

Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975–2008

Årsrapport for
Punkttællingsprojektet

DOF rapport ③

Dansk Ornitologisk Forening

Overvågning af de
almindelige fuglearter i
Danmark 1975-2008

Titel: Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008.

Forfattere: Henning Heldbjerg og Anne Eskildsen

Udgivelsesår: 2009

Bedes citeret: Heldbjerg, H. & A. Eskildsen (2009): Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008. Årsrapport for Punkttællingsprojektet. Dansk Ornitologisk Forening.

Forsidefoto: Skovskade *Garrulus glandarius*, fotograf: Helge Sørensen
Bagsidefoto: Hvinænder *Bucephala clangula*, fotograf: John Larsen

ISBN-nr. 978-87-90310-52-3

Udgiver: Dansk Ornitologisk Forening
Vesterbrogade 138-140
1620 København V
Telefon: 33 38 28 00
E-mail: dof@dof.dk
www.dof.dk

Tryk: Svendborg Tryk, Svendborg

Økonomisk støtte: **MILJØMINISTERIET**

Indholdsfortegnelse

Summary	2
Indledning	3
Metoder	4
Dataindsamling	4
Indeks	4
Indikatorer	5
Andre parametre	5
Resultater og diskussion	6
Ruter og deltagere	6
Danske vinterfugle	7
Vintervejr	8
Fødekilder	10
Invasionsarter	15
Arternes bestandsudvikling	15
Indikatorer	17
Referencer	19
Appendiks	20
Appendiks 1. Populationsindeks for ynglefugle 1976-2008.....	22
Appendiks 2. Populationsindeks for vinterfugle 1975/76-2007/08.....	24
Appendiks 3. Oversigt over tendenser for ynglefugle og vinterfugle.....	26
Appendiks 4. Oversigt over arter i indikatorerne	30
Appendiks 5. Geografisk fordeling af ruter.....	31
Appendiks 6. Ruter og optællere i ynglesæsonen 2008.....	32
Appendiks 7. Ruter og optællere i vintersæsonen 2007/08	37
Appendiks 8. Bestandsudviklingen for ynglefugle i Danmark i 1976-2008	41
Appendiks 9. Bestandsudviklingen for vinterfugle i Danmark i 1975/76-2007/08.....	52

Summary

Monitoring population changes of common birds in Denmark 1975-2008.

This report presents results of the Danish Point Count Census for wintering birds 1975/76-2007/08 and for breeding birds 1976-2008. The software TRIM (TRends and Indices for Monitoring data) which is suitable for analysing long time series of counts with many missing values is used for computing indices and trends for 105 breeding species and for 77 wintering species.

Birds are monitored using the point count census method in a free choice scheme. Volunteers do all the monitoring and select their own route with 10-20 points. Subsequently, at each counting occasion, they count birds for 5 minutes at each point. There are two independent annual counts, one during the winter season (between December 20th and January 20th), and one during the breeding season (between May 1st and June 15th). The habitat around each point is described by ascribing each of the four quadrants around the point to one of 9 habitat categories. Data may be submitted to the coordinators by use of a web-based database called DOFbasen.

The number of censused routes has been relatively stable the last two decades (fig. 1). Although neither randomly nor systematically distributed over Denmark, routes are found in all parts of the country (table 1; appendix 5).

Appendix 1 and 2 show the indices for breeding birds and wintering birds, respectively. For each species the index is set at 100 in the first year with sufficient data to calculate an index (by convention meaning that the species should be recorded on at least 30 of the routes active in the year in question). The tables also show the mean annual percentage change in the index for the entire period, i.e., the population trend, as well as the significance level for the trend.

The scientific and the Danish name of each species can be found in appendix 1 and 2.

For each species the long term trend as well as short term trends for 11-year periods are shown in appendix 3. Indices and trends are shown graphically in appendix 8 and 9.

The effect of winter temperature on bird populations was analysed by comparing the mean winter temperature (Dec-Feb) (fig. 2) with indices for a number of selected breeding and wintering birds. Statistical analyses showed that indices for Grey Heron and Wren were significantly higher in mild winters and that indices for Grey Heron, Coot, Wren, Robin and Blackbird were significantly higher in breeding seasons following mild winters (table 2).

An analysis of the affect of food availability on bird numbers was also performed by comparing data on beech mast, oak mast and seed set of Norway spruce with the occurrence of a number of seed-eating species in the succeeding winters and breeding seasons. Statistical testing showed highly significant relationships with species like Blue Tit (beech mast), Great Spotted Woodpecker (Norway spruce seed set) and Wood Pigeon (oak mast) (tables 3-5).

Bird indicators, based on the breeding bird indices and the species selection and methods of Pan-European Common Bird Monitoring Scheme (PECBMS), were calculated for Denmark. ‘Common farmland birds’ shows a 39% decrease, ‘common woodland birds’ a 16% increase and ‘other common species’ shows no change (fig. 12; appendix 4).

Besides the three PECBMS categories, a category holding all 105 included breeding bird species is shown and this indicator shows no change.

The common bird census in Denmark is volunteer-based. Lists of all volunteers are shown in appendix 6-7. The administration of the common bird census is run by BirdLife Denmark with support from the Ministry of Environment for the years 2007-2011.

Indledning

Denne rapport beskriver bestandsudviklingen for de almindelige danske ynglefugle og vinterfugle i form af indeks baseret på punkttællingsdata fra en 33-årig periode, for vinterfuglene dækende 1975/76-2007/08 og for ynglefuglene 1976-2008. Rapporten beskriver bestandsudviklingen for 105 arter af ynglefugle og 77 arter af vinterfugle.

Punkttællingerne, hvis primære formål er at opnå viden om den langsigtede bestandsudvikling for de almindelige danske fugle, startede i 1975/76 og er dermed blandt de ældste fugleovervågningsprojekter i Europa.

Punkttællingerne indgår i DOF's fugleovervågningsstrategi, der søger at sikre en systematisk og bredt dækende dataindsamling med fokus på de tre grundelementer: arter, lokaliteter og levesteder, og udgør et vigtigt redskab i Danmarks naturovervågning og naturbeskyttelse.

Der udarbejdes hvert år en rapport, der præsenterer de grundlæggende data fra punkttællingerne, herunder indeks på alle arter og oversigter over deltagere og ruter.

Indhold og form af rapporten varierer fra år til år. I denne rapport præsenteres nogle resultater af vinterpunkttællingerne med særlig fokus på, hvad variationen i vinterens fødeudbud og temperatur har for fuglene dels om vinteren og dels i den følgende ynglesæson.

Punktællingerne bidrager til at skabe viden om forekomsten af de enkelte arter, udviklingen for de forskellige bestande og om hvilke faktorer, der kan forklare de forskelle, vi ser mellem de forskellige sæsoner.

Desuden præsenteres opdaterede naturtypespecifikke indikatorer udarbejdet på baggrund af bestandsindeks. Indikatorerne kan anvendes til at beskrive den generelle tilstand for fuglelivet i en given naturtype.

Punkttællingsprojektet er den eneste langtidsundersøgelse af sin art i Danmark, og for langt hovedparten af de almindelige fuglearter

tilvejebringer det den eneste viden, vi har om bestandsudviklingen. Resultaterne indgår tillige i et europæisk samarbejde om at overvåge fuglelivet og giver derved indsigt i fuglearternes bestandsudviklinger og levestedernes tilstand.

Overvågning af de almindelige danske fugle indgår i en samarbejds aftale mellem DOF og Miljøministeriet (2007-2011).

Fugleovervågningen udføres af frivillige deltagere blandt DOF's medlemmer, der således sikrer gennemførelse af overvågningen af Danmarks fugle for relativt begrænsede midler. En stor tak skal derfor lyde til alle deltagere gennem årene. Fugleovervågningen kan kun gennemføres takket være denne store frivillige indsats fra disse mange deltagere.

Rapporten rummer oplysninger om alle optalte ruters geografiske fordeling for henholdsvis vinterpunkttællingerne 2007/08 og ynglefugletællingerne i 2008. Navnene på optællerne i disse sæsoner er desuden vist som appendiks.

Der skal desuden lyde en stor tak til Peer Lindballe for indtastning af data fra alle indsendte skemaer, Carl Erik Mabeck, Ulrik Bruun, Jes Dietrich, John Larsen, Albert Steen-Hansen og Jan Skriver for lån af fotos, samt Jørn Lennart Larsen, Timme Nyegaard og Thomas Vikstrøm for faglige og sproglige kommentarer. Endelig takkes Henrik Gade Knudsen for at have leveret data på frøsætningen hos rødgræn samt oldennedfald hos bøg og eg.

*Henning Heldbjerg og Anne Eskildsen
Dansk Ornitologisk Forening
www.dof.dk/punkt*

Metoder

Dataindsamling

Punkttællingsmetoden anvendes i både vinter- og ynglesæsonen. Hver tæller fordeler 10-20 punkter på en selvvalgt rute i landskabet og markerer dem på et kort, så de kan genfindes de følgende år. På hvert punkt registreres alle sete og hørte fugle inden for en periode af 5 minutter uanset registreringsafstanden. Optællingen foretages i godt vejr mellem 20. december og 20. januar (vintertællinger) og mellem 1. maj og 15. juni (nglefugletællinger), helst i de tidlige morgentimer, hvor fuglene er mest aktive og lettest at opdage.

På hvert punkt beskriver optælleren naturtype-forholdene ved punktet i fjerdedele vha. en fire-cifret talkode; et punkt placeret i en ensartet naturtype vil således blive beskrevet med fire ens cifre, mens et punkt midt imellem forskellige naturtyper vil blive beskrevet med 2-4 forskellige cifre. Dette muliggør analyser af registreringerne af fuglene i specifikke naturtyper. De ni definerede koder er 1 nåleskov, 2 løvskov, 3 agerland, 4 mose/kær, 5 hede, 6 klitstrand, 7 bymæssig bebyggelse, 8 sø og 9 eng.

Optællerne afrapporterer antallet af fugle, de har registreret på deres rutes punkter, og beskriver tillige vejrforholdene under tællingen. Dette kan ske ved anvendelse af DOFbasens punkttællingsmodul (www.dofbasen.dk) eller ved indsendelse af skema.

Antallet af henholdsvis ynglefugleruter og vinterfugleruter er vist i fig. 1.

Indeks

De bestandsindeks, der er anvendt i denne rapport, er de såkaldte TRIM-indeks (TRends and Indices for Monitoring data), der er udviklet af Statistics Netherland (Pannekoek & van Strien 2001) til lange tidsseriestudier.

TRIM kan tage højde for to almindelige problemer i moniteringsdata, nemlig at fuglene ikke er ensartet fordelt i landskabet, og at data ikke er uafhængige af data fra det foregående

år, men at der tværtimod ofte vil være stor korrelation mellem en bestandsstørrelse i to på hinanden følgende år (Pannekoek & van Strien 2001 – en manual, som også kan konsulteres for andre oplysninger).

Indeks er udarbejdet for alle arter registreret på mindst 30 aktive ruter. Indeks sættes til 100 det første år, hvor dette krav opfyldes, og fremtidige ændringer beregnes i forhold til basisåret. Inden beregning af indeks er alle observationer over 99 ændret til 99, da det som følge af en databasebegrænsning i en tidligere anvendt database kun var muligt at anvende to cifre for antallet af individer på et givet punkt. Dette er et nødvendigt tiltag, for at undgå at vise en fejlagtig stigning i tendensen, og det spiller ingen større rolle i forhold til beregningen af bestandsudvikling for de enkelte arter.

Alle værdier, fra første til sidste år i perioden, genbereges efter hver ny sæson. Ved en eventuel ændring i gamle data, vil der i i principippet kunne ske mindre ændringer i selv de gamle indeks.

Indekset er en relativ størrelse, og et indeks på 200 betyder således en fordobling af bestanden i forhold til basisåret, og et indeks på 50 en halvering, uanset bestandens absolutte størrelse. For en nogenlunde stabil bestand kan indeks variere omkring et niveau enten højere eller lavere end 100, afhængigt af om udgangsåret tilfældigvis var godt eller dårligt forarten.

TRIM beregner en usikkerhed i form af en standardfejl og et konfidensinterval for hvert indeks. Konfidensintervallet er dog ikke vist i denne rapport.

For hver art beregner TRIM desuden tendensen i form af den gennemsnitlige relative bestandsændring per år med angivelse af signifikansniveau (appendiks 1-2). Denne beregning viser den gennemsnitlige udvikling set over hele perioden, hvilket er anvendeligt for at kunne sammenligne arter eller forskellige bestande af samme art. Det er dog kun sjældent at en fuglearter har en lineær bestandsudvikling over mere end tre årtier, men i stedet har gen-

nemgået en udvikling med skiftende tendenser over tid. Derfor er tendenserne tillige beregnet for tre 11-årsperioder, der dog dækker faste perioder og derfor ikke nødvendigvis følger grafens naturlige udvikling.

Tendenserne er præsenteret i en samlet oversigt over udviklingen for alle fuglearter (appendiks 3). Tendenserne for disse er kun vist, hvis der er beregnet indeks fra mindst 5 år af perioden.

Indikatorer

Inden for hver af habitatkategoriene *agerland*, *skov* og *øvrige* er det gennemsnitlige indeks beregnet for at skabe en indikator for fuglelivet i disse habitater. Dette er beregnet som et såkaldt geometrisk gennemsnit, hvilket betyder, at en fordobling af et indeks for en art har samme betydning for det endelige indeks, som en halvering af en anden arts indeks har.

Andre parametre

I denne rapport er anvendt data på forskellige parametre til sammenligning med indeks for de forskellige danske fuglearter.

Data på frøsætningen hos rødgran samt olden-nedfald hos bøg og eg er venligst stillet til rådighed af Frøforvalter Henrik Gade Knudsen, Statens Planteavlsstation (in litt.).

Data på de gennemsnitlige vinter temperaturer er beregnet ud fra de månedlige gennemsnits temperaturer for december-februar. Disse data stammer fra månedsoversigterne fra Danmarks Meteorologiske Institut, og kan hentes på deres hjemmeside www.dmi.dk.

Der er gennemført en række statistiske test på materialet. Sammenhængen mellem vinter temperaturer og bestandsindeks er testet med regressionsanalyser, og mellem fødeudbud af bøg og rødgran og bestandsindeks med envejs ANOVA. Fødeudbuddet af eg og bestandsindeks samt indbyrdes artssammenhænge er undersøgt med en Spearman's rank korrelations test.

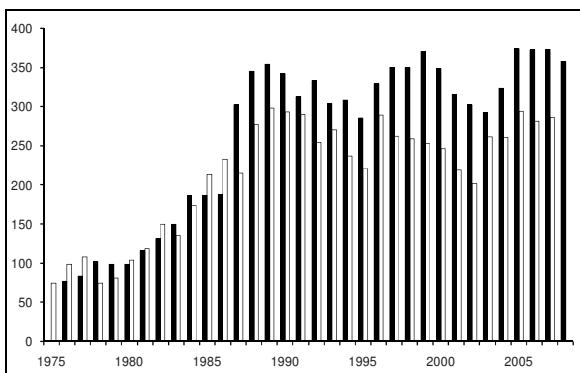
Den danske ynglebestand af blishøne påvirkes af den foregående vinters hårdhed (Foto: John Larsen)

Resultater og diskussion

Ruter og deltagere

I vintertællingerne 2007/08 har 245 personer optalt fugle på 286 ruter, hvilket er en rute mere end året før. I ynglesæsonen 2008 har 274 personer optalt fugle på 358 ruter, hvilket er 15 færre ruter end året før (tabel 1). Den gennemsnitlige tæthed af ruter i Danmark er således 0,84 rute per 100 km² i ynglesæsonen og 0,67 rute per 100 km² i vintersæsonen.

Set over hele tidsperioden, har antallet af ruter i begge sæsoner, efter en gradvis stigning i undersøgelsens første 10-15 år, været på et nogenlunde stabilt niveau i de sidste 2 årtier (fig. 1).

Figur 1. Antallet af punkttællingsruter i henholdsvis vintersæsonerne 1975/76-2007/08 (åbne søjler) og ynglesæsonerne 1976-2008 (udfyldte søjler).

The number of point count census routes in the winter seasons 1975/76-2007/08 (open columns) and in the breeding seasons 1976-2008 (solid columns).

Tabel 1. Antallet af optalte punkttællingsruter fordelt på DOF's lokalafdelinger (se appendiks 5) i ynglesæsonen 2008 og i vintersæsonen 2007/08. Tallene i parenteserne viser ændringer i forhold til sæsoneninden.

The number of routes per local branch (see appendix 5) monitored in the breeding season 2008 and winter seasons 2007/08. The numbers in brackets shows the change from the preceding season.

Antal ruter	2008	2007/08
København	43	(0)
Nordsjælland	17	(-3)
Vestsjælland	30	(-4)
Storstrøm	32	(-5)
Fyn	19	(-1)
Bornholm	17	(+4)
Sønderjylland	17	(-3)
Sydvæstjylland	13	(0)
Syddjættland	42	(-4)
Vestjylland	27	(+2)
Østjylland	51	(-5)
Nordvestjylland	25	(-2)
Nordjylland	25	(+6)
Total	358	(-15)
		(+1)

Den geografiske fordeling af ruterne er forbedret inden for de seneste par år, både hvad angår ynglefugletællinger og vinterfugletællinger. Der er relativt god dækning i alle landsdele og næsten lige mange ruter i landets østlige og vestlige del (tabel 1, appendiks 5).

Sangsvanen er i kraftig fremgang i Danmark om vinteren (Foto: Carl Erik Mabeck)

Danske vinterfugle

Hvert efterår, og igen hvert forår, er der 'skiftedag' i den danske fuglefauna. Millioner af fugle trækker sydpå væk fra Danmark i løbet af efteråret og erstattes af andre, primært fra de øvrige nordiske lande, og om foråret udspiller hele scenariet sig så igen, når fuglene skal nordpå retur til yngleområderne.

Dette velkendte fænomen fascinerer alle naturinteresserede og skaber interesse for alle de mange facetter af fuglenes træk og overvintring. Vinter-punktællingerne bidrager til at skabe viden om forekomsten af de enkelte arter, om udviklingen for de forskellige bestande og om hvilke faktorer, der kan forklare de forskelle, vi ser mellem de forskellige sæsoner.

Antallet af arter, der opholder sig i Danmark om vinteren, er noget mindre end om sommeren. Dette kan man se i DOFbasen (www.dofbasen.dk). I løbet af vinteren registreres lidt over 200 arter i Danmark. Der yngler også lidt over 200 fuglearter i Danmark hvert år, men i løbet af ynglesæsonen ses yderligere en del andre ikke-ynglende arter, så det samlede antal når op på næsten 300 registrerede arter i løbet af ynglesæsonen.

I overvågningen af de almindelige fuglearter registreres 105 ynglefuglearter og 77 vinterfuglearter så hyppigt, at vi kan udarbejde et bestandsindeks for dem.

Af de i alt 119 arter, der præsenteres indeks og tendenser for, er det blot 63 (53 %), hvor det er muligt at vise oplysningerne for både vintersæson og ynglesæson. For 42 arter (35 %) vises kun oplysninger fra ynglesæsonen og for 14 arter (12 %) vises kun oplysninger fra vintersæsonen.

Det er generelt sværere at anvende vinterindeks end ynglefugleindeks til at vurdere, hvordan en fugleart eller fuglebestand har det. Dette er der flere årsager til. For det første er der forskel på, hvilken del af en bestand man ser i de enkelte år. I visse vintre er de fugle, der opholder sig i Danmark måske lokale ynglefugle, mens de i andre år kommer langvejs fra.

Andelen af fugle, der forsvinder fra yngleområdet, varierer, og andelen, der kommer til, ligeså. For det andet kan der være forskel på, hvilke yngleområder de forskellige arter kommer fra i de enkelte år, og derved kan det være forskellige bestande, vi kommer til at sammenligne på de danske vinterællinger.

Måske netop på grund af de ovennævnte forbehold har resultaterne af vinterællingerne nok været lidt stedmoderligt behandlet hidtil. De er dog løbende blevet præsenteret i årsrapporterne og i en enkelt rapport specifikt fokuseret på vinterfugletællingerne (Jacobsen 1992). Den seneste artikel om emnet er baseret på data frem til og med vinteren 1992/93 (Jacobsen 1994) og siden da er tidsserien næsten fordoblet. Det er derfor relevant her at fokusere på de resultater, der opnås af disse tællinger.

Til trods for de nævnte forbehold er der stort udbytte af undersøgelsen. Vinterællingerne giver os nemlig indsigt i hvilke arter, der forekommer i Danmark, og om der er en tendens i deres forekomst, både igennem hele perioden og over kortere perioder, samt hvor stor variationen i forekomsten er, både fra år til år og mellem landsdele.

De udarbejdede tendenser viser aldeles glimrende udviklingen for de danske vinterfugle, og der er tidligere vist en signifikant sammenhæng mellem arternes tendenser vinter og sommer for de arter, der forekommer i Danmark i begge sæsoner (Heldbjerg 2005). Desuden opnår vi kendskab til hvilke faktorer, der påvirker forekomsten både om vinteren og i ynglesæsonen.

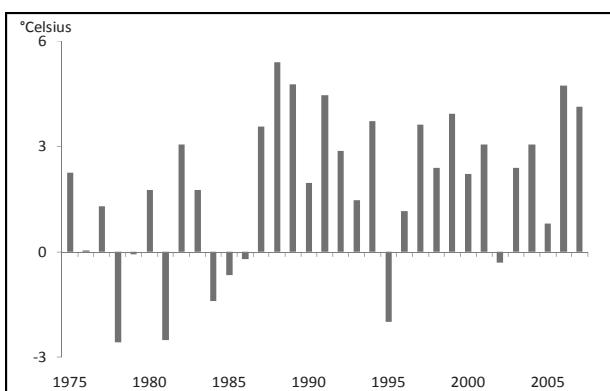
Når vi tæller de danske vinterfugle, er antallet af fugle et resultat af, hvor mange fugle, der har ynglet året før, og hvor mange unger disse ynglefugle har produceret. Fra ynglesæsonen og frem til vinteren, hvor vi tæller, vil der være en vis dødelighed, og størrelsen af denne varierer fra år til år, afhængigt af føde, vejrlig mv. Det er bl.a. disse faktorer, som vi kan opnå viden om med vinterællingerne.

Vintervejr

Vinterens hårdhed påvirker en lang række af arter. I modsætning til de langdistanctrækende fugle, der tilbringer vintrene syd for Sahara, vil de øvrige arter blive påvirket af, hvorvidt vinteren på vore breddegrader er hård eller mild. Især standfuglene vil være afhængige af det, men også den store del af arterne – de partielle trækfugle – der ikke trækker, når det er mildt, men som kun trækker mod Syd- og Vesteuropa i hårdere vinter.

Vintervejret påvirker selvfølgelig også antallet af fugle, der kommer til os fra nord, idet de partielle trækfugles udvandring fra yngleområdet vil være afhængig af vinterens hårdhed her, mht. om de trækker ud fra yngleområderne, og om de overvintrer i Danmark eller trækker endnu længere væk fra deres yngleområder.

I den periode, hvor overvågningen af de almindelige fugle er gennemført, er den gennemsnitlige vintertemperatur steget signifikant ($n=33$, $R_s=0,40$, $p=0,02$) og de seneste to årtier har kun budt på to vintrer med en gennemsnits temperatur under frysepunktet (fig. 2).

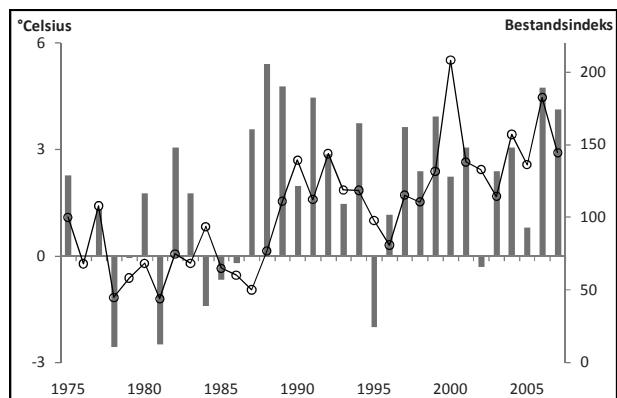

Figur 2. Den gennemsnitlige vintertemperatur (dec-feb) i perioden 1975/76-2007/08.

The mean winter temperatures (Dec-Feb) in the years 1975/76-2007/08.

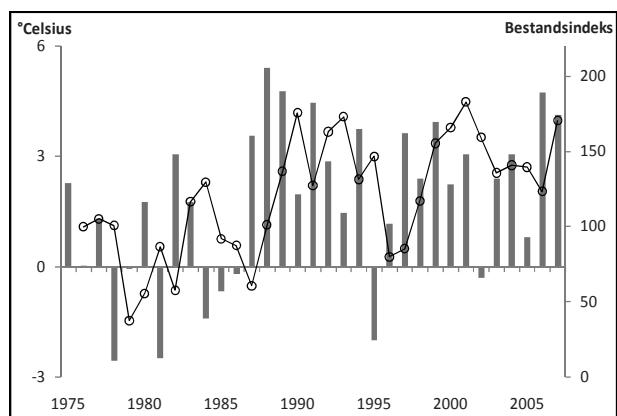
Vintertemperaturen har en indirekte betydning for vinterfuglene, idet den påvirker, hvor tilgængelig føden er for fuglene. Det er selvsagt mere kompliceret for en fugl at skaffe tilstrækkeligt føde, hvis føden er gemt under sne og is, og desuden vil mængden af visse fødetyper blive mindre som følge af kulden. Især for de små fuglearter, der også om vinteren primært lever af insekter og andre smådyr, og

som skal finde og spise en meget stor relativ andel føde i forhold til deres størrelse, kan en periode med hårdt vintervejr have en så stor betydning, at det afspejles i artens bestandsstørrelse.

Figur 3. Gærdesmutte, vinterfugleindeks 1975/76-2007/2008 (kurve) og den gennemsnitlige vintertemperatur (dec-feb) i samme periode (søjler).

Wren, wintering bird index 1975/76-2007/08 (plot) and the mean winter temperature (Dec-Feb) from the same period (bars).

Figur 4. Gærdesmutte, ynglefugleindeks 1976-2008 (kurve) og den gennemsnitlige vintertemperatur (dec-feb) i den forudgående vinter (søjler).

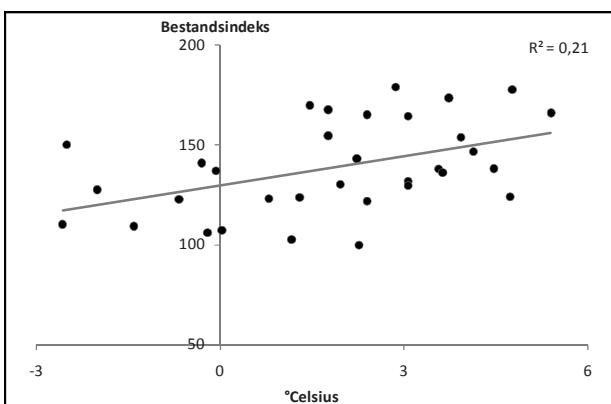
Wren, breeding bird index 1976-2008 (plot) and the mean winter temperature (Dec-Feb) from the preceding winter season (bars).

Gærdesmutten er en art, der er meget afhængig af vintervejret, hvilket afspejles i både dens forekomst om vinteren (fig. 3) og den følgende ynglesæson (fig. 4). Dens forekomst både vinter og sommer er signifikant større efter milde vintrer end efter hårde (tabel 2).

Ynglebestanden hos rødhals er ligeledes signifikant større efter milde vintrer (fig. 5), hvormod der ikke ses nogen effekt af vinterens hårdhed på dens vinterforekomst (tabel 2).

Vintervejret har stor betydning for både vinterbestande og ynglebestande af Gärdesmutte i Danmark
(Foto: John Larsen)

Figur 5. Der ses en signifikant sammenhæng mellem ynglebestandsindekset for rødhals og den gennemsnitlige vintertemperatur (dec-feb) vinteren inden (se også tabel 2).

A significant relationship is seen between the breeding bird index for Robin and the mean winter temperature (Dec-Feb) from the preceding winter season (see also table 2).

En del vandfuglearter påvirkes også af vinterens hårdhed. Fiskehejre og blishøne er to arter, hvor ynglebestandene korrelerer med vintertemperaturen (tabel 2). Dette må skyldes, at tilgængeligheden af føde i og ved de ferskvandområder, hvor de fouragerer, er mindre, når det er koldt.

Den negative korrelation, der ses mellem vintertemperaturen og henholdsvis vinterindeks for halemejse og yngleindeks for jernspurv, skyldes til dels, at begge disse to arters generelle tendenser er negative og derved modsatrettet vintertemperaturens positive tendens i løbet af perioden, hvilket der ikke er taget hensyn til ved beregningen (tabel 2). Disse negative korrelationer skal altså ikke nødvendigvis tolkes som at arterne har store bestande ved kolde temperaturer og vice versa.

Tabel 2. Sammenhæng mellem vintertemperatur og de efterfølgende vinterindeks og ynglefugleindeks for udvalgte arter. For hver art er vist regressionens hældning (b) og forklaringsgrad (R^2) samt en p-værdi. R^2 er et tal mellem 0 og 1 og udtrykker, hvor stor en andel af variationen i indeks, som kan forklares af variationen i temperatur. Statistisk signifikante korrelationer er vist som signifikansniveau (***: $p<0,0001$, **: $p<0,001$, *: $p<0,05$).

*Relationship between winter temperature and the succeeding indices for some selected wintering and breeding bird species. For each species the regression slope (b), the coefficient of determination (R^2) and the p-value is shown. Statistically significant correlations are shown as significance levels (***: $p<0.0001$, **: $p<0.001$, *: $p<0.05$).*

Art <i>species</i>	Sæson <i>season</i>	Regression		
		b	R^2	p
Fiskehejre	Vinter	46,6	0,20	0,008 **
	Yngle	58,7	0,44	<0,001 ***
Blishøne	Vinter	2,7	0,01	0,623
	Yngle	8,2	0,48	<0,001 ***
Gærdesmutte	Vinter	8,5	0,22	0,006 **
	Yngle	14,2	0,60	<0,001 ***
Jernspurv	Vinter	-4,3	0,08	0,11
	Yngle	-3,2	0,14	0,03 *
Rødhals	Vinter	2,1	0,01	0,587
	Yngle	4,9	0,21	0,008 **
Solsort	Vinter	-3,0	0,07	0,131
	Yngle	3,1	0,24	0,004 **
Fuglekonge	Vinter	0,8	0,01	0,613
	Yngle	2,7	0,11	0,056
Halemejse	Vinter	-4,8	0,19	0,011 *
	Yngle	6,5	0,01	0,66
Træløber	Vinter	0,8	0,01	0,55
	Yngle	0,1	0,00	0,96

Man kan diskutere, om den gennemsnitlige vintertemperatur er det bedste mål for vinterens hårdhed. Antallet af dage med snedække eller antallet af frostdage kunne være andre relevante mål for dette. Det vurderes dog, at den gennemsnitlige vintertemperatur er det bedste tilgængelige mål for vinterens generelle hårdhed i hele Danmark, også selvom der kan være regionale forskelle og stor variation igennem vinteren. Endelig bør man nok også være opmærksom på, at den hårdeste del af vinteren i visse år forekommer senere på vinteren end vinterfugletællingerne foretages, hvorefter vinterens samlede effekt på bestandene bedst kan måles i den følgende ynglesæson.

Fødekilder

Der er næppe to arter med præcis samme fødeniche, og for en del af arterne kender vi enten ikke de foretrakne fødekilder, eller også har vi ingen mulighed for at vurdere, om der er meget eller lidt føde tilgængeligt i et givet år.

For en del arter forholder det sig dog sådan, at vi både ved hvilke ressourcer de udnytter, og at mængden af disse estimeres hvert år. Derved får vi mulighed for at vurdere, hvor meget den enkelte fødekilde betyder for de forskellige arter.

Statens Planteavlsstation under Skov- og Naturstyrelsen foretager hvert år en vurdering af størrelsen af frøsætningen hos forskellige træarter i de såkaldt 'kårede bevoksninger', der er særligt egnede bevoksninger af skovtræer, der er certificeret til høst af frø.

Bøgeolden kvantificeres således: 0: Ingen olden, 1: Ubetydeligt oldenfald, 2: Mindre oldenfald, 3: Stort oldenfald. Kategorierne 1 og 2 er slået sammen i analyserne, da der kun er få år med disse.

Rødgran kvantificeres således: 0: Ingen frøsætning, 1: Ringe frøsætning 2: Middel frøsætning, 3: Stor frøsætning. Kategorierne 2 og 3 er slået sammen i analyserne, da der kun er få år med disse.

Egeolden måles direkte som det antal kg agern, der indsamles hvert år og afspejler nogenlunde, om der har været godt eller ringe oldenfald i det pågældende år. Dog vil år helt uden olden snarere udtrykke, at der har været så lille et oldenfald, at der ikke er indsamlet olden, end at der slet ingen olden har været. Desuden vil der altid være noget oldenfald uden for de kårede bevoksninger, men til trods for dette antages de registrerede tal at udgøre et glimrende indeks for det samlede oldenfald af agern.

Ved hjælp af data fra punkttællingerne kan vi sammenligne forekomsten af de arter, som vi forventer, er afhængige af frøproduktionen hos bøg, eg og rødgran, med det faktiske fødeudbud.

I år med stor fødemængde vil høje indeksværdier kunne registreres om vinteren, enten hvis mange af fuglene har valgt at overvintré i Danmark (gælder kun de trækende arter og de delvist trækende arter), eller hvis fødemængden allerede i december-januar har en effekt på artens overlevelse.

Hvis fødeudbuddet har en markant effekt på overlevelsen og fuglenes kondition, vil det endvidere have en afgørende betydning for, hvor mange fugle, der overlever vinteren og bliver i stand til at gennemføre en succesfuld ynglesæson året efter.

Det skal dog her pointeres, at selv om der konstateres en signifikant sammenhæng mellem en fødekilde og en bestandsstørrelse, er det ikke nødvendigvis en årsagsforklaring. Det kan nemlig tænkes, at fødekilden blot udgør én af mange faktorer, eller at både fødekilden og bestandsstørrelsen er afhængige af den/de samme ukendte faktor(er), fx klima, uden at være indbyrdes forbundet.

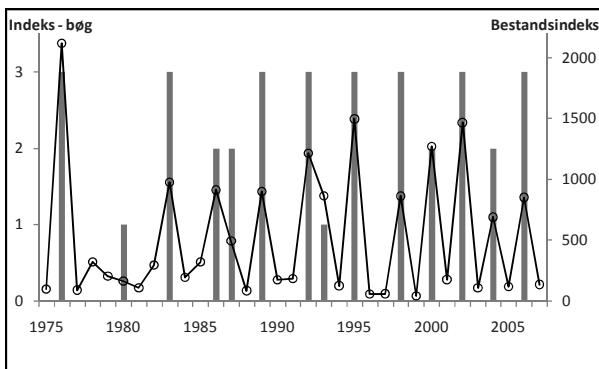
Den danske vinterbestand af kvækerfinker er stærkt afhængig af oldenfaldet (Foto: John Larsen)

Bøg

Bøgens frugt – bog – er en særdeles vigtig fødekilde for en lang række fuglearter.

Visse arter som fx kvækerfinke forekommer stort set kun i Danmark i år med stor produktion af bog (figur 6). Dens invasioner i Danmark er således fuldstændig sammenfaldende med

de år, hvor de danske bøgeskove udgør et stort tag-selv-bord for bog-ædere (tabel 3).

Figur 6. Kvækerfinke, vinterfugleindeks i vintrene 1975/76-2007/2008 (kurve) samt indeks for oldenfaldbøg i samme periode (søjler).

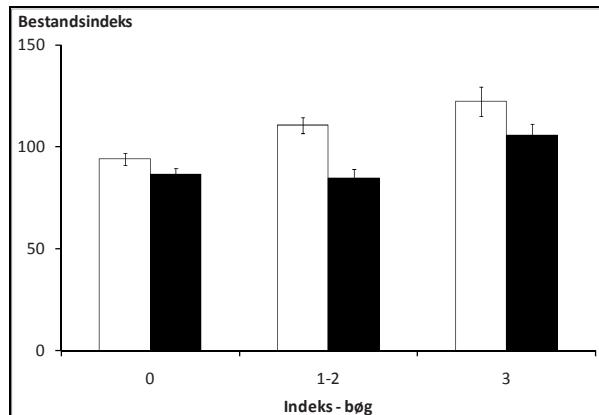
Brambling, wintering bird index during the winter seasons 1975/76-2007/08 (plot) compared with the beech mast index from the same period (bars).

For at undersøge hvilke arter, der synes at have gavn af bøgens oldenfaldbøg, er sammenhængen mellem størrelsen af bøgens oldenfaldbøg og forekomsten af en række arter analyseret, både for vinteren, der følger umiddelbart efter oldenfaldbøgen og i den efterfølgende ynglesæson. Disse data er vist i tabel 3.

Blåmejsen er en almindelig fugl i de danske haver hele året rundt (Foto: Jan Skriver)

Som eksempel er vist forekomsten af blåmejse i henholdsvis vintersæsonen og ynglesæsonen efter år med og uden oldenfaldbøg, og det ses, at der er signifikant flere blåmejser i både vinter og somre efter år med bogolden end efter år uden (fig. 7).

Figur 7. Blåmejse, indeks relateret til år med oldenfaldbøg. 0: Ingen olden. 1-2: Ubetydeligt-mindre oldenfaldbøg. 3: Stort oldenfaldbøg. Åbne søjler er vinterindeks og fyldte søjler yngleindeks (gennemsnit \pm SE).

Blue Tit, indices compared with years with beech mast. 0: no beech mast. 1-2: insignificant-small beech mast. 3: large beech mast. Open columns show winter indices and solid columns show breeding indices (mean \pm SE).

Bøgens produktion af bog har en så stor betydning for stor flagspætte, blåmejse og spætmnejse, at der er en statistisk signifikant sammenhæng mellem oldenfaldbøgen og indeks for både den følgende vinter og sommer.

For ringdue, musvit, sortmejse, sumpmejse, bogfinke og kvækerfinke ses en statistisk signifikant sammenhæng mellem oldenfaldbøgen og den følgende vinters indeks, og for skovskade den følgende ynglesæsons indeks (tabel 3).

Tabel 3. Det gennemsnitlige indeks per art og sæson for forskellige kategorier af bøgeolden: 0: Ingen olden, 1: Ubetydeligt oldenfald, 2: Mindre oldenfald, 3: Stort oldenfald. Kategorierne 1 og 2 er slæt sammen i analyserne. Hvis der er statistisk signifikante forskelle på år med og uden bog, er signifikansniveau vist (***: p<0,0001, **: p<0,001, *: p<0,05).

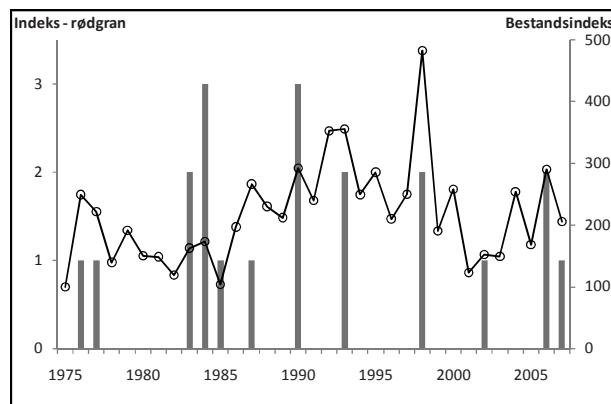
The mean index per species and per season for different beech mast categories. 0: no beech mast. 1: insignificant beech mast. 2: small beech mast. 3: large beech mast. Categories 1 and 2 are combined in the analyses. If there is significant difference between years with and without beech mast the significance level is shown (***: p<0.0001, **: p<0.001, *: p<0.05).

Art species	Sæson season	Bog 0		Bog 1-2		Bog 3		Test				
		Indeks	±	SE	Indeks	±	SE	Indeks	±	SE	F	p
Ringdue	Vinter	373	±	31	637	±	86	737	±	49	18,7	<0,001 ***
	Yngel	104	±	4	106	±	10	112	±	6	0,5	0,623
Stor flagspætte	Vinter	114	±	6	145	±	15	140	±	11	3,8	0,036 *
	Yngel	120	±	4	133	±	6	142	±	8	4,7	0,017 *
Sumpmejse	Vinter	90	±	4	107	±	3	114	±	10	5,5	0,009 **
	Yngel	67	±	4	69	±	7	67	±	4	0,0	0,973
Sortmejse	Vinter	185	±	13	247	±	28	274	±	38	4,8	0,016 *
	Yngel	65	±	4	55	±	4	62	±	6	0,9	0,4
Blåmejse	Vinter	94	±	3	111	±	4	122	±	7	12,1	<0,001 ***
	Yngel	86	±	3	85	±	4	106	±	6	7,0	0,003 **
Musvit	Vinter	116	±	4	146	±	8	159	±	6	19,9	<0,001 ***
	Yngel	94	±	3	90	±	5	100	±	3	1,7	0,2
Spætmnejse	Vinter	128	±	8	172	±	19	207	±	16	11,7	<0,001 ***
	Yngel	167	±	11	179	±	15	230	±	24	4,3	0,023 *
Skovskade	Vinter	131	±	4	137	±	11	131	±	8	0,3	0,757
	Yngel	108	±	5	109	±	6	127	±	3	3,5	0,042 *
Bogfinke	Vinter	98	±	4	141	±	11	182	±	16	27,9	<0,001 ***
	Yngel	127	±	3	134	±	3	133	±	4	1,1	0,344
Kvækerfinke	Vinter	154	±	20	735	±	155	1239	±	156	47,0	<0,001 ***

Rødgræ

Med samme tilgang som ved bøg er der testet, om der er en sammenhæng mellem frøsætningen hos rødgræ og forekomsten af de klassiske nåleskovsarter.

Af fig. 8 ses det, at antallet af sortmejsler generelt stiger i de år, hvor der er middel eller stor frøsætning hos rødgræ.

Figur 8. Sortmejse, vinterindeks i vintrene 1975/76-2007/2008 (kurve) samt indeks for frøsætningen hos rødgræ i samme periode (søjler).

Coal Tit, winter bird index during the winter seasons 1975/76-2007/08 (plot) and seed set of Norway spruce during the same period (bars).

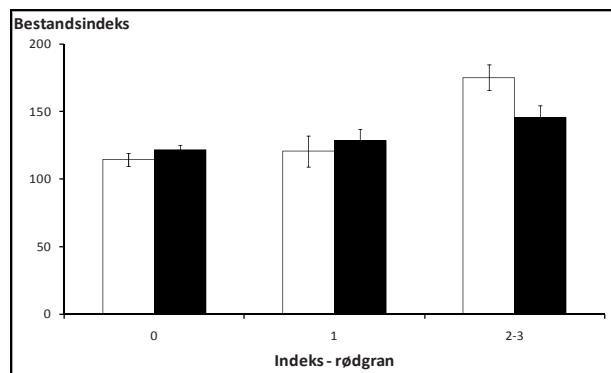

Sortmejsens vinterforekomst i Danmark er påvirket af frøsætningen hos rødgræ (Foto: Ulrik Bruun.).

Tabel 4: Det gennemsnitlige indeks pr. art og sæson for forskellige kategorier af rødgransfrøsætning: 0: Ingen frøsætning, 1: Ringe frøsætning 2: Middel frøsætning, 3: Stor frøsætning. Kategorierne 2 og 3 er slæbt sammen i analyserne. Hvis der statistisk signifikante forskelle på år med og uden rødgrans, er signifikansniveau vist (***: p<0,0001, **: p<0,001, *: p<0,05).

The mean index per species and per season for different categories of Norway spruce seed set. 0: no seed set. 1: small seed set. 2: medium seed set. 3: large seed set. Categories 2 and 3 are combined in the analyses If there is statistically significant differences between years with and without seed set the significance level is shown (***: p<0.0001, **: p<0.001, *: p<0.05).

Art species	Sæson season	Rødgran 0		Rødgran 1		Rødgran 2-3		Test	
		Indeks	± SE	Indeks	± SE	Indeks	± SE	F	p
Stor flagspætte	Vinter	115	± 5	121	± 11	175	± 10	15,3	<0,001 ***
	Yngel	122	± 4	129	± 8	146	± 9	4,1	0,026 *
Topmejse	Vinter	118	± 7	110	± 11	137	± 7	1,3	0,296
	Yngel	38	± 3	46	± 14	33	± 1	0,8	0,442
Sortmejse	Vinter	201	± 14	200	± 25	293	± 49	3,7	0,037 *
	Yngel	65	± 3	65	± 9	51	± 2	2,1	0,139
Grønsisken	Vinter	99	± 9	98	± 15	158	± 21	4,8	0,015 *
	Yngel	175	± 21	116	± 15	245	± 69	2,2	0,124
Lille Korsnæb	Vinter	98	± 2	110	± 10	130	± 15	6,0	0,006 **
	Yngel	116	± 24	78	± 10	194	± 54	1,9	0,166

Figur 9. Stor flagspætte, indeks relateret til år med frøsætning hos rødgran. 0: ingen frøsætning. 1: ringe frøsætning og 2-3: middel-stor frøsætning. Åbne søjler er vinterindeks og fyldte søjler yngleindeks (gennemsnit \pm SE).

Great Spotted Woodpecker, indices related to the seed set of Norway spruce. 0: no seed set. 1: small seed set. 2-3: medium-large seed set. Open columns show winter indices and solid columns show breeding indices (mean \pm SE).

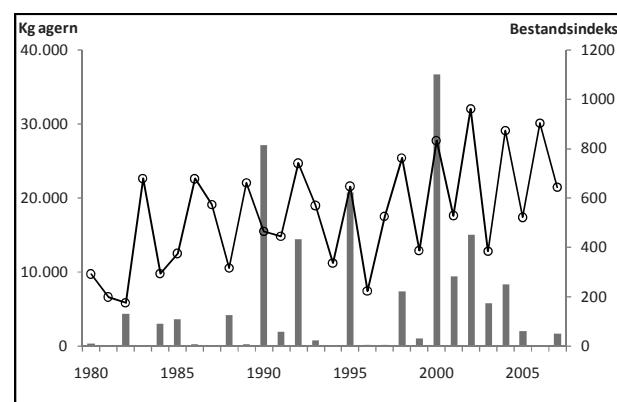
Der ses en statistisk signifikant sammenhæng mellem frøsætning hos rødgran og vinterforekomsten af grønsisken, lille korsnæb, sortmejse og stor flagspætte og tillige med yngleforekomsten af sidstnævnte art (fig. 9). Hos topmejse kan der derimod ikke påvises nogen sammenhæng (tabel 4).

De mange grønsiskener i vintre efter år med stor rødgrans-frøsætning synes måske overraskende, da arten er kendt for primært at fouragere på el, birk og lærk om vinteren. Granfrø

er derimod dens væsentligste fødekilde i yngleperioden, og man kan derfor gisne om, at stor vinterforekomst skal tilskrives god ungeproduktion i de skandinaviske ynglebestande

Eg

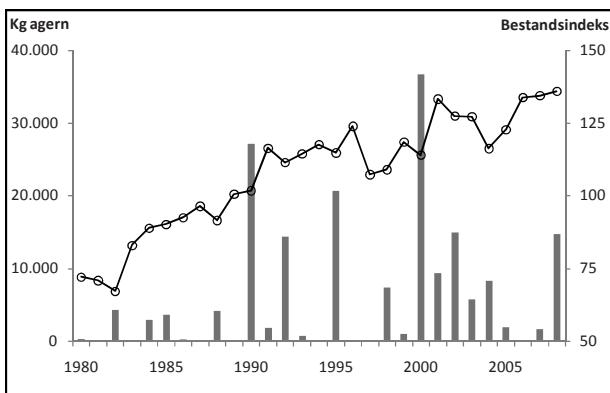
Egetræets frø – agernet – er så stort, at kun ganske få af de danske fugle, kan udnytte det. Ringduen er en af de få undtagelser. Vinterforekomsten af ringdue stiger generelt, når der er mange agern, men dog uden, at der er en signifikant korrelation (fig. 10).

Figur 10. Ringdue, vinterindeks i vintrene 1975/76-2007/2008 (kurve) samt indeks for oldenfalde hos eg i samme periode (søjler).

Wood Pigeon, winter bird index during the winter seasons 1975/76-2007/08 (plot) and beech mast during the same period (bars).

Vinterforekomsten stiger også i mange andre år, og forklaringen må være, at ringduen anvender både bog og agern som fødekilde, da dens vinterforekomst er stigende i år, hvor mindst den ene af disse træer har stort oldenfald. Ynglefugleindekset stiger markant efter efterår med stort oldenfald og er signifikant korreleret til dette (fig. 11; tabel 5).

Figur 11. Ringdue, ynglefugleindeks i sæsonerne 1980-2008 (kurve) samt indeks for oldenfald hos eg i samme periode (søjler).

Wood Pigeon, breeding bird index during the breeding seasons 1980-2008 (plot) and oak mast from the same period (bars).

Forekomst af ringdue er stigende i år med stort oldenfald (Foto: John Larsen)

Den eneste anden art, der vides at fouragere på agern er skovskade, men der kan ikke påvises nogen sammenhæng mellem et højt oldenfald af agern og de påfølgende vinter- og ynglesæsoner for denne art (tabel 5).

Tabel 5. Spearman's rank korrelationer mellem oldenfald hos eg og de efterfølgende vinterindeks og ynglefugleindeks for udvalgte arter. For hver art er vist antal år (n), korrelationen (Rs) samt p-værdi.

Spearman's rank correlations between oak mast and indices for the following winter- and breeding seasons for some selected species. For each species the number of years (n), the correlation coefficient (Rs) and the p-value is shown.

Art <i>Species</i>	Vinter winter			Yngle breeding		
	N	Rs	p	n	Rs	p
Ringdue	28	0,24	0,22	28	0,44	0,02*
Skovskade	28	-0,29	0,14	28	0,24	0,21

Det bør i denne sammenhæng pointeres, at naturen rummer en lang række andre vigtige fødekilder som fx tjørn, røn, birk og el. Disse varierer ganske givet også i en grad, så det har betydning for fuglebestandene, men vi har ingen mulighed for at kvantificere disse fødekilder og dermed ingen mulighed for at analysere på det.

Ved analyser af den type, der anvendes her i rapporten, er det selvfølgelig vigtigt at være opmærksom på, at disse analyser nok giver os et indblik i de vigtigste faktorers betydning for de enkelte arter, men at hverken fødekilde eller vintertemperatur kan betragtes isoleret, hvis man ønsker den fulde forklaring på en arts frem- eller tilbagegang. En kombination af disse samt sandsynligvis en lang række andre faktorer, som vi ikke nødvendigvis kender meget til, spiller ind på bestandsudviklingen for de forskellige fugle.

Invasionsarter

Blandt de her undersøgte arter, kan en del karakteriseres som invasionsarter: Ringdue, bogfinke, kvækerfinke, grønsisken, lille korsnæb og til dels stor flagspætte, blåmejse, musvit, sortmejse og skovskade. Disse forekommer i markant større antal, når de rette vejrmæssige betingelser er til stede samtidig med, at der er rigeligt med føde i den danske natur og mangler føde i yngleområdet. Kvækerfinken er ekstrem i denne sammenhæng, og vi kan i Danmark tælle dens antal i millioner i visse vintre, mens vi andre år næsten ingen fugle ser, da arten jo er en meget sjælden dansk ynglefugl.

For en del af arterne forekommer invasionerne fra primært det sydlige Skandinavien så sjældent og i så begrænset omfang, at det næppe påvirker de danske indeks nævneværdigt.

Af andre markante invasionsarter bør nævnes silkehale og vindrossel, der begge med års mellemrum optræder invasionsagtigt i den danske natur. Særligt store invasioner er registreret i vintrene 1984/85, 1993/94, 2000/01 og 2006/07 for vindrossel og 1990/91, 1995/96, 2000/01 og 2004/05 for silkehale. Begge arter lever af bær som fx røn og tjørn, og der ses også en signifikant positiv korrelation mellem de to arters forekomst, selvom der er nogen forskel på deres top-år (n=20, Rs=0,49, p=0,03).

En tredje bærspisende art er sjagger, og dens forekomst, med top-år i vintrene 1976/77, 1989/90 og 2000/01, er da også signifikant korreleret med begge de to andre arter (vindrossel: n=30, Rs: 0,84, p<0,0001; silkehale: n=20, Rs: 0,47, p= 0,04), om end dens vinterforekomst ikke varierer i nær samme grad som de fornævnte arter (Appendiks 2 og 9).

De øvrige inkluderede arter, sumpmejse, topmejse og spætmejse, er så stedfaste, at der ikke kan forventes hverken tiltræk af nordligere ynglefugle eller borttræk af danske fugle. Eventuelle registrerede sammenhænge mellem fødekilde og bestandsindeks, må derfor kunne

forklares med en forbedret overlevelse ved store mængder føde.

Vindroslen optræder nogle vintre invasionsagtigt i Danmark (Foto: Albert Steen-Hansen)

Arternes bestandsudvikling

Hvert år udarbejdes bestandsindeks på alle de almindelige arter. For hver art vises tillige en tendens, der beskriver udviklingen over en længere periode. I den slags undersøgelser vises traditionelt tendensen for hele perioden, der i dette tilfælde er 33 år. I løbet af så lange perioder er det almindeligt, at en bestand både har haft perioder med opgang og nedgang. I denne rapport er den samlede periode derfor delt op i tre lige lange perioder, og der er således vist tendenser for de tre 11-årige perioder, hvilket muliggør, at vi kan se, hvordan udviklingen har ændret sig over tid. Udviklingen for de enkelte arter er vist i appendiks 3 (oversigt) og i appendiks 8-9 (graf). Da der er færre arter, der lever op til kravene for udarbejdelse af indeks i den første del af perioden, er der ikke vist indeks for disse arter i begyndelsen af perioden. Tendenser for den givne periode er kun beregnet og vist, hvis der indgår mindst fem år i perioden.

Da et af formålene med overvågningen af de almindelige fugle er at skabe opmærksomhed om de arter, der går tilbage, er det selvfølgelig interessant at undersøge hvilke fuglearter, der er gået mest tilbage i de enkelte perioder og hvilke, der er gået mest frem. Dette er vist som en "top 5" for de tre perioder såvel som for hele perioden i to sæsoner (tabel 6).

Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008

Tabel 6. Top 5 over de arter, der viser de største frem- og tilbagegange i henholdsvis yngle- og vinterindekset. Der vises en separat top 5 for hver af de tre 11-års-perioder og for den samlede 33-årige periode. Enheden er den gennemsnitlige årlige udvikling i procent pr. år (se også appendix 3).

Top 5 for species showing the greatest increases and declines in the breeding bird indices and wintering bird indices (in percent per year). A separate top 5 is shown for each of the 11-year periods and the total 33-year period (see also appendix 3).

Ynglefugle <i>Breeding birds</i>	1976-2008		1976-1986		1987-1997		1998-2008	
	Art	%/år	Art	%/år	Art	%/år	Art	%/år
Fremgang <i>Increase</i>	Skarv	11,2	Sjagger	15,4	Ravn	13,2	Grå. lappedykker	8,6
	Ravn	9,6	Kernebider	13,2	Stillits	13,0	Grågås	7,6
	Stillits	7,8	Råge	12,4	Skarv	12,5	Ravn	5,5
	Grågås	6,1	Fiskehejre	12,3	Svartbag	8,4	Li. lappedykker	5,0
	Svartbag	5,4	Gråand	9,6	Grågås	7,8	Stormmåge	4,5
Tilbagegang <i>Decline</i>	Stenpikker	-6,7	Digesvale	-11,5	Stenpikker	-11,5	Sjagger	-13,2
	Bynkefugl	-5,4	Grågås	-11,4	Skovsanger	-7,7	Lille korsnæb	-12,4
	Digesvale	-4,8	Bomlærke	-11,2	Bynkefugl	-7,2	Agerhøne	-12,1
	Gul vipstjert	-4,8	Rødr. tornskade	-8,7	Hættemåge	-6,6	Duehøg	-11,3
	Duehøg	-4,6	Topmejse	-8,5	Grønb. rørhøne	-5,9	Gråsisken	-11,1
Vinterfugle <i>Wintering birds</i>	1975/76-2007/08		1975/76-1985/86		1986/87-1996/97		1997/98-2007/08	
	Art	%/år	Art	%/år	Art	%/år	Art	%/år
Fremgang <i>Increase</i>	Grågås	22,8	Sangsvane	21,4	Grågås	23,4	Grågås	24,8
	Canadagås	18,3	Fiskehejre	11,5	Ravn	11,8	Skarv	12,2
	Ravn	12,4	Lille korsnæb	9,5	Bomlærke	9,5	Silkehale	10,2
	Skarv	10,6	Gråsisken	9,1	Sanglærke	9,4	Grønb. rørhøne	10,2
	Isfugl	8,6	Gråand	6,9	Skarv	8,5	Canadagås	9,9
Tilbagegang <i>Decline</i>	Gravand	-6,3	Bomlærke	-10,0	Gråsisken	-12,8	Agerhøne	-19,5
	Gråsisken	-5,9	Jernspurv	-9,0	Fjeldvåge	-10,2	Grønspætte	-7,3
	Fjeldvåge	-4,9	St. skallesluger	-6,5	Silkehale	-9,3	Sanglærke	-7,3
	Agerhøne	-4,6	Spurvehøg	-5,4	Gravand	-9,1	Fjeldvåge	-6,9
	Gråspurv	-3,7	Gråspurv	-4,8	Bjergirisk	-8,2	Taffeland	-6,4

Resultaterne viser, at der er del sammenfald mellem de arter, der går mest frem om vinteren og dem, der går mest frem i yngleperioden. Fx er skarv, grågås og ravn, set over hele perioden, på top 5 i begge sæsoner.

I ynglesæsonen er 4 af de 5 arter der er i tilbagegang (hele perioden) fugle, der overvintrer i Afrika. Det er tidligere vist, ligeført ud fra de danske punkttællingsdata, at der er en generel tilbagegang for de danske spurvefugle, der overvintrer syd for Sahara (Heldbjerg & Fox 2008). De fremgangsrige arter, set over hele perioden, er derimod alle fugle, der enten er standfugle eller kortdistanctrækere.

Opdelingen i de kortere perioder på 11 år kan vise, at nogle arter udviser en kontinuert tendens over flere perioder. Dette ses fx hos skarv og grågås i begge sæsoner og ved fjeldvåges vinterforekomst.

Det viser også, at en korterevarende, stor fremgang kan følges af en tilsvarende nedgang eller vice versa, således at en art ses som en af de mest fremgangsrige i en periode, men som værende i størst tilbagegang i den næste. Eksempler på dette er sanglærkes, gråsiskens og bomlærkes vinterforekomst.

*Grågåsen er den art, der viser størst fremgang blandt vinterfuglene, set over den 33-årige periode
(Foto: Jes Dietrich)*

Indikatorer

Dansk Ornitologisk Forenings punkttællingsdata anvendes til at udarbejde indikatorer til Miljøministeriet på baggrund af bestandsindeks. Disse skal anvendes i forbindelse med projektet 'Streamlining European Biodiversity Indicators for 2010' (SEBI2010), og er en europæisk pendant til den globale målsætning om at udvikle indikatorer for om man opfylder Biodiversitetskonventionens mål for 2010 om ikke at miste flere arter, økosystemer eller genetiske ressourcer. Indikatorerne kan ses på www.blst.dk.

Indikatorerne kan anvendes til at beskrive den generelle tilstand for fuglelivet i en given naturtype. DOF bidrager hvert år med bestandsindeks for cirka 100 ynglefugle til et europæisk projekt, der kaldes Pan-European Common Bird Monitoring Scheme (PECBMS), hvis formål er at udarbejde indikatorer for karakteristiske fuglearter i henholdsvis agerland, skov og for øvrige almindelige fuglearter på europæisk niveau (PECBMS 2007). Disse indikatorer indgår i EU's såkaldte strukturelle indikator "Population trends of farmland birds" som er et af EU's få direkte mål for den biologiske mangfoldighed.

På europæisk plan er de i alt 124 almindeligt forekommende ynglefugle af specialister blevet kategoriseret inden for tre overordnede kategorier: *Almindelige agerlandsfugle* (common farmland birds), *almindelige skovfugle* (common woodland birds) samt *øvrige almindelige fugle* (all other common birds). Sidstnævnte kategori rummer de arter, der enten har deres primære forekomst i en anden naturtype end de to nævnte, eller som er udbredt i flere forskellige naturtyper.

På baggrund af indeks for alle ynglefugle er der udarbejdet en indikator inden for hver kategori, baseret på henholdsvis 33, 28 og 63 arter.

DOF har i samråd med Miljøministeriet og Danmarks Miljøundersøgelser valgt at lade de enkelte arters kategorisering følge beslutningerne taget i PECBMS.

PECBMS har defineret artssammensætningen i disse kategorier inden for forskellige europæiske regioner, der tilnærmedesvis svarer til de anerkendte biogeografiske regioner. Danmark hører til den *atlantiske region* med samme sammensætning af fuglearter som de øvrige vesteuropæiske lande.

I denne rapport anvendes de samme kategorier derfor til at udarbejde tilsvarende indikatorer for Danmark. Artsantallet er selvfølgelig mindre, da en lang række fuglearter enten slet ikke findes i Danmark eller er for fåtallige til at lave indeks for, og således indgår henholdsvis 22, 22 og 32 arter i de tre tilsvarende danske indikatorsæt.

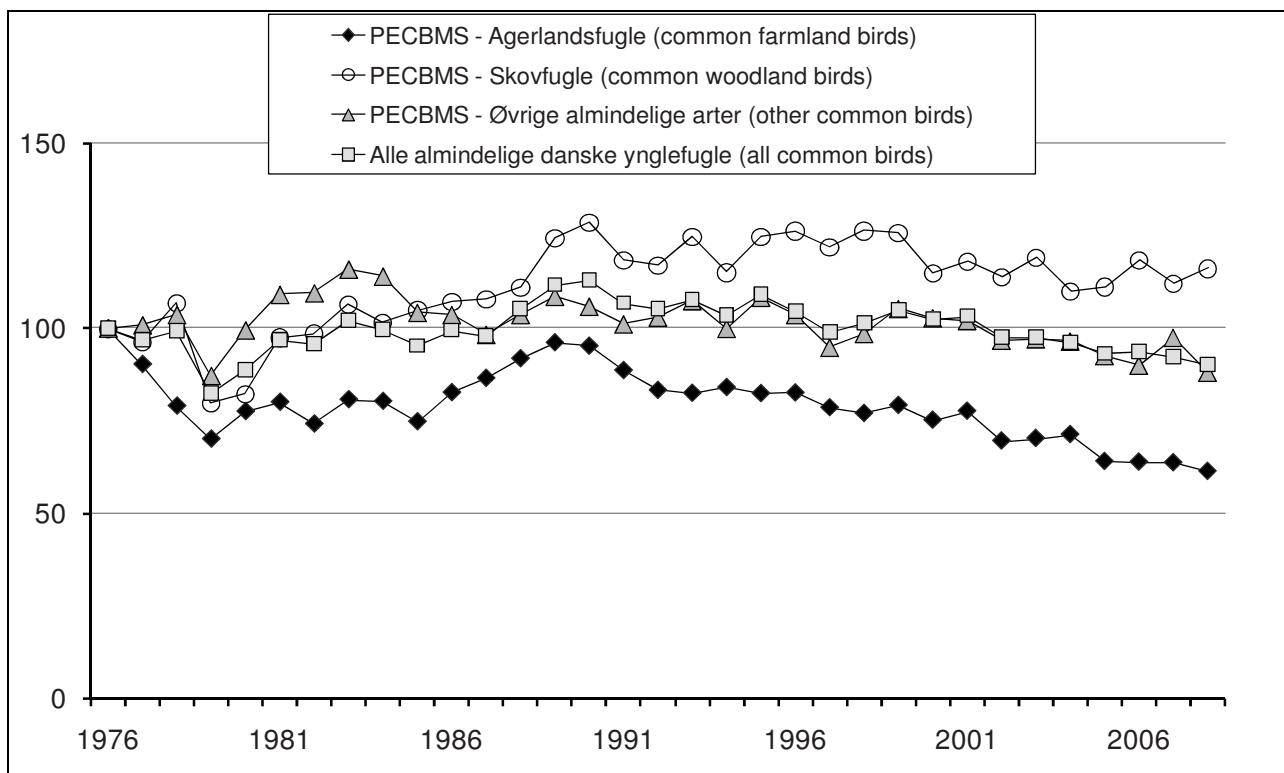
Da DOF udarbejder indeks på en del fuglearter, der ikke anvendes ved udarbejdelse af indikatorer på europæisk plan, præsenteres yderligere en indikator i denne rapport. Denne indikator *alle almindelige danske ynglefugle* rummer samtlige ynglefugle i punkttællingsdatamaterialet.

Indikatorerne opdateres årligt og der sker en løbende udvikling. Arbejdet er beskrevet mere detaljeret i Heldbjerg & Eskildsen (2008).

Artsudvalget for de fire danske indikatorer kan ses i appendiks 4).

Dompappen indgår i indikatorkategorien skovfugle
(Foto: Albert Steen-Hansen)

Figur 12. Udviklingen for indikatorerne for fuglearter i samme habitat/kategori for henholdsvis *agerlandsfugle* (22 arter), *skovfugle* (22 arter), *øvrige almindelige arter* (32 arter) samt *alle almindelige danske ynglefugle* (105 arter).
The trends for the indicators ‘common farmland birds’ (22 species), ‘common woodland birds’, (22 species) ‘other common birds’ (32 species) and ‘all common birds’ (105 species).

Arter i indikatorerne

Indeks er her udarbejdet for perioden 1976-2008 (appendiks 1). Set over hele den 33-årige periode er agerlandsfuglene gået 39 % tilbage og skovfuglene 16 % frem, mens den samlede generelle bestandsudvikling for de øvrige almindelige arter er en 10 % nedgang (fig. 12).

Hvis man betragter udviklingen udelukkende i den sidste halvdel af perioden, vil man se, at agerlandsfuglene er gået 25 % tilbage i Danmark, hvorimod især skovfuglene stort set er uændrede over perioden (fig. 12).

De her præsenterede indikatorer vil blive opdateret hvert år, så udviklingen i de forskellige naturtyper kan følges. Indikatorerne vil desu-

den blive udviklet og tilpasset, hvis det viser sig at være hensigtsmæssigt.

I kategorien *alle almindelige arter* findes en række fugle, som ikke indgår i PECBMS’s kategorier. Denne kategori udgøres primært af fugle, der yngler i kystnære egne og/eller i vådområder i indlandet.

Ud fra disse kan der udarbejdes flere naturtypespecifikke indikatorer, der mere præcist kan beskrive udviklingen i de enkelte naturtyper, ligesom det med tiden vil være en fordel at sammenligne udviklingen for de samme arter i forskellige naturtyper.

Referencer

Heldbjerg, H. (2005). De almindelige fugles bestandsudvikling i Danmark 1975-2004. Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 99: 182-195.

Heldbjerg, H. & A. Eskildsen (2008). Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2007. Årsrapport for Punkttællingsprojektet. Dansk Ornitologisk Forening.

Heldbjerg, H. & T. Fox (2008). Long-term population declines in Danish trans-Saharan migrant birds. Bird Study 55: 267–279.

Jacobsen, E.M. (1992). Danske vinterfugles forekomst 1975-1990. Fugleregistreringsgruppen, Dansk Ornitologisk Forening.

Jacobsen, E.M. (1994). Danske vinterfugles forekomst 1975/76-1992/93 i relation til skovtræernes frøsætning. Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 88: 79-84.

Pannekoek, J. & A. van Strien (2001). TRIM 3.0 for Windows. (Trends & Indices for Monitoring data). Statistics Netherlands, Voorburg.

PECBMS (2007). State of Europe's Common Birds, 2007. CSO/RSPB, Prague, Czech Republic.

Relevante links

- Monitering af de almindelige danske fugle via DOF's punkttællinger – vejledning, metode, publikationer mv.: www.dof.dk/punkt
- Danmarks Fugle – udbredelse, bestandsudvikling m.v. for de enkelte arter: www.dofbasen.dk/ART
- European Bird Census Council – europæiske indeks og indikatorer, TRIM, mv.: www.ebcc.info
- Danske 2010-biodiversitetsindikatorer: www.blst.dk

Appendiks

Appendiks 1: Ynglefugleindeks 1976-2008. Bestandsudvikling for 105 danske ynglefuglearter med indeks, den gennemsnitlige ændring pr. år (%/år) i perioden, det gennemsnitlige antal individer pr. år samt tendensens signifikans (på henholdsvis 5 % og 1 % niveau).

Breeding bird indices for 105 bird species in Denmark. In addition to the annual indices, the mean annual change, the mean number of birds recorded per year and the statistical significance of the trend are shown (5% and 1% level).

Appendiks 2: Vinterfugleindeks 1975/76-2007/08. Bestandsudvikling for 77 danske vinterfuglearter med indeks, den gennemsnitlige ændring pr. år (%/år) i perioden, det gennemsnitlige antal individer pr. år samt tendensens signifikans (på henholdsvis 5 % og 1 % niveau).

Winter bird indices for 77 bird species in Denmark. In addition to the annual indices, the mean annual change, the mean number of birds recorded per year and the statistical significance of the trend are shown (5% and 1% level).

Appendiks 3: Oversigt over tendenser for ynglefugle og vinterfugle. For hver art er vist en langtidstendens dækkende alle de år, hvor der er udarbejdet indeks forarten samt korttidstendenser for 11-årige perioder. I hver periode er anført den gennemsnitlige ændring per år (%/år) samt om tendensen er signifikant. Der er kun beregnet tendenser for perioder med mindst fem års indeks.

Trends for breeding birds and wintering birds in Denmark. For each species the long term trend and short term trend (11 year periods) are shown. For each period the mean annual change (%/year) is indicated and whether the trend is significant. Trends are only estimated for periods with indices from five or more years.

Appendiks 4: Geografisk fordeling af ynglefugle-ruter i 2008 og vinterfugle-ruter i 2007/08. Kartene viser tillige grænserne for DOF's lokalafdelinger.

Maps showing the geographical distribution of the census routes in the breeding season 2008 and in the winter season 2007/08, respectively. Borders of the local branches in DOF are also shown on the maps.

Appendiks 5: Oversigt over arter i indikatorerne.
Overview of species in the indicators

Appendiks 6: Alle ruter optalt i ynglesæsonen 2008 med rutens nummer og navn samt optællerens navn.

All routes counted in the breeding season 2008.

Appendiks 7: Alle ruter optalt i vintersæsonen 2007/08 med rutens nummer og navn samt optællerens navn.

All routes counted in the winter 2007/08.

Appendiks 8: Bestandsudviklingen for 105 arter ynglefugle i Danmark i 1976-2008. For hver art er angivet dens danske og videnskabelige navn. Indeks er sat til 100 i det første år med indeks forarten. Tendenser for udviklingen er vist for 11-årige perioder, når der er beregnet indeks for mindst fem år i perioden. Indeks og tendenser kan ses i appendiks 1 og 3.

Breeding period indices for 105 species in Denmark in 1976-2008. The population level in the first year is set to 100. Trends for 11-year periods are shown if indices are estimated for five or more years. Indices and trends can be found in appendix 1 and 3.

Appendiks 9: Bestandsudviklingen for 77 arter fugle i Danmark i vintrene 1975/76-2007/08. For hver art er angivet dens danske og videnskabelige navn. Indeks er sat til 100 i det første år med indeks forarten. Tendenser for udviklingen er vist for 11-årige perioder, når der er beregnet indeks for mindst fem år i perioden. Indeks og tendenser kan ses i appendiks 2 og 3.

Wintering bird indices for 77 species in Denmark in 1975/76-2007/08. The population level in the first year is set to 100. Trends for 11-year periods are shown if indices are estimated for five or more years. Indices and trends can be found in appendix 2 and 3.

Appendiks 3. Oversigt over tendenser for ynglefugle og vinterfugle

Tendenser, ynglefugle

Trends, breeding birds

Art <i>Species</i>	1976-2008	1976-1986	1987-1997	1998-2008
Lille Lappedykker	0,20 (ns)	-	-3,75 (ns)	4,96 (*)
Toppet Lappedykker	-2,32 (*)	-7,21 (*)	-1,47 (ns)	-1,36 (ns)
Gråstrubet Lappedykker	3,59 (*)	-	0,44 (ns)	8,55 (*)
Skarv	11,21 (*)	-	12,46 (*)	-2,60 (*)
Fiskehejre	4,30 (*)	12,31 (*)	1,52 (*)	-1,43 (*)
Knopsvane	0,17 (ns)	-0,49 (ns)	-0,46 (ns)	0,14 (ns)
Grågås	6,09 (*)	-11,44 (*)	7,81 (*)	7,63 (*)
Gravand	-2,21 (*)	-2,58 (ns)	-2,26 (*)	-1,21 (ns)
Gråånd	1,87 (*)	9,59 (*)	-1,47 (*)	-0,22 (ns)
Taffeland	-4,16 (*)	-	-2,51 (ns)	-5,45 (*)
Troldand	1,20 (ns)	0,39 (ns)	1,93 (ns)	-0,30 (ns)
Ederfugl	0,72 (ns)	-	-	0,65 (ns)
Toppet Skallesluger	-2,60 (*)	-	-2,55 (ns)	-2,04 (ns)
Rørhøg	5,27 (*)	-	6,93 (*)	0,23 (ns)
Duehøg	-4,64 (*)	-	0,97 (ns)	-11,26 (*)
Spurvehøg	-0,29 (ns)	-2,64 (ns)	3,17 (*)	-4,52 (*)
Musvåge	2,27 (*)	2,59 (*)	3,50 (*)	-0,45 (ns)
Tårnfalk	1,28 (ns)	0,06 (ns)	3,05 (*)	-1,84 (ns)
Agerhøne	-3,16 (*)	-4,18 (ns)	1,97 (ns)	-12,09 (*)
Fasan	-1,00 (*)	2,18 (*)	-3,18 (*)	0,31 (ns)
Grønbenet Rørhøne	-2,26 (*)	0,96 (ns)	-5,85 (*)	0,71 (ns)
Blishøne	0,94 (*)	3,97 (*)	0,59 (ns)	-1,39 (*)
Strandskade	-0,90 (ns)	7,67 (*)	-4,15 (*)	-0,23 (ns)
Vibe	-2,36 (*)	-1,39 (ns)	-3,63 (*)	-2,21 (*)
Dobbeltbekkasin	-3,77 (*)	-	-4,85 (*)	-3,34 (*)
Storspove	0,19 (ns)	-	-3,36 (ns)	4,19 (*)
Rødben	-3,56 (*)	-	-3,42 (*)	-2,16 (*)
Hættemåge	-3,74 (*)	-0,12 (ns)	-6,60 (*)	-2,71 (*)
Stormmåge	-0,45 (ns)	-7,95 (*)	2,00 (*)	4,54 (*)
Sølvmåge	2,18 (*)	0,78 (ns)	3,62 (*)	0,73 (ns)
Svartbag	5,37 (*)	-	8,43 (*)	-0,48 (ns)
Huldue	4,15 (*)	-	4,82 (*)	-1,21 (ns)
Ringdue	1,71 (*)	2,39 (*)	1,71 (*)	1,30 (*)
Tyrkerdue	0,20 (ns)	-0,79 (ns)	0,60 (ns)	0,02 (ns)
Gøg	-0,82 (*)	-3,26 (*)	0,28 (ns)	-0,69 (*)
Natugle	-0,60 (ns)	-	3,10 (ns)	-1,67 (ns)
Mursejler	-0,42 (ns)	0,33 (ns)	-0,14 (ns)	-3,09 (*)
Grønspætte	-3,59 (*)	-	-0,66 (ns)	-6,08 (*)
Sortspætte	-1,49 (ns)	-7,27 (ns)	0,79 (ns)	-2,92 (ns)
Stor Flagspætte	0,80 (*)	2,25 (*)	-0,38 (ns)	1,42 (*)
Sanglærke	-1,84 (*)	-1,76 (*)	0,39 (*)	-5,75 (*)
Digesvale	-4,82 (*)	-11,54 (*)	-1,42 (ns)	-5,03 (*)
Landsvale	-0,65 (*)	-0,90 (ns)	-1,39 (*)	1,42 (*)
Bysvale	1,11 (*)	-0,40 (ns)	2,65 (*)	-0,37 (ns)
Skovpiber	-1,11 (*)	4,38 (*)	-5,55 (*)	1,23 (*)
Engpiber	-2,28 (*)	-0,25 (ns)	-2,87 (*)	-2,23 (*)
Gul Vipstjert	-4,75 (*)	-	-5,24 (*)	-4,51 (ns)
Hvid Vipstjert	2,78 (*)	7,88 (*)	-0,53 (ns)	2,20 (*)
Gærdesmutte	2,50 (*)	3,87 (*)	1,77 (*)	1,85 (*)
Jernspurv	-2,55 (*)	-7,93 (*)	-0,62 (ns)	-0,59 (ns)
Rødhals	0,26 (ns)	1,04 (ns)	0,45 (ns)	-1,45 (*)
Nattergal	-1,42 (*)	0,74 (ns)	-3,40 (*)	-0,62 (ns)
Husrødstjert	-3,08 (*)	-	2,71 (ns)	-5,41 (*)
Rødstjert	1,95 (*)	-2,38 (ns)	4,38 (*)	1,51 (*)
Bynkekugl	-5,41 (*)	5,56 (ns)	-7,16 (*)	-6,56 (*)

Appendiks 3 fortsat

Tendenser, ynglefugle

Trends, breeding birds

Art <i>Species</i>	1976-2008	1976-1986	1987-1997	1998-2008
Stenpikker	-6,66 (*)	-	-11,52 (*)	0,28 (ns)
Solsort	1,10 (*)	1,39 (*)	1,68 (*)	-0,41 (*)
Sjagger	-2,15 (*)	15,38 (*)	-0,20 (ns)	-13,23 (*)
Sangdrossel	-0,41 (*)	-1,25 (*)	-1,76 (*)	2,69 (*)
Misteldrossel	1,63 (*)	8,97 (*)	-2,91 (*)	-1,13 (ns)
Græshoppesanger	-3,52 (*)	-	-2,13 (ns)	-5,28 (*)
Sivsanger	-1,13 (ns)	-	0,08 (ns)	-4,05 (*)
Kærssanger	0,92 (*)	1,07 (ns)	-0,39 (ns)	2,82 (*)
Rørsanger	-1,15 (*)	-1,68 (*)	0,22 (ns)	-2,86 (*)
Gulbug	-3,84 (*)	-7,92 (*)	-3,94 (*)	-0,57 (ns)
Gærdesanger	-2,53 (*)	-6,11 (*)	-2,18 (*)	0,24 (ns)
Tornsanger	0,36 (*)	0,84 (ns)	-0,12 (ns)	1,17 (*)
Havesanger	-1,22 (*)	0,76 (ns)	-3,04 (*)	0,09 (ns)
Munk	2,83 (*)	2,77 (*)	2,29 (*)	3,78 (*)
Skovsanger	-3,23 (*)	4,39 (*)	-7,70 (*)	-2,39 (*)
Gransanger	5,27 (*)	5,65 (*)	7,22 (*)	0,97 (*)
Løvsanger	-2,94 (*)	-2,14 (*)	-2,73 (*)	-4,38 (*)
Fuglekonge	-1,04 (*)	-1,46 (ns)	-1,60 (*)	0,22 (ns)
Grå Fluesnapper	0,42 (ns)	-1,47 (ns)	1,83 (ns)	-3,26 (*)
Broget Fluesnapper	-3,52 (*)	1,11 (ns)	-4,46 (*)	-6,71 (*)
Halemejse	0,58 (ns)	5,83 (ns)	-5,64 (*)	3,34 (ns)
Sumpmejse	-1,19 (*)	-2,27 (ns)	-2,26 (*)	2,02 (ns)
Topmejse	-2,94 (*)	-8,54 (*)	0,01 (ns)	-4,42 (*)
Sortmejse	-1,40 (*)	-2,79 (*)	1,66 (*)	-5,98 (*)
Blåmejse	0,75 (*)	-0,51 (ns)	2,44 (*)	-1,06 (*)
Musvit	-0,79 (*)	-1,63 (*)	-0,71 (*)	-0,10 (ns)
Spætmelde	2,21 (*)	7,23 (*)	-1,39 (*)	3,48 (*)
Træløber	1,44 (*)	0,79 (ns)	2,14 (*)	-0,16 (ns)
Rødrygget Tornskade	-3,27 (*)	-8,71 (*)	-0,30 (ns)	-2,99 (ns)
Skovskade	0,22 (ns)	3,16 (*)	-2,26 (*)	1,89 (*)
Husskade	0,66 (*)	1,17 (ns)	0,40 (ns)	0,78 (ns)
Allike	0,19 (ns)	0,20 (ns)	-0,58 (ns)	0,79 (ns)
Råge	1,62 (*)	12,35 (*)	-3,11 (*)	0,77 (ns)
Krage	0,94 (*)	0,92 (ns)	1,44 (*)	0,06 (ns)
Ravn	9,60 (*)	-	13,23 (*)	5,47 (*)
Stær	-1,98 (*)	-2,46 (*)	-1,27 (*)	-3,39 (*)
Gråspurv	-1,63 (*)	-1,53 (ns)	-1,56 (*)	-1,22 (*)
Skovspurv	2,36 (*)	7,99 (*)	-0,52 (ns)	2,44 (*)
Bogfinke	0,62 (*)	2,24 (*)	-0,05 (ns)	-0,13 (ns)
Grønirisk	1,90 (*)	7,88 (*)	-0,47 (ns)	0,26 (ns)
Stillits	7,80 (*)	6,48 (ns)	12,97 (*)	-3,41 (*)
Grønsisen	-3,35 (*)	-2,58 (ns)	-2,26 (*)	-1,21 (ns)
Tornirisk	-2,38 (*)	-1,69 (ns)	-0,53 (ns)	-6,35 (*)
Gråsisen	-1,55 (*)	-	4,34 (*)	-11,08 (*)
Lille Korsnæb	-3,88 (*)	-	-1,06 (ns)	-12,37 (*)
Dompap	0,49 (ns)	-0,57 (ns)	5,11 (*)	-7,72 (*)
Kernebider	2,46 (*)	13,23 (*)	0,50 (ns)	-5,20 (*)
Gulspurv	-2,21 (*)	0,22 (ns)	-3,58 (*)	-2,23 (*)
Rørspurv	-0,74 (*)	-2,38 (*)	-1,21 (*)	1,18 (*)
Bomlærke	-0,35 (ns)	-11,20 (*)	2,16 (*)	1,32 (ns)

Appendiks 3 fortsat

Tendenser, vinterfugle

Trends, wintering birds

Art <i>Species</i>	1975/76-	1975/76-	1986/87-	1997/98-
	2007/08	1985/86	1996/97	2007/08
Lille Lappedykker	4,98 (*)	-	7,27 (*)	-1,07 (ns)
Skarv	10,63 (*)	-	8,47 (*)	12,16 (*)
Fiskehejre	2,92 (*)	11,46 (*)	-2,50 (*)	0,52 (ns)
Knopsvane	0,73 (ns)	2,65 (ns)	-0,92 (ns)	0,86 (ns)
Sangsvane	7,88 (*)	21,43 (*)	3,13 (*)	3,57 (*)
Grågås	22,82 (*)	-	23,41 (*)	24,80 (*)
Canadagås	18,31 (*)	-	-	9,89 (*)
Gravand	-6,25 (*)	-	-9,05 (*)	-1,55 (ns)
Gråand	2,97 (*)	6,87 (*)	1,52 (*)	1,86 (*)
Taffeland	-1,39 (ns)	-	3,24 (ns)	-6,40 (*)
Troldand	1,04 (ns)	-	-1,57 (ns)	2,06 (ns)
Ederfugl	-0,48 (ns)	-	-	-1,14 (ns)
Hvinand	1,73 (*)	-	4,58 (*)	-2,06 (*)
Lille Skallesluger	-4,14 (ns)	-	-	-6,61 (ns)
Toppet Skallesluger	0,35 (ns)	-	3,39 (ns)	-4,04 (*)
Stor Skallesluger	0,91 (ns)	-6,54 (*)	5,83 (*)	-1,89 (ns)
Blå Kærhøg	-0,58 (ns)	-	-2,68 (ns)	1,82 (ns)
Duehøg	1,54 (ns)	7,23 (ns)	2,17 (ns)	-3,80 (ns)
Spurvehøg	-1,83 (*)	-5,40 (*)	-0,68 (ns)	-0,01 (ns)
Musvåge	2,19 (*)	1,89 (*)	3,34 (*)	0,07 (ns)
Fjeldvåge	-4,89 (*)	5,36 (*)	-10,15 (*)	-6,87 (*)
Tårnfalk	0,05 (ns)	-2,65 (ns)	1,65 (*)	-1,98 (*)
Agerhøne	-4,63 (*)	-6,46 (ns)	4,43 (*)	-19,49 (*)
Fasan	0,48 (ns)	2,83 (*)	-1,24 (*)	0,73 (ns)
Grønbenet Rørhøne	3,98 (*)	-	-2,44 (ns)	10,15 (*)
Blyhøne	3,15 (*)	-	4,21 (*)	2,24 (*)
Hættemåge	-2,31 (*)	1,19 (ns)	-5,64 (*)	0,01 (ns)
Stormmåge	2,00 (*)	4,92 (*)	-0,62 (ns)	3,51 (*)
Sølvmåge	-0,97 (*)	-2,99 (*)	-0,82 (ns)	1,36 (*)
Svartbag	-1,05 (ns)	-0,91 (ns)	-1,00 (ns)	-0,17 (ns)
Ringdue	2,97 (*)	5,89 (*)	0,29 (ns)	3,92 (*)
Tyrkerdue	-1,90 (*)	4,19 (ns)	-4,44 (*)	-2,27 (ns)
Isfugl	8,56 (*)	-	7,56 (ns)	5,23 (ns)
Grønspætte	-1,58 (ns)	-	1,64 (ns)	-7,27 (*)
Stor Flagspætte	0,88 (*)	3,04 (*)	0,66 (ns)	-0,01 (ns)
Sanglærke	1,91 (ns)	-	9,40 (*)	-7,26 (*)
Engpiber	2,09 (ns)	-	0,14 (ns)	5,93 (*)
Silkehale	2,88 (ns)	-	-9,25 (*)	10,18 (*)
Vandstær	-2,57 (ns)	-	1,72 (ns)	-5,93 (*)
Gærdesmutte	3,07 (*)	0,85 (ns)	4,43 (*)	2,25 (*)
Jernspurv	-2,36 (*)	-9,00 (*)	-4,02 (ns)	7,86 (*)
Rødhals	0,66 (ns)	-3,54 (*)	2,59 (*)	0,63 (ns)
Solsort	0,53 (*)	-0,30 (ns)	1,63 (*)	-0,93 (*)
Sjagger	-1,04 (*)	-2,37 (ns)	-2,05 (*)	0,77 (ns)
Vindrossel	3,89 (*)	-1,42 (ns)	1,50 (ns)	5,02 (*)
Fuglekonge	-1,01 (*)	-0,32 (ns)	-0,54 (ns)	-3,03 (*)
Halemejse	-3,53 (*)	-3,08 (ns)	-5,89 (*)	1,15 (ns)
Sumpmejse	-0,85 (*)	0,53 (ns)	-2,56 (*)	1,12 (ns)
Topmejse	-1,18 (*)	1,23 (ns)	-1,94 (*)	-1,28 (ns)
Sortmejse	1,19 (*)	3,41 (*)	3,07 (*)	-5,19 (*)

Appendiks 3 fortsat

Tendenser, vinterfugle

Trends, wintering birds

Art <i>Species</i>	1975/76-	1975/76-	1986/87-	1997/98-
	2007/08	1985/86	1996/97	2007/08
Blåmejse	0,50 (*)	2,63 (*)	-0,39 (ns)	0,59 (ns)
Musvit	-0,34 (*)	0,88 (*)	-1,71 (*)	0,76 (*)
Spætmejse	1,34 (*)	5,62 (*)	-1,78 (*)	3,06 (*)
Træløber	-0,12 (ns)	0,59 (ns)	-0,44 (ns)	-0,42 (ns)
Stor Tornskade	0,29 (ns)	-	-5,79 (*)	8,45 (*)
Skovskade	0,16 (ns)	-0,02 (ns)	0,05 (ns)	0,33 (ns)
Husskade	0,06 (ns)	1,07 (ns)	0,80 (*)	-1,97 (*)
Allike	1,08 (*)	1,70 (ns)	-0,58 (ns)	3,95 (*)
Råge	-0,40 (ns)	-1,00 (ns)	0,45 (ns)	-0,79 (ns)
Krage	-0,92 (*)	-1,95 (*)	-0,47 (ns)	-0,58 (ns)
Ravn	12,40 (*)	-	11,75 (*)	8,77 (*)
Stær	-0,03 (ns)	-	-6,76 (*)	6,34 (*)
Gråspurv	-3,73 (*)	-4,84 (*)	-3,61 (*)	-3,45 (*)
Skovspurv	0,03 (ns)	-0,28 (ns)	0,53 (ns)	-0,61 (ns)
Bogfinke	-0,10 (ns)	1,46 (ns)	-0,98 (ns)	0,26 (ns)
Kvækerfinke	0,29 (ns)	0,78 (ns)	1,22 (ns)	-1,03 (ns)
Grønirisk	-0,26 (ns)	2,02 (ns)	-2,80 (*)	2,28 (*)
Stillits	2,26 (*)	-6,16 (ns)	8,21 (*)	-2,77 (ns)
Grønsisken	-0,83 (ns)	2,99 (*)	-3,82 (*)	1,47 (ns)
Bjergirisk	-2,33 (ns)	-	-8,23 (*)	3,41 (ns)
Gråsisken	-1,99 (ns)	9,13 (*)	-12,82 (*)	-0,86 (ns)
Lille Korsnæb	0,50 (ns)	9,48 (*)	-3,60 (*)	4,24 (*)
Dompap	-0,06 (ns)	-1,86 (ns)	3,76 (*)	-5,51 (*)
Kernebider	0,79 (ns)	-3,44 (ns)	6,21 (*)	-2,04 (ns)
Gulspurv	-1,81 (*)	2,13 (*)	-3,60 (*)	-2,80 (*)
Rørspurv	3,56 (ns)	-	6,56 (ns)	5,87 (ns)
Bomlærke	4,07 (*)	-9,96 (*)	9,48 (*)	1,91 (ns)

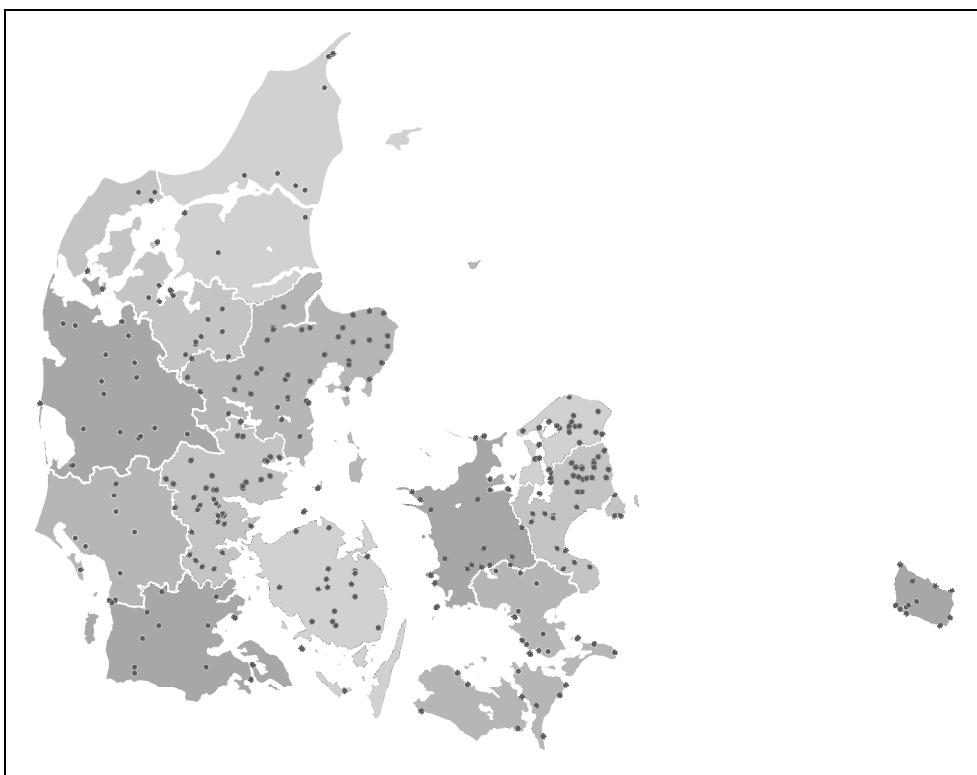
Appendiks 4. Oversigt over arter i indikatorerne

Art species	Farmland	Woodland	Other common	All common	Art species	Farmland	Woodland	Other common	All common
Lille Lappedykker (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)		x			Husrødstjert (<i>Phoenicurus ochruros</i>)		x	x	
Toppet Lappedykker (<i>Podiceps cristatus</i>)		x			Rødstjert (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)		x	x	
Gråstrubet Lappedykker (<i>Podiceps grisegena</i>)		x			Bynkefugl (<i>Saxicola rubetra</i>)		x	x	
Skarv (<i>Phalacrocorax carbo</i>)		x			Stenpikker (<i>Oenanthe oenanthe</i>)		x	x	
Fiskehejre (<i>Ardea cinerea</i>)		x			Solsort (<i>Turdus merula</i>)		x	x	
Knopsvane (<i>Cygnus olor</i>)		x			Sjagger (<i>Turdus pilaris</i>)		x	x	
Grågås (<i>Anser anser</i>)		x			Sangdrossel (<i>Turdus philomelos</i>)		x	x	
Gravand (<i>Tadorna tadorna</i>)		x			Misteldrossel (<i>Turdus viscivorus</i>)		x	x	
Gråand (<i>Anas platyrhynchos</i>)		x			Græshoppesanger (<i>Locustella naevia</i>)		x	x	
Taffeland (<i>Aythya ferina</i>)		x			Sivsanger (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)		x	x	
Trolldand (<i>Aythya fuligula</i>)		x			Kærsanger (<i>Acrocephalus palustris</i>)		x	x	
Ederfugl (<i>Somateria mollissima</i>)		x			Rørsanger (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)		x	x	
Toppet Skallesluger (<i>Mergus serrator</i>)		x			Gulbug (<i>Hippolais icterina</i>)		x	x	
Rørhøg (<i>Circus aeruginosus</i>)		x			Gærdesanger (<i>Sylvia curruca</i>)		x	x	
Duehøg (<i>Accipiter gentilis</i>)		x			Tornsanger (<i>Sylvia communis</i>)		x	x	
Spurvehøg (<i>Accipiter nisus</i>)	x	x			Havesanger (<i>Sylvia borin</i>)		x	x	
Musvåge (<i>Buteo buteo</i>)		x	x		Munk (<i>Sylvia atricapilla</i>)		x	x	
Tårnfalk (<i>Falco tinnunculus</i>)	x	x			Skovsanger (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)		x	x	
Agerhøne (<i>Perdix perdix</i>)	x	x			Gransanger (<i>Phylloscopus collybita</i>)		x	x	
Fasan (<i>Phasianus colchicus</i>)		x			Løvsanger (<i>Phylloscopus trochilus</i>)		x	x	
Grønbenet Rørhøne (<i>Gallinula chloropus</i>)		x			Fuglekonge (<i>Regulus regulus</i>)		x	x	
Blishøne (<i>Fulica atra</i>)		x			Grå Fluesnapper (<i>Muscicapa striata</i>)		x	x	
Strandskade (<i>Haematopus ostralegus</i>)		x			Broget Fluesnapper (<i>Ficedula hypoleuca</i>)		x	x	
Vibe (<i>Vanellus vanellus</i>)	x	x			Halemejse (<i>Aegithalos caudatus</i>)		x	x	
Dobbeltbekkasin (<i>Gallinago gallinago</i>)	x	x			Sumpmejse (<i>Poecile palustris</i>)		x	x	
Storspove (<i>Numenius arquata</i>)		x			Topmejse (<i>Lophophanes cristatus</i>)		x	x	
Rødben (<i>Tringa totanus</i>)		x			Sortmejse (<i>Periparus ater</i>)		x	x	
Hættemåge (<i>Chroicocephalus ridibundus</i>)		x			Blåmejse (<i>Cyanistes caeruleus</i>)		x	x	
Stormmåge (<i>Larus canus</i>)		x			Musvit (<i>Parus major</i>)		x	x	
Sølvmåge (<i>Larus argentatus</i>)		x			Spætmejse (<i>Sitta europaea</i>)		x	x	
Svartbag (<i>Larus marinus</i>)		x			Træløber (<i>Certhia familiaris</i>)		x	x	
Huldue (<i>Columba oenas</i>)	x	x			Rødrygget Tornskade (<i>Lanius collurio</i>)		x	x	
Ringdue (<i>Columba palumbus</i>)	x	x			Skovskade (<i>Garrulus glandarius</i>)		x	x	
Tyrkerdue (<i>Streptopelia decaocto</i>)	x	x			Husskade (<i>Pica pica</i>)		x	x	
Gøg (<i>Cuculus canorus</i>)	x	x			Allike (<i>Corvus monedula</i>)		x	x	
Natugle (<i>Strix aluco</i>)		x			Råge (<i>Corvus frugilegus</i>)		x	x	
Mursejler (<i>Apus apus</i>)	x	x			Krage (<i>Corvus corone/cornix</i>)		x	x	
Grønspætte (<i>Picus viridis</i>)	x	x			Ravn (<i>Corvus corax</i>)		x	x	
Sortspætte (<i>Dryocopus martius</i>)	x	x			Stær (<i>Sturnus vulgaris</i>)		x	x	
Stor Flagspætte (<i>Dendrocopos major</i>)	x	x			Gråspurv (<i>Passer domesticus</i>)		x	x	
Sanglærke (<i>Alauda arvensis</i>)	x	x			Skovspurv (<i>Passer montanus</i>)		x	x	
Digesvale (<i>Riparia riparia</i>)		x			Bogfink (<i>Fringilla coelebs</i>)		x	x	
Landsvale (<i>Hirundo rustica</i>)	x	x			Grønirisk (<i>Carduelis chloris</i>)		x	x	
Bysvale (<i>Delichon urbica</i>)		x	x		Stillits (<i>Carduelis carduelis</i>)		x	x	
Skovpiber (<i>Anthus trivialis</i>)		x	x		Grønsisken (<i>Carduelis spinus</i>)		x		
Engpiber (<i>Anthus pratensis</i>)	x	x			Tornirisk (<i>Carduelis cannabina</i>)		x	x	
Gul Vipstjert (<i>Motacilla flava</i>)	x	x			Gråsisken sp. (<i>Carduelis flammea/cabaret</i>)		x	x	
Hvid Vipstjert (<i>Motacilla alba</i>)	x	x			Lille Korsnæb (<i>Loxia curvirostra</i>)		x		
Gærdesmutte (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	x	x			Domspur (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)		x	x	
Jernspurv (<i>Prunella modularis</i>)	x	x			Kernebider (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)		x	x	
Rødhals (<i>Erythacus rubecula</i>)	x	x			Gulspurv (<i>Emberiza citrinella</i>)		x	x	
Nattergal (<i>Luscinia luscinia</i>)	x	x			Rørspurv (<i>Emberiza schoeniclus</i>)		x	x	
					Bomlærke (<i>Emberiza calandra</i>)		x	x	

Appendiks 5. Geografisk fordeling af ruter

Geografisk fordeling af ynglefugle-ruter i 2008.
Census routes in the breeding season 2008

Geografisk fordeling af vinterfugle-ruter i 2007/08.
Census routes in the winter season 2007/08

Appendiks 6. Ruter og optællere i ynglesæsonen 2008

Rutenr	Rutenavn	Fornavn	Efternavn	By
3461	Kollelev, Vejle, Malmose m. m.	Ivan	Abramowitz	Virum
2439	Utterslev Mose, hele området (Del I, II og III)	Erik	Agertoft	Brønshøj
3466	Bjerregård/Gammelgab	Ole	Amstrup	Hemmet
3471	Værnengene	Ole	Amstrup	Hemmet
3581	Ø. Hassing Kær	Frank Christian	Andersen	Gandrup
302	Sdr. Feldborg Plantage syd	Gert Thorhauge	Andersen	Aulum
303	Herning midtby	Gert Thorhauge	Andersen	Aulum
3229	Linde-Hestehave Huse	Jan	Andersen	Hårlev
3491	Roskilde Fjord	John	Andersen	Jyllinge
892	Vesterskov m.m.	Jon Bjørn	Andersen	Glumsø
897	Næsbyholm Storskov m.m.	Jon Bjørn	Andersen	Glumsø
898	Glumsøområdet	Jon Bjørn	Andersen	Glumsø
2582	Kolding Nord	Jørqen	Andersen	Kolding
2429	Holmstrup-Launen-Valdbyqården-Tudeå	Ove E.	Andersen	Slagelse
2555	Almind - Birqittelyst	Poul Blicher	Andersen	Viborg
421	Brabrand Sø	Tove K.	Andersen	Brabrand
3557	Vilhelmsborg - Moesgaard	Mikkel Bello	Andreasen	Beder
2599	Gilleleje	Nils Christian	Armand	Gilleleje
298	Hemmet Vest	Mogens	Bak	Hemmet
817	Røsnæs	Magnus	Bang Hansen	Kalundborg
3251	Kerteminde-egnen	Ivan Sejer	Beck	Kerteminde
602	Midtskov-Sønderskov	Iwan	Bergholdt	Bjert
326	Rye Nørreskov	Henrik	Birk	Them
3568	Fårup-Hammeren	Bent	Birk Kristensen	Nykøbing M.
3130	Bøstrup, Margrethelund, Elholt, Strøby.	Arne	Bo Larsen	Ryomgård
2570	Nord for Haderslev	Helle Regitze	Boesen	Haderslev
828	Nostrup, Kalundborg	Jens	Boesen	Kalundborg
423	Odder	Flemming	Bohl	Odder
2441	Nødebo	Ole	Brauer	Fredensborg
2612	Høgsby/Lundsmark Hede/Råhede Enge/Høgsbro Enge	Kurt	Bredal Christensen	Ribe
714	Slaqelse vest	Niels	Breinholt	Slaqelse
622	Gl. Højen-Jerlev-Horsted	Conny	Broholm	Vejle
3237	Thurø-Fyn	Arne	Bruun	Svendborg
860	Hannenov Skov, Øvestrup Skov	Jørqen	Bruun	Nykøbing Falster
3387	Nær Engelholm Sø	Dorte	Bryrup	Jelling
1200	Svaneke-Ibsker	Kurt	Buchmann	Svaneke
1202	Årsdale-Nexø	Kurt	Buchmann	Ryomgård
457	Ryomgård, Ryom Eng, Vallumsø	Ursula	Burmann	Ryomgård
771	Holbæk Fælled	Hans	Busk	Holbæk
676	Gyldensteen	Jens	Bækkelund	Bogense
690	Æbelø	Jens	Bækkelund	Bogense
692	Bogense	Jens	Bækkelund	Bogense
728	Vetterslev-Alsted-Gulager	Henrik Gerner	Baark	Sorø
815	Vetterslev Bro-Høm Mølle m.m.	Henrik Gerner	Baark	Sorø
3245	Oksenbjerje-Sejrup	Jens	Callesen	Vejle
3356	Grydedals Banker	Jens	Callesen	Vejle
2598	Ryget Skov	Arne	Christensen	Værløse
414	Stenvad-Fjellerup-Ørum	Erik	Christensen	Ørum Djurs
470	Tustrup-Nørager	Erik	Christensen	Ørum Djurs
1196	Rundt om Rutsker Højlyng	Jens	Christensen	Rønne
147	Grove	Knud Ejner	Christensen	Skive
2576	Hedensted Nordøst	Morten	Christensen	Hedensted
2577	Hedensted-Rosenvold	Morten	Christensen	Hedensted
3131	Hedensted Golfbane	Morten	Christensen	Hedensted
3134	Tagkær rundt	Morten	Christensen	Hedensted
2554	Toft Skov	Tscherning	Clausen	Klarup
799	Værslev-Kærby-Spangsbro	Merete	Crone	Kalundborg
3478	Vork Bakker	Jørgen	Dalsgaard	Vejle
3366	Gjerrild banen	Marie	Dalsgaard	Glesborg
816	Agersø	Jane	Dam	Skælskør
3236	Fangel-Dømmestrup	Per	Damsgaard-Sørensen	Odense M
3234	Halskov III	Per	Diepgen	Horbelev
651	Dyremosen	Joakim	Dybbroe	Faaborg
3476	Ledøje-Kroppedal	Christian	Ebbe Mortensen	Skovlunde
3495	Ommel-Lindsbjerg	Christian	Ebbe Mortensen	Skovlunde
3227	Gedesby/Bøtøskoven	Birte	Ehlers	Nykøbing F
2588	Sdr. Vedby Skovhuse/Kohaveskoven	Freddie	Ehlers	Nykøbing F
693	Arreskov SØ	Erik	Ehmsen	Faaborg
814	Nord for Tjebberup	Annette	Ellebæk	Holbæk
798	Humleore Skov m.m.	Peter	Ellegaard	Jystrup M
3230	Parker og Anlæg, København	Peter	Enemark	København Ø
2571	Taps	Johannes	Erritzøe	Christiansfeld

Appendiks 6 fortsat

Rutenr Rutenavn	Fornavn	Efternavn	By
3376 Jelling	Westy	Esbensen	Jelling
2572 Sottrup Skov – Snogbæk – Nydam Mose	Gert	Fahlberg	Sønderborg
754 Skov m.m. langs Kobbelaå	Steen	Flex	Mørkøv
273 Kilde–Aulum	Jonna	Forsom	Aulum
3151 Laven	Knud	Forthoft	Silkeborg
3152 Tørring v/Ry	Knud	Forthoft	Silkeborg
3153 Hårup/Resenbro	Leif	Frederiksen	Søborg
1050 Nymose	Leif	Frederiksen	Søborg
1051 Utterslev N-NØ	Leif	Frederiksen	Søborg
1166 Veksø – Hove (Østrup)	Birger	Furbo	Helsingør
3500 Annisse (vnqlesæson)	Anders	Færgeeman	Horsens
3243 Brøgsted-Haldrup	Patricia Barton	Gade	Gadstrup
3187 Lufthavn – Skalstrup	Hans Henrik	Godt	Viborg
108 Frøstrup Hede-Lild Klitplantage	A.	Grandjean-Thomsen	Thisted
116 Vangsa Hede,Nystrup Plantage	Lis	Gravesen	Sulsted
31 Grindsted-Ørum Mose	Gert	Green	Brøndby
3563 Gilleleje Øst og Nakkehoved	Gert	Green	Brøndby
3564 Klintøs Rundt	Knud Erik	Green	Horsens
2578 Boller-Bjerre-Stenderup-Torsted	Marta Bagoly	Grun	Køge
938 Køge-Åshøj	Kell	Grønborg	Odense S
3148 Krængerup Skovdistrikt	Therkel	Hald	Kolding
606 Kolding-Agtrup-Dalby	Bent	Hansen	Viby J
3373 Ildal Skov/ Salten Langsø	Henrik Kalckar	Hansen	Odense S.
695 Odense Ådal, Stenløse	Holger	Hansen	Birkerød
944 Grubberholm Skov/trinbræt	Holger	Hansen	Birkerød
995 Geels Skov	Jette	Hansen	Tommerup
3368 Solevad	John	Hansen	Frederikssund
3472 Færgelunden, Jægerspris	Lis	Hansen	Vordingborg
3383 Næs-Skaverup-Oreby Strand	Mogens	Hansen	Harlev J
369 Tåstrup Sø/Mose m.m.	Palle	Hansen	Tølløse
776 Gl. Tølløse og omegn	Steen	Hansen	Skanderborg
2575 Gudenåen Voervadsbro-Klosterkær	Åge Gejl	Hansen	Ansager
2609 Krusbjerg	Arne	Hartelius	Lemvig
287 Klosterheden V	Henning	Heldbjerg	København
3546 Vrangstrup	Hans	Hjeds	Birkerød
1162 Birkerød By	Lene	Hjorth	Rønne
3566 Torpebakker	Lene	Hjorth	Rønne
3579 Hammers-Holm (yngle)	Bjarne	Holm	Ansager
2606 Skovlund – Hoddeskov	Lars	Holm Hansen	Spjald
276 Abildå-Feldbæk m.m.	Peter	Holm-Jensen	Rønne
3567 Nordskovken	Hedy	Holtemann	Mariager
3556 Fladbjerg mark	Hans Henrik	Hust	Snedsted
118 Stenbjerg Plantage	Torben Skytte	Hvass	Odense C
694 Brydegård + Helnæs	Vincent	Hvenegård	Birkerød
1148 Vaserne	Søren	Højager	Mundelstrup
458 Løvenholm vest	Vitta	Højrup	Esbjerg
2607 Grønningen v/Skallingen	Sonja K.	Hoyer	Struer
2608 Kvaglund Sø + Bæk, Esbjerg bydel	Egon	Iversen	Sydals
2560 Kjærgårdsmolle (10-pkt y)	Martin	Iversen	Tønder
538 Dybbøl Banke	Martin	Iversen	Tønder
511 Tønder by	Martin	Iversen	Tønder
521 Draved Skov	Martin	Iversen	Tønder
550 Lakolk Strandenge	Martin	Iversen	Tønder
553 Soldaterskoven	Leif H.	Jacobsen	Nørre Alslev
2596 Grøftestykkerne	Leif H.	Jacobsen	Nørre Alslev
3385 Alstrup	Tom Sellebjerg	Jacobsen	Løgstør
58 Løgstør	Tom Sellebjerg	Jacobsen	Løgstør
75 Vilsted	Anders	Jakobsen	Skælskør
767 Skælskør-Kobæk	Eyvind Lyngsie	Jakobsen	Viborg
91 Ø-Bakker	Orla	Jakobsen	Haslev
762 Haslev/Gisselfeld	Orla	Jakobsen	Haslev
885 Tornelund rundt	Anders	Jensen	Randers
388 Langå-Væth	Birger & Annelise	Jensen	Skagen
3468 Skagen Nordstrand	Birger & Annelise	Jensen	Skagen
3469 Hulsig	Egon	Jensen	Haderslev
3381 Halk Nor	Erik	Jensen	Rønne
1190 Rønne Pl./Blemmelynq/Kærby	Grethe M.	Jensen	Kalundborg
827 Kalundborg	Holger	Jensen	Ugledige, Præstø
2589 Ugledige	Niels Bomholt	Jensen	V. Skerninge
2548 Sollerup	Ole	Jensen	Hasselager
378 Pilbrodalen/Vitved/Stilling Sø	Svend Møller	Jensen	Hinnerup
306 Nørrejø Skov			

Appendiks 6 fortsat

Rutenr Rutenavn	Fornavn	Efternavn	By
311 Lilleådalen	Svend Møller	Jensen	Hinnerup
3244 Ødis-Hjarup	Søren Peter	Jensen	Bjert
186 Hem, 5 km vest for Skive	Eilif	Jeppesen	Skive
1208 Klintbakke Åkirkeby, bygaden	Poul	Jermyn	Åkirkeby
3165 Broagerland	Martin R.	Jessen	Broager
3542 Torrig skov	Svend Erik	Jessen	Nakskov
3176 Løgumkloster	Birgitte	Johannsen	Løgumkloster
2605 Bolhede v. Nordenskov	Michael S.	Johansen	Esbjerg V
3547 Kødtønder – Øle Å	Niels Erik	Johansen	Rønne
3363 Langstrupstien	Bent Møllmann	Jürgensen	Hørsholm
7 Vandværksskoven	Bo	Jæger	Frederikshavn
2552 Tversted Klitplantage	Kirsten	Jæger	Bindslev
3132 Sortkær Hede	Niels	Jæger	Frederikshavn
805 Bøstrup	Eli	Jørgensen	Slaqelse
3238 Nørreskov, Tåsinge	Gunnar	Jørgensen	Ringe
3543 Rude Skov Vest	Bo	Kayser	Holte
456 Fussingø Skov	Jørgen	Kjeldsen	Randers
3350 2. Grene/Nørup Sommer	Karsten Legart	Kjærgaard	Randbøl
3220 Kolkær/Vesterskov V/Møllerup	Joy	Klein	Rønde
937 Køge By	Niels	Knudsen	Køge
942 Lellinge, Høvelse, Ølby	Niels	Knudsen	Køge
3482 Stevns	Niels	Knudsen	Køge
3545 Jellingskov/Grejs ådal	Henrik	Kolsbjerg	Jelling
3555 Hjerl Hedevæj til Hustedvej	Poul	Krag	Vinderup
3388 Skarrild SSV	Poul D.	Kæseler	Kibæk
3389 Skarrild ØNØ	Poul D.	Kæseler	Kibæk
430 Alling Ådal m.m.	Peter	Lange	Stjær
3400 Natlyt-Stjær-Søballe-Veng-Hemstok	Peter	Lange	Stjær
3552 Tofte skov	Anton Thøger	Larsen	Vodskov
3483 Stensved-Petersværft	Bente	Larsen	Stensved
2574 Omkring Sejet	Carsten Fynbo	Larsen	Horsens
2551 Enebærruten	Mogens	Larsen	Aalborg
3455 Melsted-Kobbeådalen	Niels-Christian	Lau	Rønne
153 Hald Hovedgård	Villy	Lauritsen	Viborg
169 Viborg syd/sydvest	Villy	Lauritsen	Viborg
174 Viborg Nord	Villy	Lauritsen	Viborg
3565 Tårnby Kirke til Halseby	Allan	Lauritsen	Korsør
416 Ebeltoft Nordkommune	Hans Jørn	Laursen	Ebeltoft
3261 Bøjstrup Skov	Jens Kristian	Laursen	Ryomgård
820 Rytterbjerg – Broby Vesterskov	Kirsten	Laursen	Sorø
3147 Nekselø	Kirsten	Laursen	Sorø
871 Glumsø-Herluflille m.m.	Kim	Laustsen	Charlotten
1182 Strandmarken	Ole	Leegaard Jensen	Rønne
732 Kongskilde Friluftsgård	Rolf	Lehrman	Sorø
558 Fredericia nord	Arne	Lilhauge	Fredericia
105 Hald Hovedgård + Skov	Ole	Lilleør	Viborg
2451 Loldrup Sø-Batum Hede	Ole	Lilleør	Viborg
1159 Farum Sø-Hestetang	Stig	Linander	Farum
2563 Korup Sø	Jens Peter	Lomholt	Rønde
2564 Møllerup	Jens Peter	Lomholt	Rønde
2424 Birkende/Selleberg	Kirsten Halkjær	Lund	Marslev
3364 Hjarup Bæk	Laue	Lund	Vamdrup
3460 Nagbøl	Laue	Lund	Vamdrup
52 Høstemark Skov	Thorkild	Lund	Hadsund
3544 Ny Høstemarkvej	Thorkild	Lund	Hadsund
3353 Højen skov	Sigrid	Macsween	Vejle
3354 Frøkær Skovvej – Vilstrup Skov	Sigrid	Macsween	Vejle
271 Ørre	Jens Kjeld	Madsen	Avlum
784 Stenstrup	Jørgen	Madsen	Ringsted
12 Lundby Bakker	V.	Malling	Gistrup
5 Hammer Bakker	Svend Erik	Mikkelsen	Vodskov
54 Nørre Å-dal	Svend Erik	Mikkelsen	Vodskov
3578 Øst for Aalborg	Svend Erik	Mikkelsen	Vodskov
3214 Lindet Skov	Peder	Moesgaard	Gram
3215 Gram	Peder	Moesgaard	Gram
2556 Vejrumbro/Ø-Bakker	Lars	Møgensen	Tjele
1191 Blemmelynq	Flemming	Mortensen	Rønne
1055 Smør- og Fedtmosen	Jens	Mortensen	Baqsværd
3551 Sønder Sørig	Lars H.	Mortensen	Ålbæk
3470 Jægerspris skydeterræn – Nygårdsvej	Ulla	Munch Hansen	Frederikssund
1066 Hørsholm Folehave	Peter Friis	Møller	Roskilde
3248 Norup	Susanne	Møller	Tjele

Appendiks 6 fortsat

Rutenr Rutenavn	Fornavn	Efternavn	By
851 Karrebæk-Marvede-Saltø	Bent Rung	Nielsen	Næstved
1164 St. Rørbæk Mark/Marbæk	Birgit	Nielsen	Frederikssund
2460 Lille Rørbæk Agerland	Birgit	Nielsen	Frederikssund
3182 Rønne Vest	Birgit	Nielsen	Rønne
3553 Dejbjerg Plantage + Hede	Erik Mørk	Nielsen	Tarm
2568 Hornslet, Mørke	Flemming	Nielsen	Hornslet
3454 Ved Fovslet	Frede	Nielsen	Vamdrup
1001 Vestskoven og Risby omegn	John	Nielsen	Stenløse
950 Billerbæk Indelukke	Kurt E.	Nielsen	Frederiksberg C
616 Vinding	Lars Fenger	Nielsen	Vejle
764 Haslev/Bregentved	Rosemarie	Nielsen	Haslev
3372 Store Dyrehave	Stig	Nielsen	Birkeroed
869 Rødbyp Fjord	Uffe B.	Nielsen	Maribo
887 Saksfjed Inddæmning	Uffe B.	Nielsen	Maribo
2558 Præstbjerg	Stig	Niklassen	Vildbjerg
3379 Lyngby Sø og Åmosen	Paul	Nilsson	Sorgenfri
304 Hjerl Hede/Flyndersø SV	Leif	Novrup	Vinderup
3169 Stubbergård Sø	Leif	Novrup	Vinderup
1059 Søndersø og Præstesø	Ole	Nyegaard	Ballerup
2445 Vestre Kirkegård mm.	Timme	Nyegaard	København
212 Klosterhedens Statsskovdistrikt	Jørgen	Nørgård	Lemvig
231 Rind Plantage	Lisbeth	Olesen	Herning
948 Ravnsholte Skov/Heide Overdrev	Stig Damkjær	Olesen	Roskilde
2597 Klodskov-Pandebjerg	Søren F.	Olesen	Nykøbing F.
3355 Farum-Ganløse	Jan	Olsen	Farum
2583 Øster Stilling/Tude Å	Kirsten	Olsen	Slagelse
1169 Ganløse + omegn	Klaus Juel	Olsen	Stenløse
3177 Krogsbølle	Michael	Parkø	Otterup
137 Kompedal vest	Anni	Pedersen	Kjellerup
3264 Keldernæs-Saltvig området	Birgit	Pedersen	Stokkemarke
717 Slagelse Lystskov, Nykøbel	Finn	Pedersen	Slagelse
194 Pramdraegerstien m.m.	Gunnar	Pedersen	Kjellerup
198 Tanqe Sø	Gunnar	Pedersen	Kjellerup
282 Bølling Sø	Gunnar	Pedersen	Kjellerup
3351 Torninq-Vestermark	Gunnar	Pedersen	Kjellerup
2594 Radsted	Jens	Pedersen	Sakskøbing
3375 Ådalens	Kjeld	Pedersen	Vejle
2559 Lavbjerg Hage	Maja	Pedersen	Holstebro
3362 Stilbjergruten	Ole Dalsgaard	Pedersen	Give
3574 Høgelund-Ringive	Ole Dalsgaard	Pedersen	Give
284 Ryde-Stendis	Peder	Pedersen	Holstebro
382 Fjellerup	John	Petersen	Rønde
2593 Myrup - Skovmølle	Lisbeth	Petersen	Næstved
2611 Høgsbro Plantage/Råhedenmark	Susanne Overgaard	Petersen	Ribe
270 Ringkøbing/Rindum Enge	Svend Erik	Petersen	Ringkøbing
3570 Lejre - Osager - Skov Hastrup	Søren Peter	Pinnerup	Lejre
3571 Ravnsholte Skov	Søren Peter	Pinnerup	Lejre
2569 Arrild - Skærbæk	Ole L.	Post	Branderup
562 Tiufkær-Smidstrup-Klatstrup	Geoffrey Charles	Preston	Fredericia
563 Ulvemose-Viuf Skov	Geoffrey Charles	Preston	Fredericia
604 Kolding by	Geoffrey Charles	Preston	Fredericia
619 Tiufkær-Håstrup-Almind m.m.	Geoffrey Charles	Preston	Fredericia
2580 Fredsted - Ø. Starup - Bølling	Geoffrey Charles	Preston	Fredericia
2581 Tiufkær - Mejsling - Ammitsbøl	Geoffrey Charles	Preston	Fredericia
900 Høvængerne	Bernt	Rasmussen	Nysted
2426 Frejlev Skov og Enghave	Bernt	Rasmussen	Nysted
3576 Sydøstfyn ved Oure (yngle)	Børge Langkilde	Rasmussen	Odense C
307 Størringgård skovene	John R.	Rasmussen	Randers
308 Fussingø skovene	John R.	Rasmussen	Randers
1079 Grib Skov n/f Kagerup	Jørgen Hugo	Rasmussen	Vallensbæk Strand
3235 Tarup Grusgrave	Per	Rasmussen	Årslev
3494 Enghaven/Vesterlyng	Jette	Reeh	Eskebjerg
3365 Dråby og omegn	Niels Jørgen	Relsted	Risskov
200 Kongenshus Hede	Ole	Riis Petersen	Valby
305 Høstrup	Ole	Riis Petersen	Valby
2454 Bromme Plantage	Anders	Roel	Sorø
3575 Lejre - Lavringe - Ledreborg	Thomas	Rovang Nielsen	Lejre
3512 Rødmose - Engeskov - Tiufkær mark	Ronni	Røøgaard	Fredericia
110 Østerild Plantage	Helge	Røjle Christensen	Vesløs
201 Hannæs agerland	Helge	Røjle Christensen	Vesløs
1197 Arnager-Nylars-Vellensbygård	Eilif	S. Bendtsen	Rønne
812 Tuse Ådal	Henrik	Salomonsen	Holbæk

Appendiks 6 fortsat

Rutenr Rutenavn	Fornavn	Efternavn	By
460 Gjerrild Nordstrand	Regnar	Samsø	Grenå
2561 Gjerrild Vandkær	Regnar	Samsø	Grenå
2562 Gjerrild Mark	Regnar	Samsø	Grenå
467 Årslev Enge	Kurt Evald	Scheel	Aarhus C
468 Århus Ådal	Kurt Evald	Scheel	Aarhus C
3559 Møns Klint	Per	Schiermacker-Hansen	Borre
2579 Randbøl Hede/Frederikshåb Plantage	Kim	Schreiber	Børkop
1149 Annisse-Lille Lyngby Mose	Jørgen	Schultz	Hillerød
3258 Årø	Inger	Sinding	Haderslev
1006 Agerlandsrute v/Ishøj	Erik	Skjødt	Ishøj
1007 Bytur/Ishøj bycenter	Erik	Skjødt	Ishøj
1822 Grib Skov SV	Hans	Skotte Møller	Græsted
3367 Esrum Mølle -Esrum Sø	Hans	Skotte Møller	Græsted
3456 Ved Lundø	Arne	Skov	Højslev
620 Bredstenlund	Robert	Skyggebjerg	Bredsten
3569 Rundt om Bistrup Parcelgård	Jakob	Strand	Roskilde
2430 Koustrup - Kolindsund	Christian	Strunge	Vejle
2431 Vingsted-Vesterby-Ravning	Christian	Strunge	Vejle
3595 Søvang-Kongelunden-Vestamager	Stefan	Stürup	Dragør
3558 Viborg Vestskove	Marianne	Suhr	Løgstrup
3390 Blemmelyng/Ny Lars	Svend	Svendsen	Rønne
3573 Springbakke	Svend	Svendsen	Rønne
998 Dragør Sydstrand-Søvang	Ole	Søgaard	Kastrup
1005 Kongelunden	Ole	Søgaard	Kastrup
1120 Gurre Sø og Horserød Hegn	Ole	Søgaard	Kastrup
3232 Gurre Sø+Horserød Hegn	Steen	Søgaard	Ålsgårde
434 Grenaa Enge m.m.	Bjarne Boye	Sørensen	Grenaa
36 Tolshave Mose	Carsten	Sørensen	Frederikshavn
150 Støstrup Plantage	Elisabeth	Sørensen	Ålestrup
3222 Glejbierq-Tvilho	Jan	Sørensen	Hovborg
3223 Klelund Plantage	Jan	Sørensen	Hovborg
472 Djursland Nordkyst	Jørn	Sørensen	Højbjerg
541 Haderslev omeqn	Jørn Vinther	Sørensen	Haderslev
548 Rørkær-Haderslev	Jørn Vinther	Sørensen	Haderslev
781 Lumsås	Lil Bajer	Sørensen	Nykøbing Sjælland
53 Fjerritslev	Ole	Sørensen	Fjerritslev
3404 Herrestrup	Peter Løn	Sørensen	Grevinge
3481 Bunken Klitplantage	Poul	Sørensen	Frederikshavn
2591 Rosenfelt	Søren	Sørensen	Vordingborg
2592 Masned Ø	Søren	Sørensen	Vordingborg
487 Guldager-Marbæk	Jens	Thalund	Esbjerg
3548 Halkær sø og ådal	Henrik Møller	Thomsen	Nibe
2587 Høkke Sø	Sven	Thorsen	Nykøbing F.
489 Ribemarsken	Ole	Thorup	Ribe
3168 Blåbjerg Klitplantage mm	Ole	Thorup	Ribe
279 Skovlund Plantage	Henry	Thøgersen	Holstebro
295 Holstebro Vest (Sortestien)	Henry	Thøgersen	Holstebro
3572 Storådalens Golfbane	Henry	Thøgersen	Holstebro
438 Ry-Mossø	Tove	Tindall	Ry
440 Mossø N+V	Tove	Tindall	Ry
473 Tulstrup-Bjedstrup	Tove	Tindall	Ry
3577 Aaker Nord - Nordøst	Hanne	Tørrup	Aakirkeby
361 Fornæs/Kolindsund	Vita & Christian	Velling	Grenaa
1056 Gentofte Sø og Insulinmosen	Thomas	Vikstrøm	Farum
2435 Agerland omkring Ramløse	Thomas	Vikstrøm	Farum
1147 Slagslunde m.m.	Søren	Vinding	Stenløse
1157 Ganløse Egede m.m.	Søren	Vinding	Stenløse
348 Søbygård Sø	Ole Bøgh	Vinther	Århus C
2427 Jarsskov	Lars	Walsted Christoffersen	Næstved
720 Ringsted Å, Torpet Mose	Poul Erik Bøgelund	Weinreich	Ringsted
2584 Valbygård Skov	Jørgen	Winther	Slagelse
3249 Genner Syd/NV	Simon	Witt Paulsen	Rødekro
90 Ørslevkloster-Lund-Bøstrup	Gorm Thyge	Wæhrens	Skive
93 Bådsgård-Bruddal-Majqård	Gorm Thyge	Wæhrens	Skive
173 Skive-Hancock	Gorm Thyge	Wæhrens	Skive
86 Slettestrand-Svinkløv Pl.	Inger & Ivan	Zink-Nielsen	Højbjerg
469 Thorskov (Marselisborg)	Inger & Ivan	Zink-Nielsen	Højbjerg
2422 Sdr Feldborg Plantage	Egon	Østergaard	Aulum
3280 DE52	Poul Erik	Østergaard	Aalborg Ø.
197 Nørreådalen	Stinne	Aastrup	Viborg

Appendiks 7. Ruter og optællere i vintersæsonen 2007/08

Rutenr.	Rutenavn	Fornavn	Efternavn	By
3406	Kollelev-, Vejlesø, Malmmosen; Furesø	Ivan	Abramowitz	Virum
3407	Pøleå, Strødam-, Solbjerg Engsø	Ivan	Abramowitz	Virum
3193	Hover, Hopballe	Finn	Aqqer	Viby J
3446	Ø. Hassing Kær	Frank Christian	Andersen	Gandrup
969	Linde-Hestehave Huse	Jan	Andersen	Hårlev
3418	Gammelstrup-Gudenåen-Fyel	Jes Sig	Andersen	Brædstrup
3430	Stensballe-Hansted-Tvingstrup	Jette	Andersen	Horsens
3442	Jyllinge by, ql. bydel	John	Andersen	Jyllinge
949	Roskilde Fjord	John	Andersen	Jyllinge
862	Vesterskov m.m.	Jon Bjørn	Andersen	Glumsø
3528	Trolhedestien	Jørgen	Andersen	Kolding
3196	Tønning	Leif	Andersen	Brædstrup
3186	Almind - Birgittelyst	Poul Blicher	Andersen	Viborg
1101	Gribskov (Boland Vang)	Flemming	Arentoft	Ålsgårde
2533	Strand Esbønderup-Søborg	Nils Christian	Armand	Gilleleje
290	Hemmet Vest	Mogens	Bak	Hemmet
292	Hemmet Øst	Mogens	Bak	Hemmet
2485	Stadilø	Jens	Ballegaard	Ringkøbing
943	Ledreborg	Bent	Bardtrum	Lejre
3524	Kerteminde Syd	Ivan Sejer	Beck	Kerteminde
566	Nørrestrand	Kim	Biledgaard	Horsens
328	Pårup og Hovild skove	Henrik	Birk	Them
3320	Krabbesholm Skov og omegn	David	Boertmann	Skive
3447	Nord for Haderslev - vinter	Helle Rejtze	Boesen	Haderslev
2545	Nostrup	Jens	Boesen	Kalundborg
433	Odder	Flemming	Bohl	Odder
3602	Stensballe Sund/Nørrestrand	Knud	Boysen	Horsens
2535	Nødebo	Ole	Brauer	Fredensborg
2501	Råhede Enge/Høqsbro Enge/Rejsby	Kurt	Bredal Christensen	Ribe
2540	Gl. Højen-Jerlev-Horsted	Conny	Broholm	Vejle
3323	Engelsholm Skov	Dorte	Bryrup	Jelling
1210	Svaneke-Listed m.m.	Kurt	Buchmann	Svaneke
666	Lyø	Richard	Burzynski	Lyngby
699	Audebo Plantage	Hans	Busk	Holbæk
656	Pugemølle Å	Karsten	Busk Laursen	Kastrup
684	Æbelø	Jens	Bækkelund	Bogense
708	Vetterslev-Alsted-Gulager	Henrik Gerner	Baark	Sorø
3292	Oksenberger-Sejrup (vinter)	Jens	Callesen	Vejle
2526	Ryget Skov	Arne	Christensen	Værløse
1209	Rundt om Rutsker Højlyng	Jens	Christensen	Rønne
2633	Hedensted - Daugård	Morten	Christensen	Hedensted
3337	Hedensted Golf vinter	Morten	Christensen	Hedensted
2620	Hedensted NØ vinter	Morten	Christensen	Hedensted
721	Rørby-Ugerløse m.m.	Merete	Crone	Kalundborg
3312	Vork Bakker	Jørgen	Dalsgaard	Vejle
731	Agersø	Jane	Dam	Skælskør
3185	Fangel - Dømmestrup	Per	Damsgaard-Sørensen	Odense M.
101	Grønning-Lyby Strand	Flemming	Damskov	Roslev
865	Halskov I	Per	Diepgen	Horbelev
874	Halskov II	Per	Diepgen	Horbelev
650	Stubbedam-Enemærket	Joakim	Dybbroe	Faaborg
3525	Ledøje Kroppedal	Christian	Ebbe Mortensen	Skovlunde
713	Sorø-Pedersborg	Jørgen	Eberhardt	Sorø
2516	Gedesby/Bøtøskoven	Freddie	Ehlers	Nykøbing F
2515	Sdr. Vedby Skovhuse/Kohaveskoven	Freddie	Ehlers	Nykøbing F
652	Nørresø	Erik	Ehmsen	Faaborg
738	Holbæk-Dragerup	Annette	Ellebæk	Holbæk
913	Bognæs	Jan	Eriksen	Roskilde
3192	Taps	Johannes	Erritzøe	Christiansfeld
3329	Jelling	Westy	Esbensen	Jelling
507	Arnkil Skov	Gert	Fahlberg	Sønderborg
409	Floes	Flemming	Falk	Randers
709	Langs Kobbelå	Steen	Flex	Mørkøv
3336	Låsby / Voel / Linå	Knud	Forthoft	Silkeborg
3335	Resenbro / Sminge	Knud	Forthoft	Silkeborg
3209	Veksø - Hove (Østrup) (vinter)	Leif	Frederiksen	Søborg
680	Gråsten Nor, Ærø	John	Frisenvænge	Hvidovre
1139	Annisø (vinter)	Birger	Furbo	Helsingør
3198	Brigsted-Haldrup	Anders	Færgeman	Horsens
975	Skalstrup-Gadstrup	Patricia Barton	Gade	Gadstrup
968	Skalstrup-Lufthavn	Patricia Barton	Gade	Gadstrup
628	Ravnholts Skov	Michael L.J.	Glentedal	Odense SØ

Appendiks 7 fortsat

Rutenr.	Rutenavn	Fornavn	Efternavn	By
1	Hammer Bakker	Lis	Gravesen	Sulsted
715	Klint og Sonnerup	Gert	Green	Brøndby
3195	Boller-Bjørre-Stenderup-Torsted	Knud Erik	Green	Horsens
963	Køge-Åshøj	Marta Bagoly	Grun	Køge
3296	Nonnebostien	Kell	Grønborg	Odense S
234	Søndervig-Holmsland	Frederik	Grønfeldt	Silkeborg
559	Kolding-Agstrup-Dalby	Therkel	Hald	Kolding
310	Marselisborg Skov	Jørgen	Hammershaimb	Århus N.
2542	Odense Ådal/Stenløse	Henrik Kalckar	Hansen	Odense S.
1071	Rude Skov	Holger	Hansen	Birkerød
1077	Vaserne	Holger	Hansen	Birkerød
3331	Solevad	Jette	Hansen	Tommerup
3517	Færgelunden, Jægerspris	John	Hansen	Frederikssund
2518	Nyråd	Kurt	Hansen	Vordingborg
3429	Næs-Skaverup-Knudskov	Lis	Hansen	Vordingborg
3274	Kristianslund og Omegn	Michael Højgård	Hansen	Bogense
432	Spentrup & omegn	Ole Emil	Hansen	Spentrup
2539	Gudenåen Voervadsbro-Klosterkær	Steen	Hansen	Skanderborg
2496	Lindbjerg Mark	Åge Gejl	Hansen	Ansager
274	Klosterheden Vest	Arne	Hartelius	Lemvig
2484	Tømmerby/Skårup/Højstrup	Hans	Heissel Dall	Frostrup
2604	Nordfelt	Henning	Heldbjerg	København
3530	Hammers-Holm	Lene	Hjorth	Rønne
2498	Skovlund-Hoddeskov	Bjarne	Holm	Ansager
267	Abildå-Feldbæk m.m.	Lars	Holm Hansen	Spjald
1100	Horserød Hegn	Bent	Holme	Herlev
1131	Storekalv	Vincent	Hvenegård	Birkerød
1133	Strand v/Dyrnæs og Barakkerne	Vincent	Hvenegård	Birkerød
577	Endelave	Søren	Højager	Mundelstrup
2495	Grønningen	Vitta	Højrup	Esbjerg
2494	Kvaglund Sø+Bæk	Vitta	Højrup	Esbjerg
3276	Kjærgårdsmølle (10-pkt v)	Sonja K.	Høyer	Struer
3527	Ulvshale Skov	Boris	Ivanov	København S
524	Dybbøl Banke	Egon	Iversen	Syddals
536	Soldaterskoven	Martin	Iversen	Tønder
512	Tønder by	Martin	Iversen	Tønder
982	Vestskoven/Porsemosen	Erik Mandrup	Jacobsen	Hillerød
864	Nord-vest Falster	Leif H.	Jacobsen	Nørre Alslev
38	Løgstør + fjord	Tom Sellebjerg	Jacobsen	Løgstør
719	Haslev/Gisselfeld	Orla	Jakobsen	Haslev
872	Tornelund rundt	Orla	Jakobsen	Haslev
389	Langå-Væth	Anders	Jensen	Randers
3428	Hulsig	Birger & Annelise	Jensen	Skagen
3437	Halk Nor 43	Egon	Jensen	Haderslev
1192	Rønne Plantage	Erik	Jensen	Rønne
3533	Kalundborg	Grethe M.	Jensen	Kalundborg
269	Skovlunde Plantage	Henning With	Jensen	Holstebro
2513	Ugledige	Holger	Jensen	Ugledige, Præstø
1097	Frederiksværk	Kristian	Jensen	Frederiksværk
3506	Kolindsund	Mogens Stoustrup	Jensen	Rønde
626	Fiskerup Skov	Niels Bomholt	Jensen	V. Skerninge
371	Pilbrodalen/Stilling Sø	Ole	Jensen	Hasselager
312	Lilleådalen	Svend Møller	Jensen	Hinnerup
309	Nørretrø Skov	Svend Møller	Jensen	Hinnerup
144	Hem, vest for Skive	Eilif	Jeppesen	Skive
3521	Torrig Skov	Svend Erik	Jessen	Nakskov
3191	Løgumkloster	Birgitte	Johannsen	Løgumkloster
2497	Bolhede-Nordenskov	Michael S.	Johansen	Esbjerg V
3510	Kødtønden – Øle Å (winter)	Niels Erik	Johansen	Rønne
364	Vejlby/Lystrup Enge	Christian	Jordansen	Risskov
3328	Langstrup-stien	Bent Møllmann	Jürgensen	Hørsholm
3338	Koed-Sundby-Koed	Ann Pia	Jørgensen	Kolind
3203	Bøstrup	Eli	Jørgensen	Slagelse
2541	Espe	Gunnar	Jørgensen	Ringe
3536	Sporene ved Store Tårnby	Leif	Jørgensen	Køge
3532	Pøleå fra Ullerød til Solbjerg	Flemming	Kjerulf	Ølstykke
404	Rugård Nørresø & Dyrehave	Joy	Klein	Rønde
2625	Halsnæs rundt	Mikkel	Kure Jakobsen	Kgs.Lyngby
3520	Lyngby-Taarbæk kommune øst	Mikkel	Kure Jakobsen	Kgs.Lyngby
3441	Skarrild SSV	Poul D.	Kæseler	Kibæk
3493	Skarrild ØNØ	Poul D.	Kæseler	Kibæk
386	Kolskov	Peter	Lange	Stjær

Appendiks 7 fortsat

Rutenr.	Rutenavn	Fornavn	Efternavn	By
3526	Stensved–Petersvæft vinter	Bente	Larsen	Stensved
3200	Omkring Sejet	Carsten Fynbo	Larsen	Horsens
740	Dragerup og Eriksholm Skov	Helmut	Larsen	Holbæk
3518	melsted – Saltuna	Niels–Christian	Lau	Rønne
100	Inderøen, Hald Sø	Villy	Lauritsen	Viborg
3438	Korsør Lystskov	Mette	Lauritzen	Korsør
3301	Bøjstrup Skov	Jens Kristian	Laursen	Ryomgård
737	Rytterbjerg–Broby Vesterskov	Kirsten	Laursen	Sorø
1181	Snogebæk–Balka	Ole	Leegaard Jensen	Rønne
712	Kongskilde Friulfsgård	Rolf	Lehrman	Sorø
561	Fredericia N	Arne	Lilhauge	Fredericia
103	Hovedgård–Egeskov & ruin	Ole	Lilleør	Viborg
1137	Farum Sø–Hestetang	Stig	Linander	Farum
2634	Korup sø	Jens Peter	Lomholt	Rønde
2635	Møllerup	Jens Peter	Lomholt	Rønde
2544	Birkende/Selleberg	Kirsten Halkjær	Lund	Marslev
3309	Hjarup Bæk	Laue	Lund	Vamdrup
3431	Nagbøl vinter	Laue	Lund	Vamdrup
1870	Høstemark Skov	Thorkild	Lund	Hadsund
3346	Nær Frederiks	Jette	Lynge Jensen	Hinnerup
3348	Frøkær Skovvej	Sigrid	Macsween	Vejle
3343	Højen Skov	Sigrid	Macsween	Vejle
263	Ørre	Jens Kjeld	Madsen	Avlum
686	Odense SV	Ella	Mikkelsen	Odense SV
	42 Sydøst Vendsyssel m.m.	Svend Erik	Mikkelsen	Vodskov
3417	Gram	Peder	Moesgaard	Gram
3416	Lindet Skov	Peder	Moesgaard	Gram
3188	Vejrumbro/Ø-bakker (vinter)	Lars	Mogensen	Tjele
1194	Blemmelyng	Flemming	Mortensen	Rønne
980	Smør– og Fedtmosen	Jens	Mortensen	Bagsværd
3514	Fladbro	Meta	Mortensen	Randers
3422	Ved Jægerspris	Ulla	Munch Hansen	Frederikssund
1064	Folehaven (Hørsholm)	Peter Friis	Møller	Roskilde
3341	Norup	Suzanne	Møller	Tjele
927	Vor Frue–Darup–Gøderup	Bent	Nielsen	Viby S
3327	Nær Rønne	Birgit	Nielsen	Rønne
2626	Lille Rørbæk Agerland	Birgit	Nielsen	Frederikssund
3392	St. Rørbæk Mark/Marbæk – vinter	Birgit	Nielsen	Frederikssund
3339	Dejbjerg Plantage + Hede	Erik Mørk	Nielsen	Tarm
2491	Hornslet, Mørke	Flemming	Nielsen	Hornslet
3445	Ved Ødis	Frede	Nielsen	Vamdrup
997	Vestskoven omkring Risby	John	Nielsen	Stenløse
970	Billesborg Indelukke	Kurt E.	Nielsen	Frederiksberg C
592	Ejstrup Sø	Peder Nygaard	Nielsen	Jelling
3414	Store Dyrehave	Stig	Nielsen	Birkerød
3189	Præstbjerg Naturcenter	Stig	Niklassen	Vildbjerg
3135	Aars Skov	Brian Lyngsøe	Nilsson	Aars
223	Vinderup kommune vest	Leif	Novrup	Vinderup
3439	Egebjerg mv.	Ole	Nyegaard	Ballerup
2529	Fuglehavegård–Kildebakke	Ole	Nyegaard	Ballerup
3207	Mølleose og Jonstrup Å	Ole	Nyegaard	Ballerup
3208	Nysøvang	Ole	Nyegaard	Ballerup
2525	Søndersø og Præstesø	Ole	Nyegaard	Ballerup
215	Klosterhede Skov	Jørgen	Nørgård	Lemvig
2504	Klodskov/Pandebjerg	Søren F.	Olesen	Nykøbing F.
3344	Farum og Ganløse	Jan	Olsen	Farum
2546	Øster Stillinge/Tude Å	Kirsten	Olsen	Slagelse
3183	Krogsbølle	Michael	Parkø	Otterup
111	Kompedal Plantage	Anni	Pedersen	Kjellerup
140	Stendal Skov	Anni	Pedersen	Kjellerup
3515	Saltvig–Stokkemærke, Blans, Keldernæs	Birgit	Pedersen	Stokkemarke
278	Bølling Sø	Gunnar	Pedersen	Kjellerup
161	Pramdragerstien	Gunnar	Pedersen	Kjellerup
163	Tange Sø	Gunnar	Pedersen	Kjellerup
3426	Ådalen	Kjeld	Pedersen	Vejle
3448	Lavbjerg	Maja	Pedersen	Holstebro
3321	Høgelundruten	Ole Dalsgaard	Pedersen	Give
3433	Stilbjerg Sande–Ringive Kommuneplantage	Ole Dalsgaard	Pedersen	Give
2616	Ryde/Stendis	Peder	Petersen	Holstebro
412	Fjellerup m.m. Nørre Djurs	John	Petersen	Rønde
2514	Myrup–Skovmølle	Lisbeth	Petersen	Næstved
2500	Høgsbro Plantage/Råhede Mark	Susanne Overgaard	Petersen	Ribe

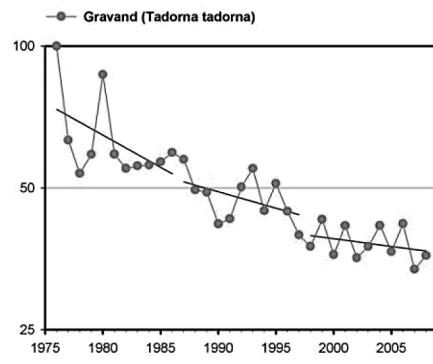
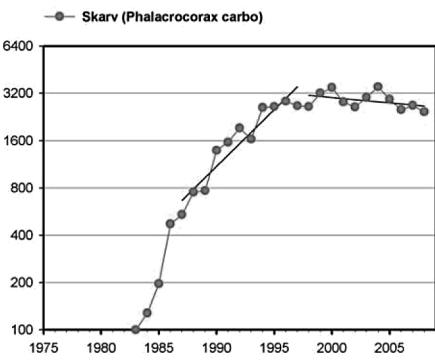
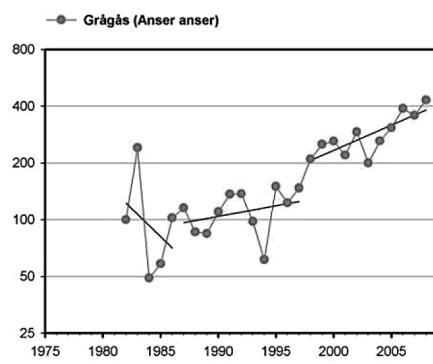
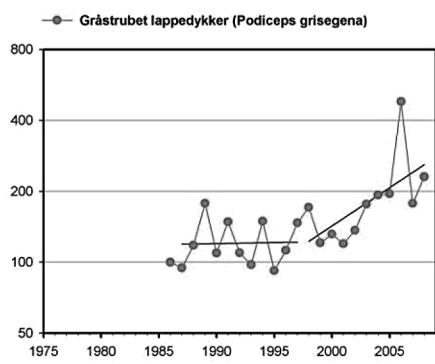
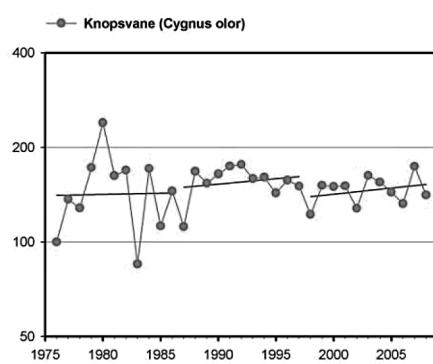
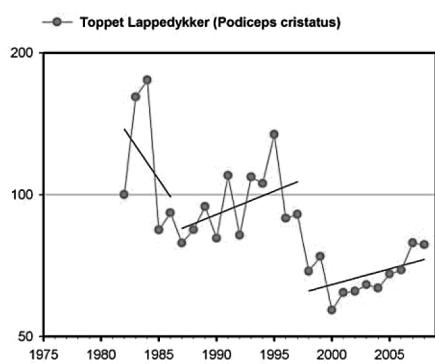
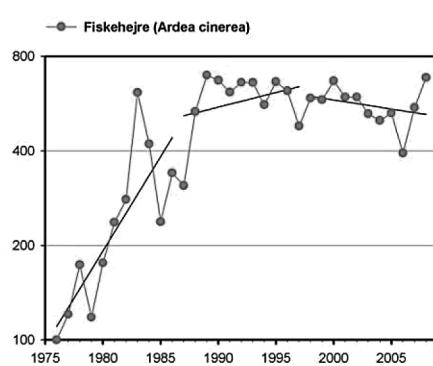
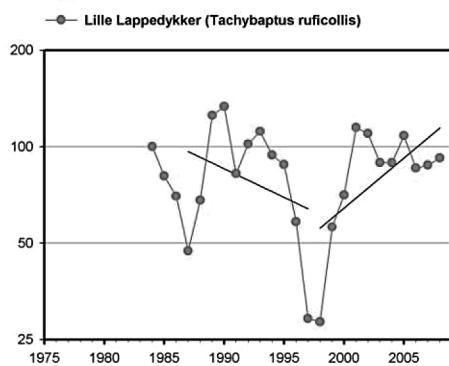
Appendiks 7 fortsat

Rutenr.	Rutenavn	Fornavn	Efternavn	By
3541	Lejre – Osager – Skovhastrup	Søren Peter	Pinnerup	Lejre
2538	Branderup/Mandbjerg	Ole L.	Post	Branderup
603	Hårstrup-Møsvrå-Almind	Geoffrey Charles	Preston	Fredericia
557	Skov nord for Tiufkær	Geoffrey Charles	Preston	Fredericia
556	Tiufkær-Smidstrup-Klattrup	Geoffrey Charles	Preston	Fredericia
564	Ulvemosen-Viuf Skov	Geoffrey Charles	Preston	Fredericia
859	Korselitze Skov-Strand	Bernt	Rasmussen	Nysted
2505	Nysted-Vantore	Bernt	Rasmussen	Nysted
3534	Sydfæm ved Oure	Børge Langkilde	Rasmussen	Odense C
314	Løvenholm skovene	John R.	Rasmussen	Randers
1074	Gribskov/Kagerup-Storkevad	Jørgen Hugo	Rasmussen	Vallensbæk Strand
3503	Hostrup Sø	Ove Steiner	Rasmussen	Åbenrå
3294	Tarup Grusgrave	Per	Rasmussen	Årslev
3411	Karpenhøj vinter	Jens	Reddersen	Knebel
3319	Grepå-Lerbæk mølle	Jette	Reeh	Eskebjerg
3508	Skeelslund	Anders	Refstrup	Nørresundby
3450	Dråby og omegn	Niels Jørgen	Relsted	Risskov
3393	Ålsø/Høbjerg – vinter	Per	Reng	Grenå
165	Boddum	Poul Ulrich	Riis	Hurup
3349	Nivå Bugt	Alex	Rosendal	Charlottenlund
3511	Rødmose – Engeskov – Tiufkær mark	Ronni	Røjgaard	Fredericia
149	Hannæs-agerland	Helge	Røjle Christensen	Vesløs
119	Østerild Plantage	Helge	Røjle Christensen	Vesløs
3509	Assentoft-Uggelhuse	Jesper	Rønne	Brabrand
1204	Arnager-Nylars-Vellensbygård	Eilif	S. Bendtsen	Rønne
739	Tuse Ådal	Henrik	Salomonsen	Holbæk
3190	Gjerrild-Stokkebro	Regnar	Samsø	Grenå
2486	Århus Ådal	Kurt Evald	Scheel	Aarhus C
2487	Årslev Enge	Kurt Evald	Scheel	Aarhus C
835	Møns Klint	Per	Schiermacker-Hansen	Borre
3197	Randbøl Hede/Frederikshåb Plantage	Kim	Schreiber	Børkop
1130	Annisø-Lille Lyngby Mose	Jørgen	Schultz	Hillerød
1002	Agerland v/Ishøj Landsby	Erik	Skjødt	Ishøj
1103	Grib Skov (sv)	Hans	Skotte Møller	Græsted
3540	Lundø Ruten	Arne	Skov	Højslev
3299	Vingsted – Ødsted – Ravning	Christian	Strunge	Vejle
3332	Blemmelund	Svend	Svendsen	Rønne
3519	Springbakke	Svend	Svendsen	Rønne
999	Dragør Sydstrand/Søvang	Ole	Søgaard	Kastrup
1040	Kongelunden	Ole	Søgaard	Kastrup
402	Grenaa Enge m.v.	Bjarne Boye	Sørensen	Grenaa
20	Tolshave Mose	Carsten	Sørensen	Frederikshavn
2502	Glejbjerg-Tvilho	Jan	Sørensen	Hovborg
2488	Djursland Nordkyst	Jørn	Sørensen	Højbjerg
3205	Lumsås/Sønderup Skov	Lil Bajer	Sørensen	Nykøbing Sjælland
3322	Bunken Klitplantage	Poul	Sørensen	Frederikshavn
3206	Masned Ø	Søren	Sørensen	Vordingborg
2510	Rosenfelt marker	Søren	Sørensen	Vordingborg
505	Guldager-Marbæk	Jens	Thalund	Esbjerg
2517	Høkke Sø	Sven	Thorsen	Nykøbing F.
3409	Fanø Klitplantage-Heden	Ole	Thorup	Ribe
504	Gl. Hvidinge Enge og Forland	Ole	Thorup	Ribe
3293	Fur	Ankjær	Toftgaard Poulsen	Viborg
375	Hornbæk Enge/Fladbro Skov	Lars	Tom-Petersen	Randers
3522	Gjorslev Bøgeskov – Søholm	Geir	Tveit	Valby
3523	Skjoldenæsholm - Laurentziuslund	Geir	Tveit	Valby
3412	Christianshavns Vold	Anders	Tøttrup	København
979	Gentofte Sø og Insulinmosen	Thomas	Vikstrøm	Farum
1127	Bastrup Sø og omegn	Søren	Vinding	Stenløse
368	Søbygård Sø, Hammel	Ole Bøgh	Vinther	Århus C
2639	Jarsskov	Lars	Walsted Christoffersen	Næstved
706	Høm Mølle, Torpet Mose m.m.	Poul Erik Bøgelund	Weinreich	Ringsted
3204	Sønder Overdrev	Jørgen	Winther	Slagelse
3330	Nørreskov/Hovslundskov	Simon	Witt Paulsen	Rødekor
99	Bådsgård-Majgård	Gorm Thyge	Wæhrens	Skive
449	Thorskov (Marselisborg)	Inger & Ivan	Zink-Nielsen	Højbjerg
207	Stoubæk Krat	Egon	Østergaard	Aulum
427	DE52	Poul Erik	Østergaard	Aalborg Ø.
3535	Ramløse Søkrog	Ole	Aaquist Johansen	Helsingør
141	Viborg NØ/Loldrup Sø	Stinne	Aastrup	Viborg

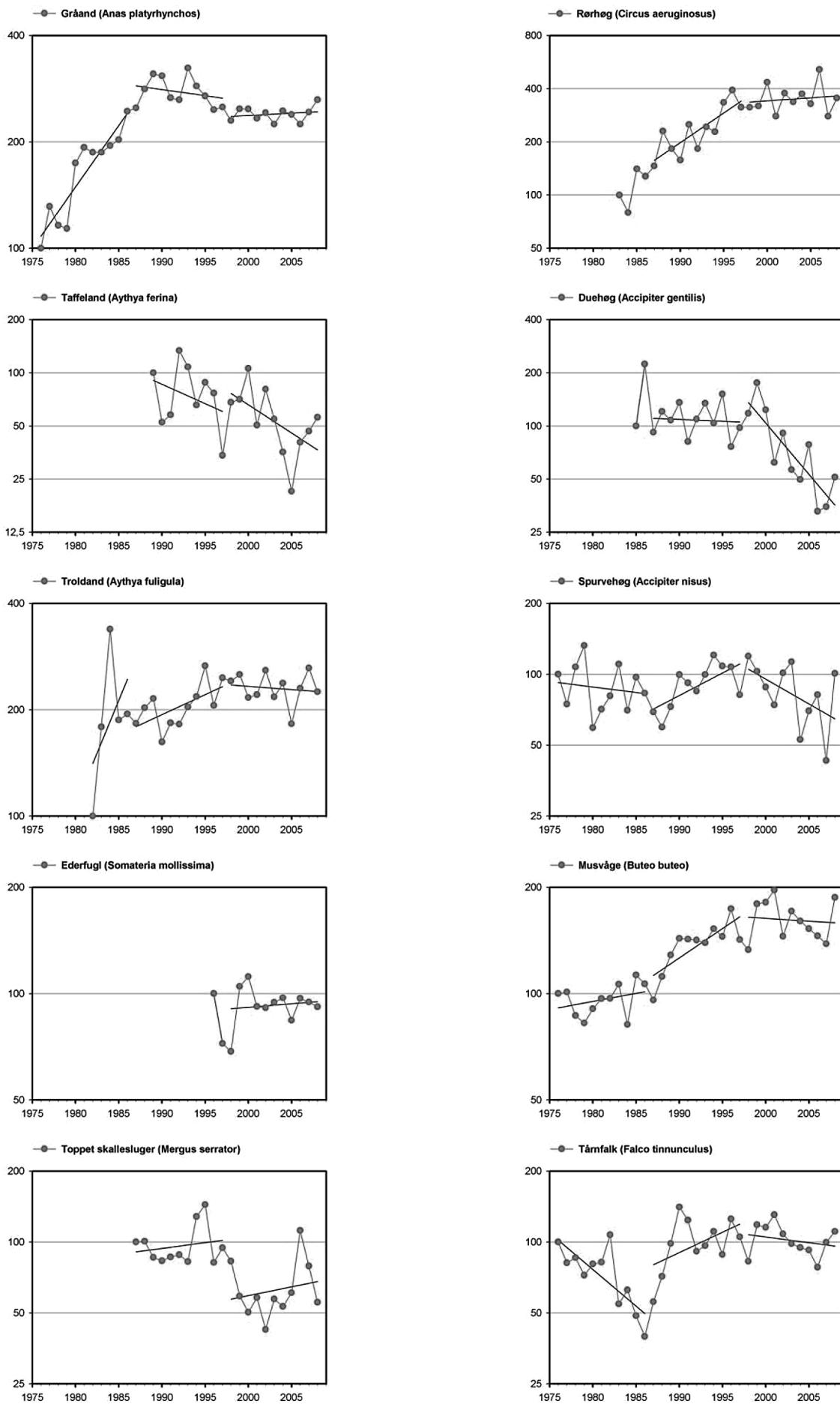
Appendiks 8. Bestandsudviklingen for ynglefugle i Danmark i 1976-2008

Bestandsudviklingen for 105 arter ynglefugle i Danmark i 1976-2008. For hver art er angivet dens danske og videnskabelige navn. Indeks er sat til 100 i det første år med indeks for arten. Tendenser for udviklingen er vist for 11-årige perioder, når der er beregnet indeks for mindst fem år i perioden. Indeks og tendenser kan ses i appendiks 1 og 3.

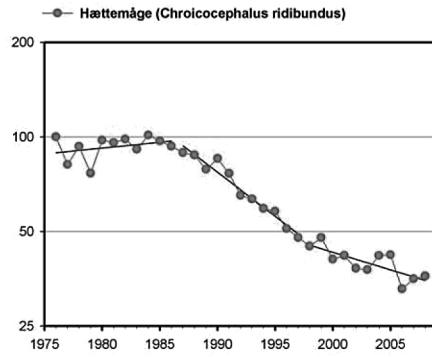
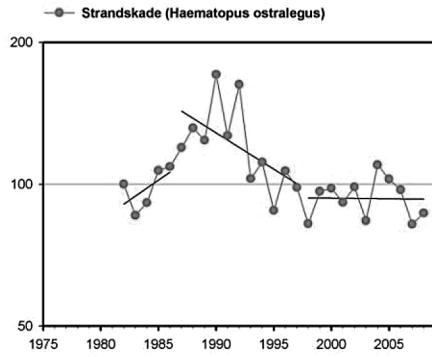
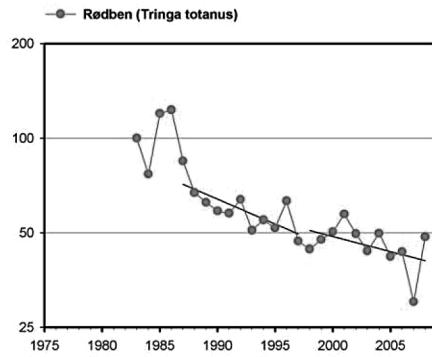
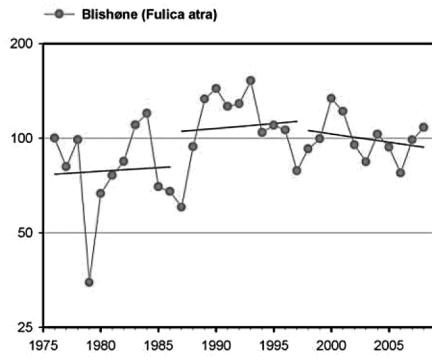
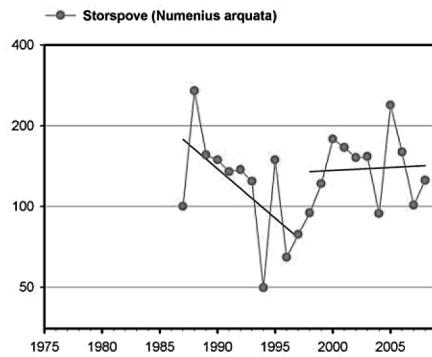
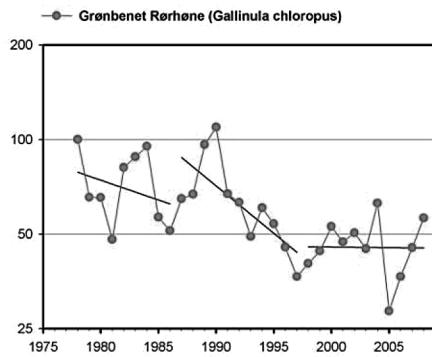
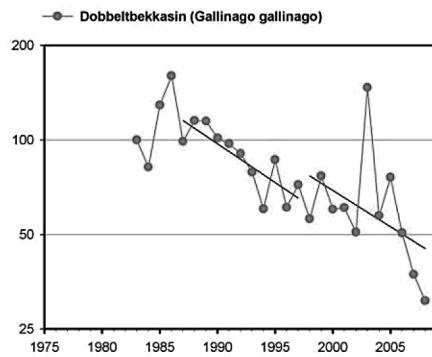
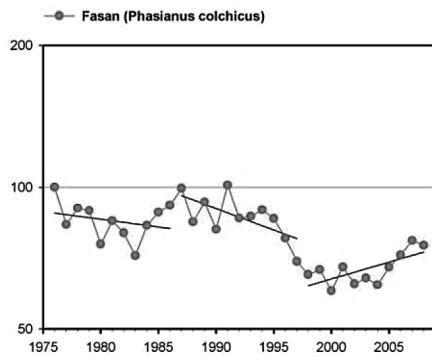
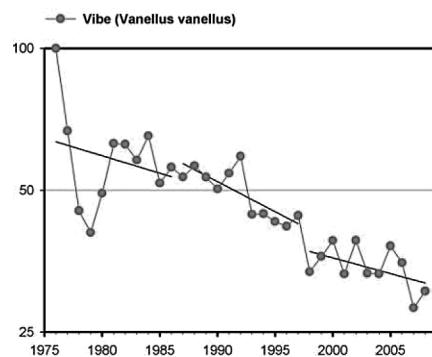
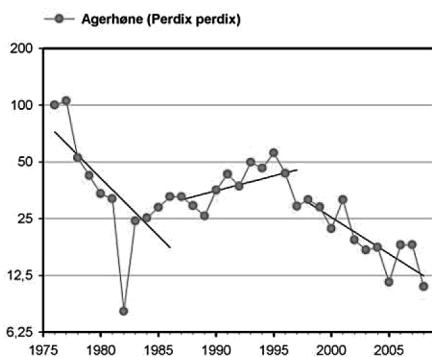
Breeding period indices for 105 species in Denmark in 1976-2008. The population level in the first year is set to 100. Trends for 11-year periods are shown if indices are estimated for five or more years. Indices and trends can be found in appendix 1 and 3.

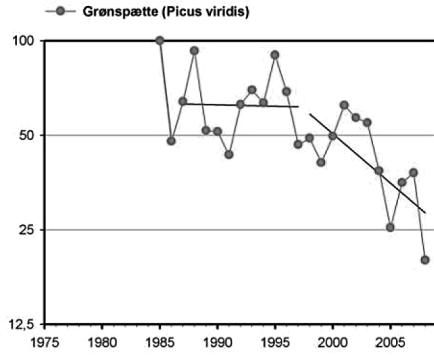
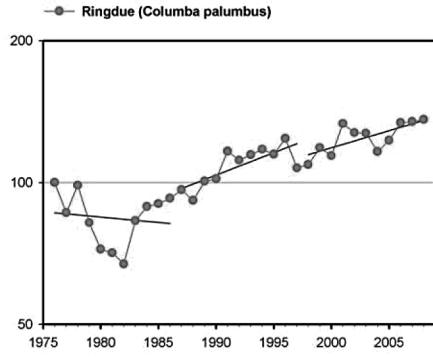
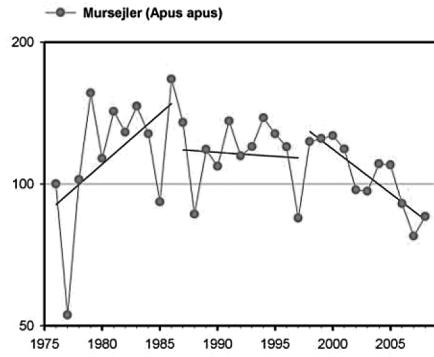
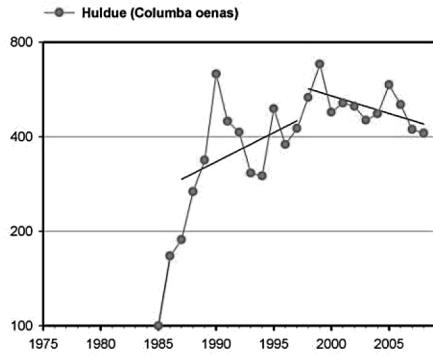
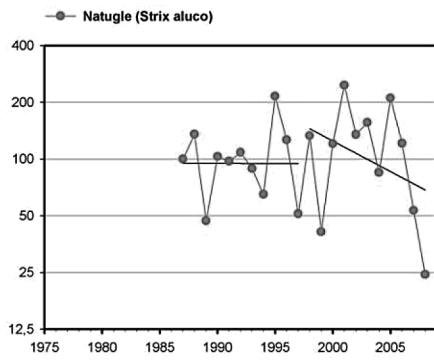
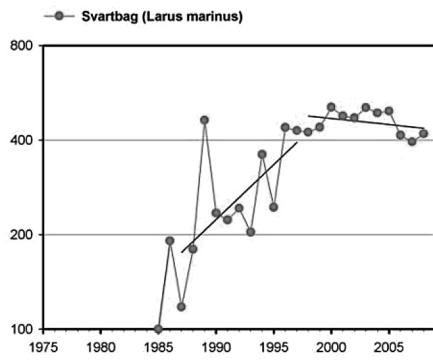
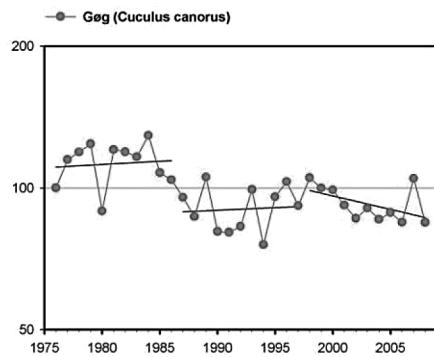
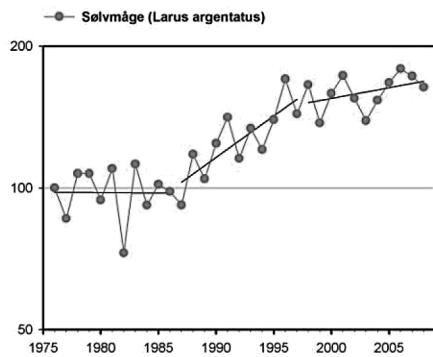
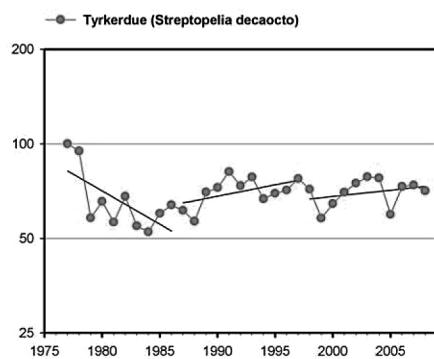
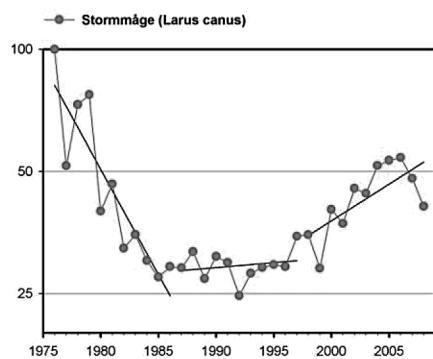
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008

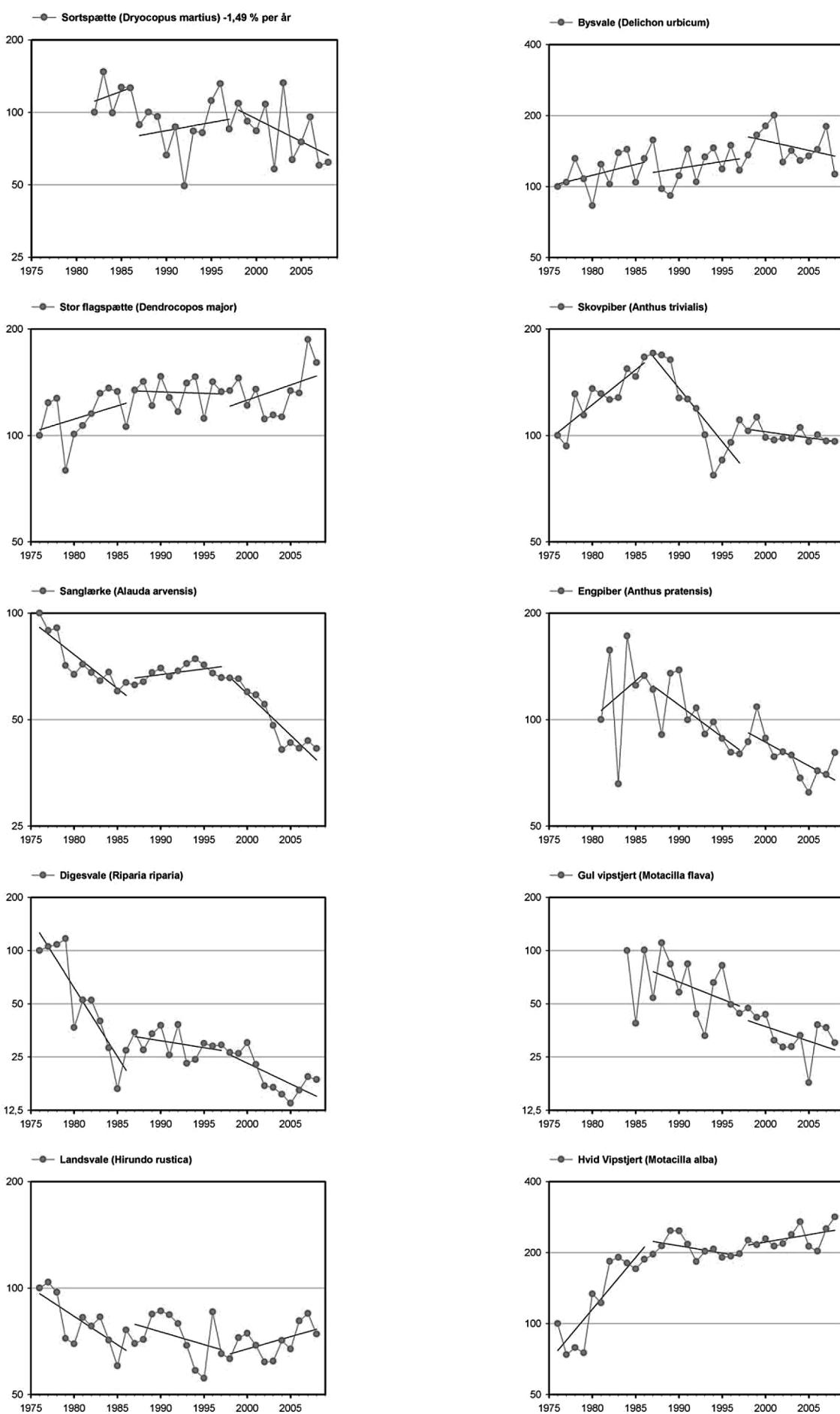
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008

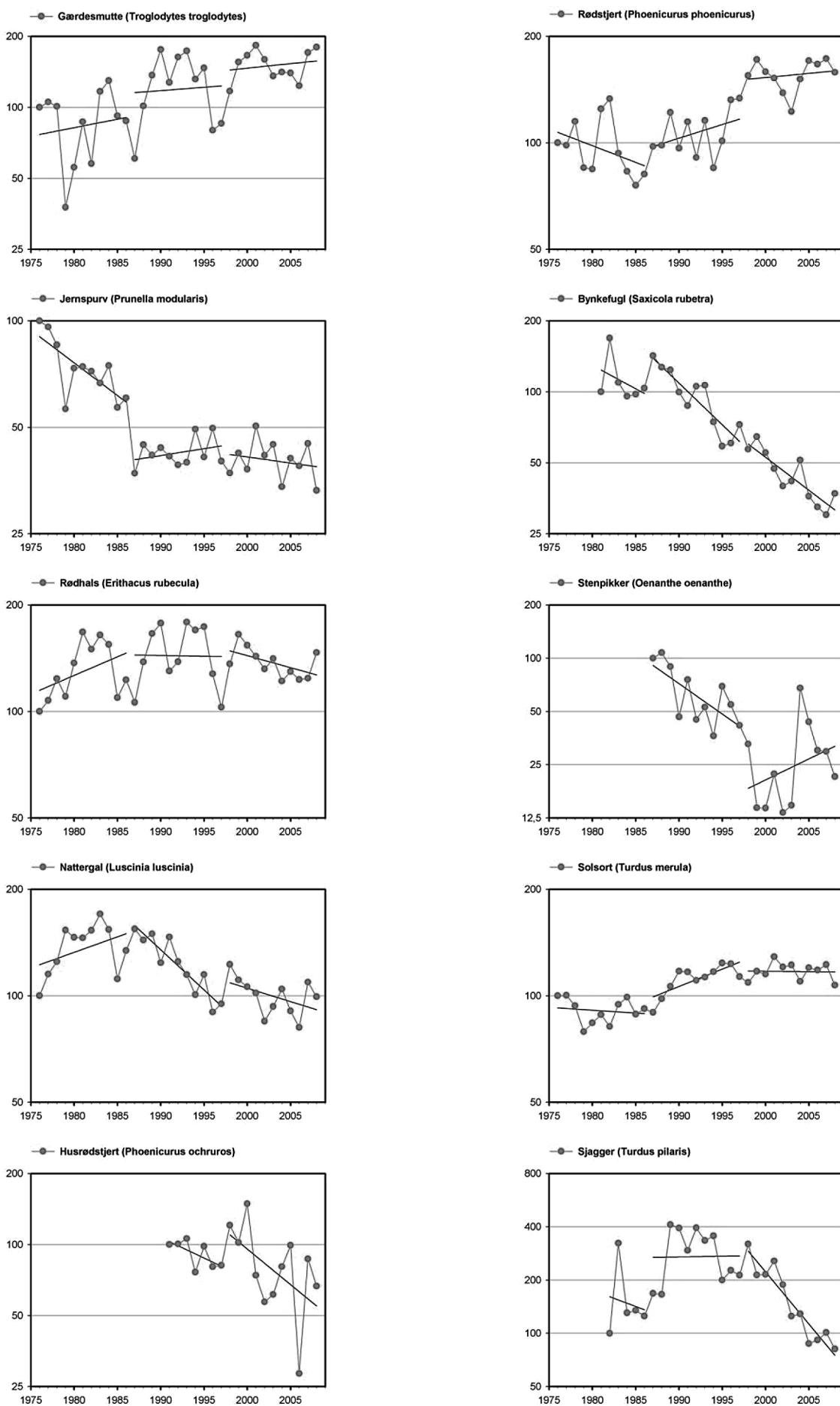
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008

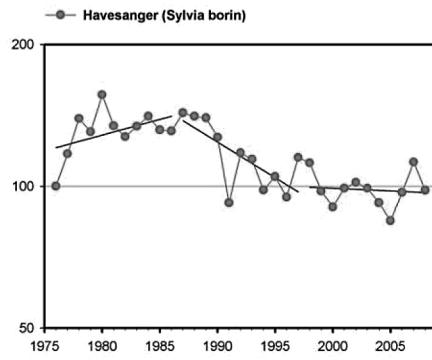
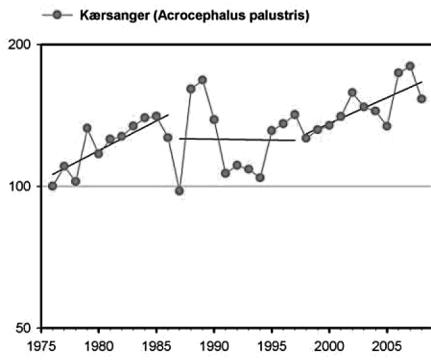
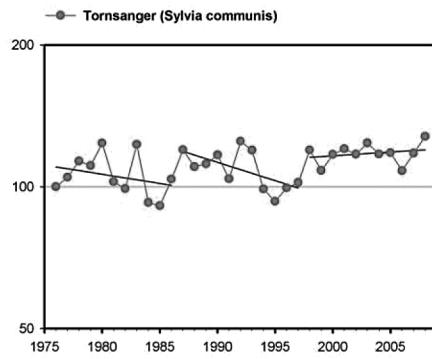
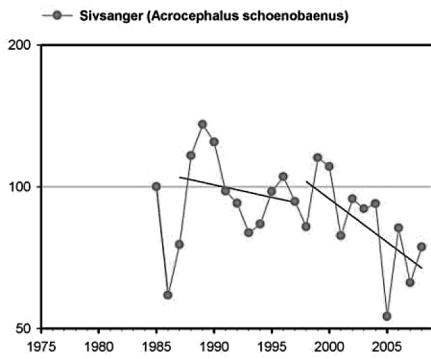
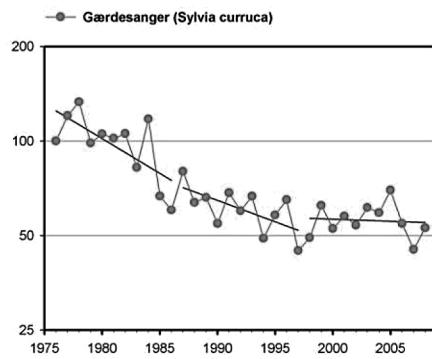
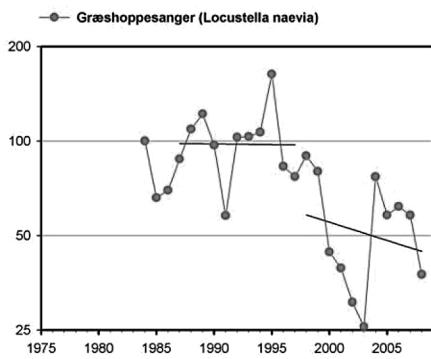
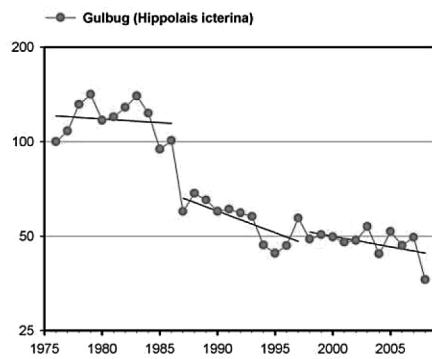
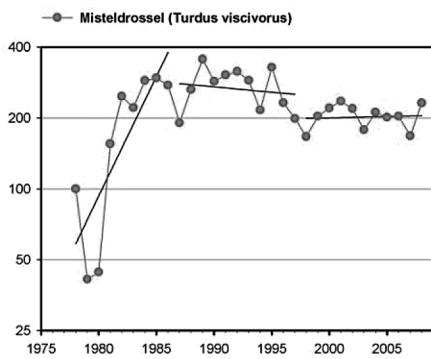
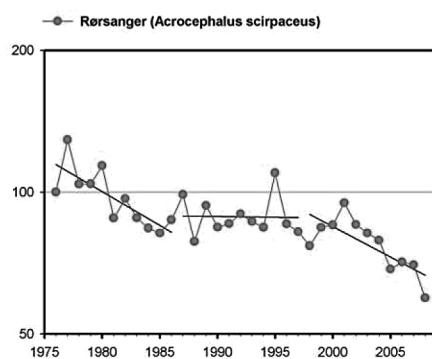
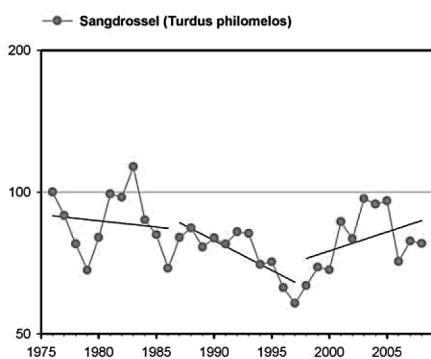
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008

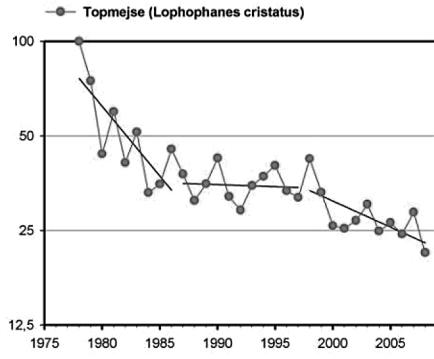
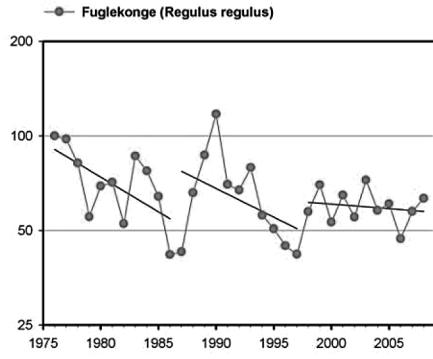
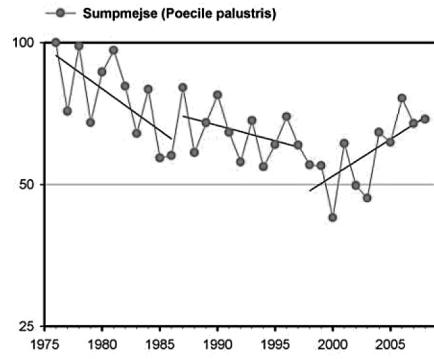
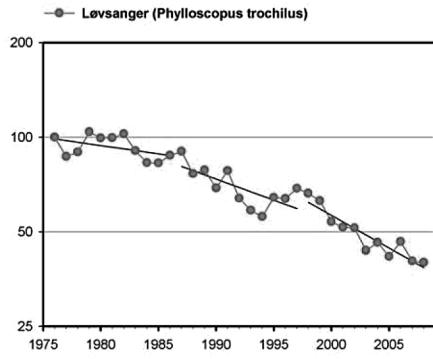
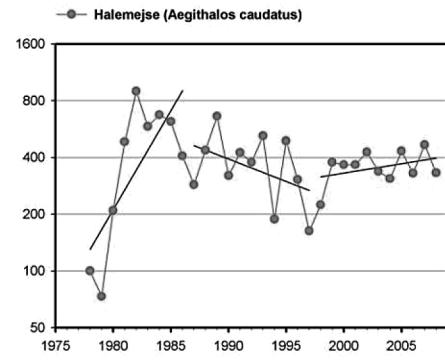
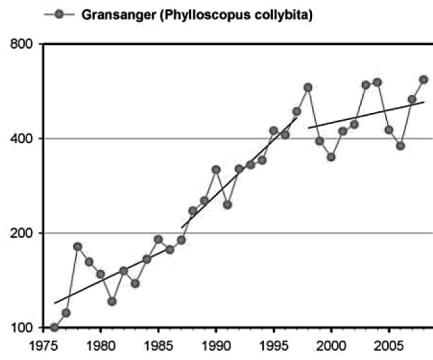
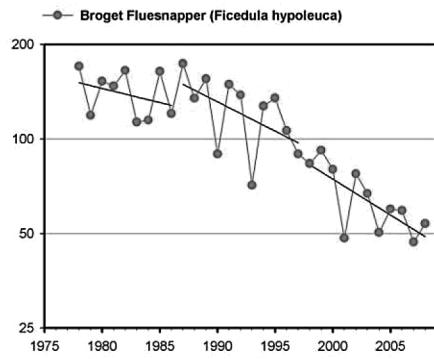
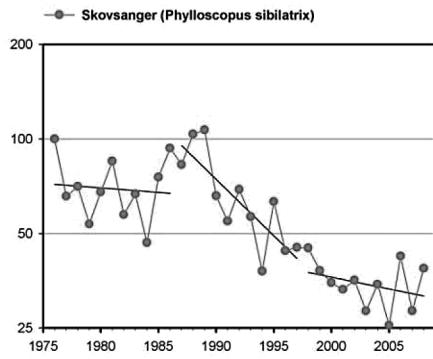
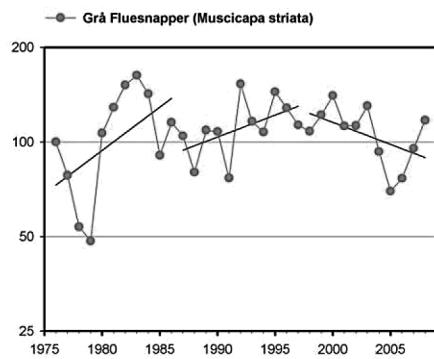
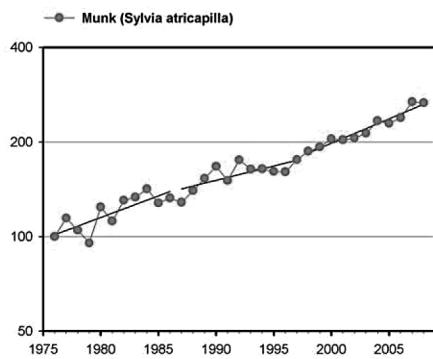
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008

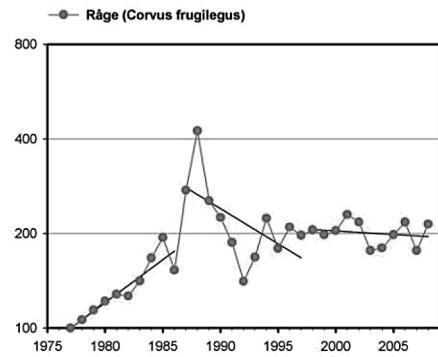
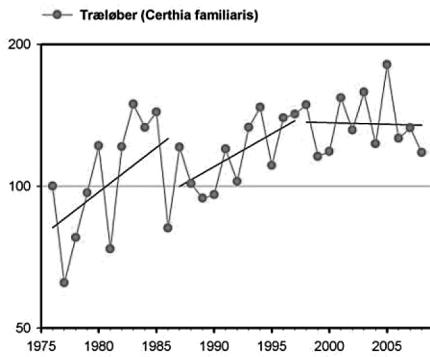
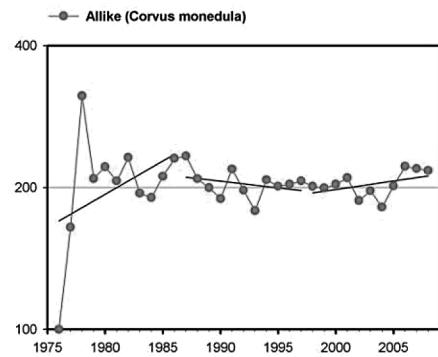
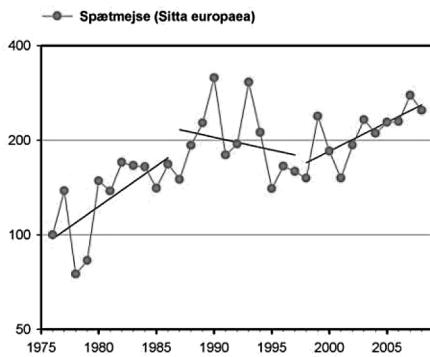
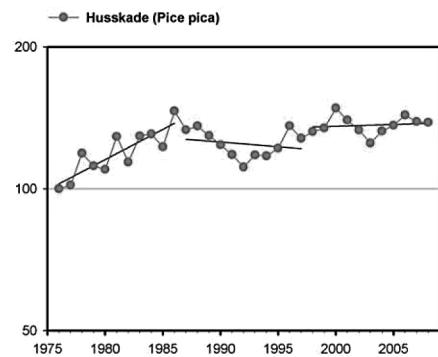
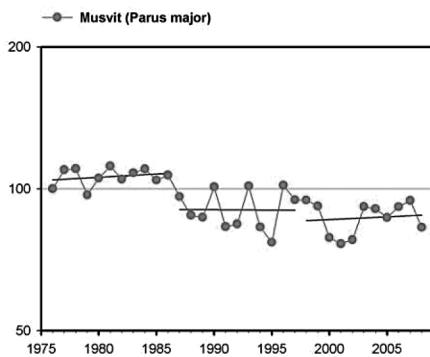
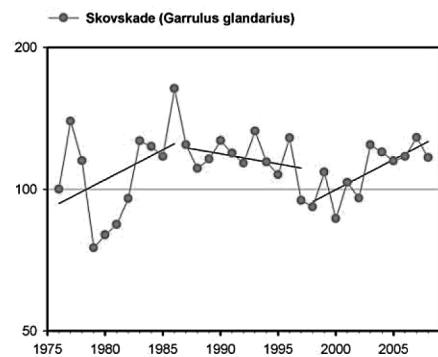
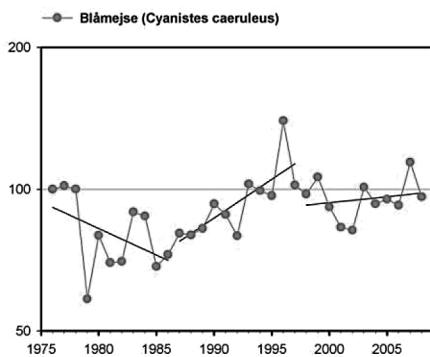
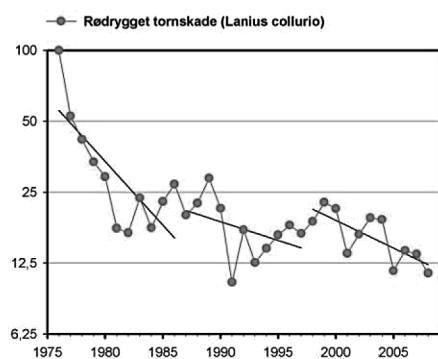
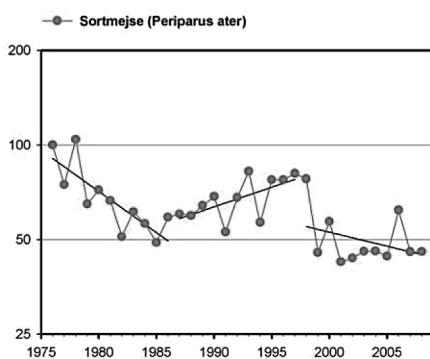
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008

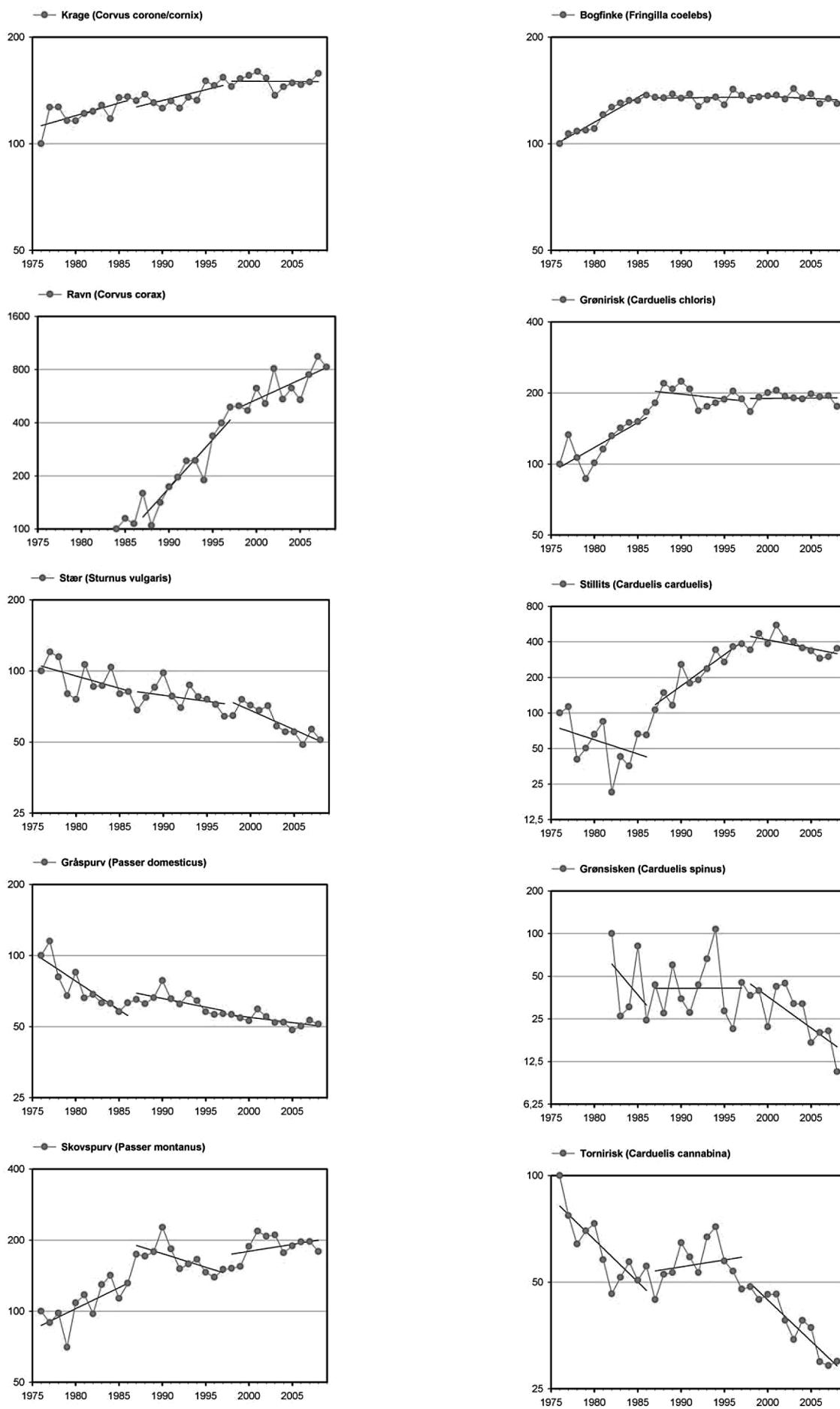
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008

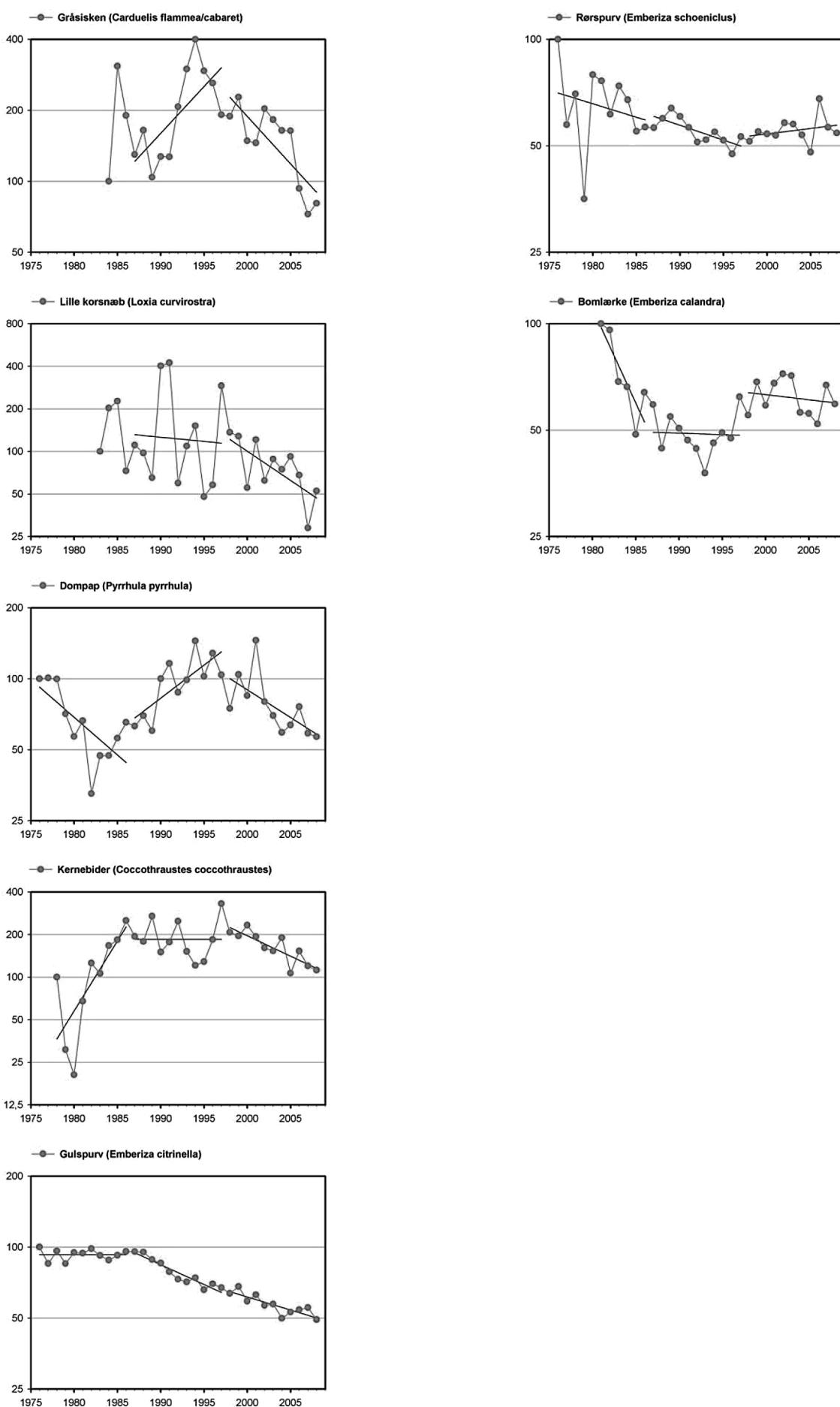
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008

Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008

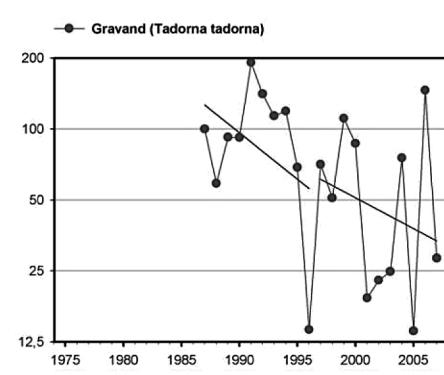
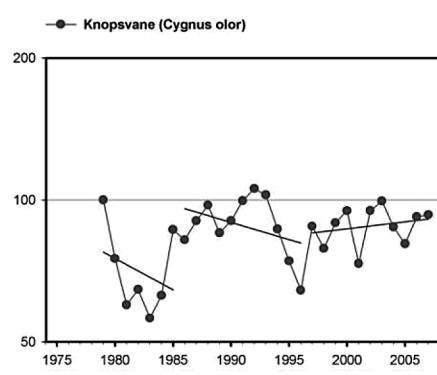
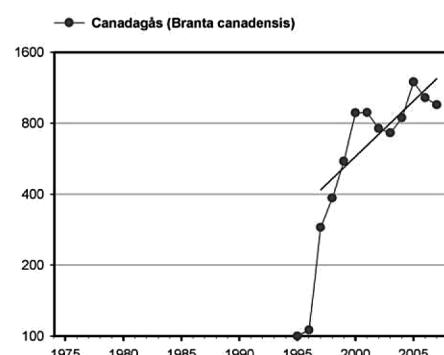
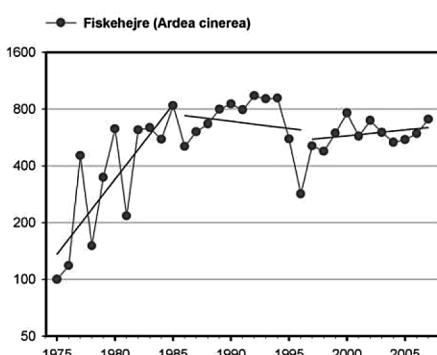
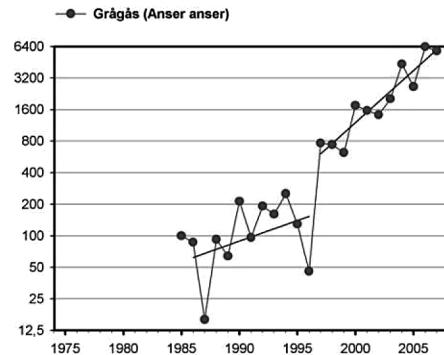
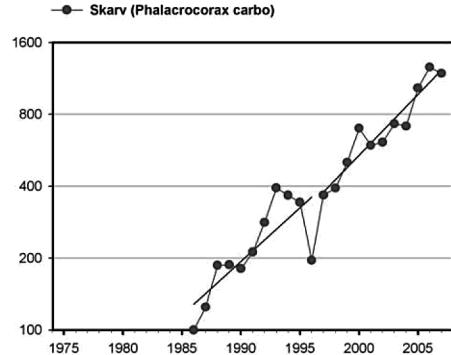
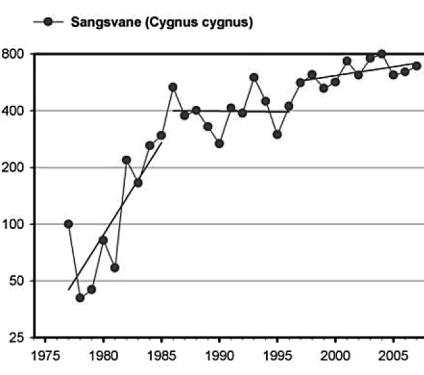
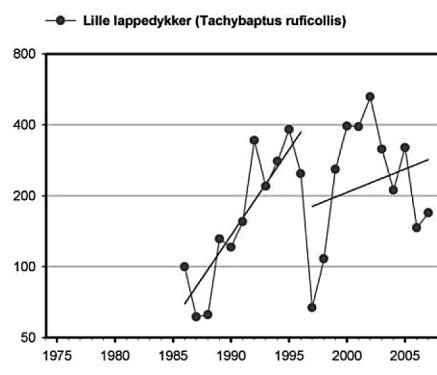
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008

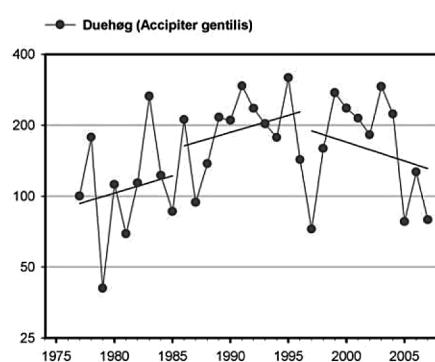
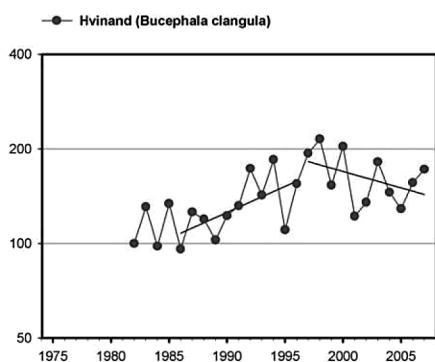
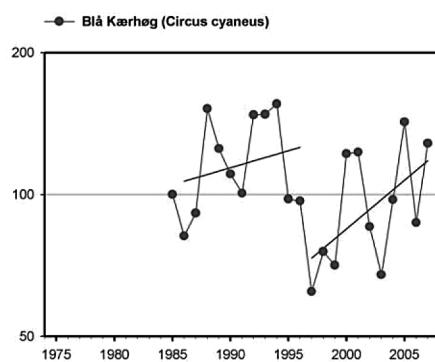
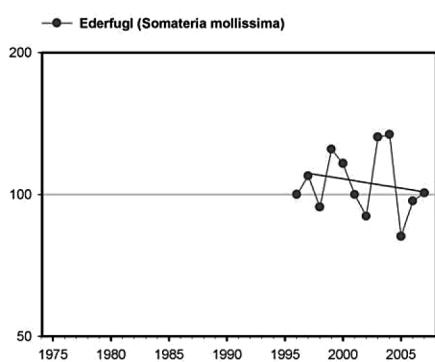
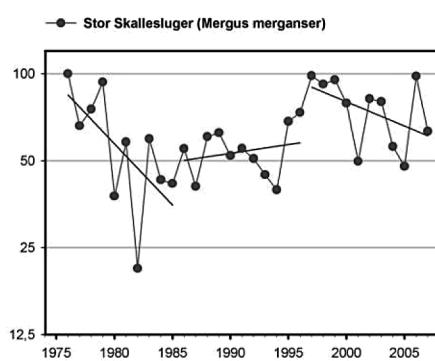
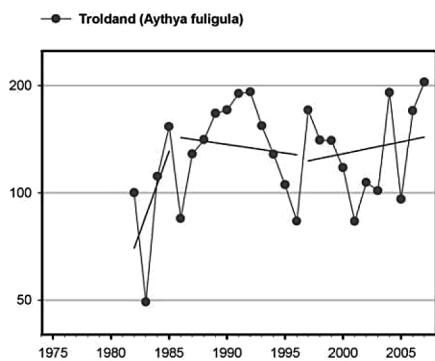
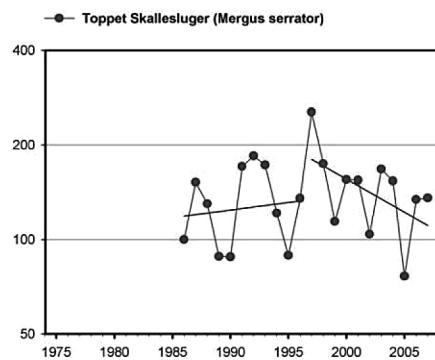
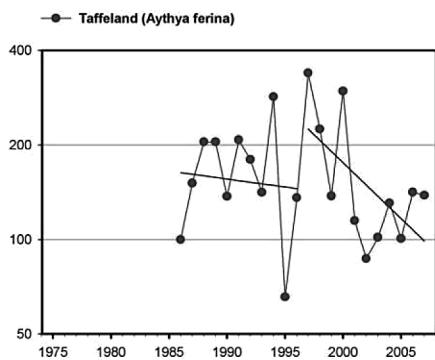
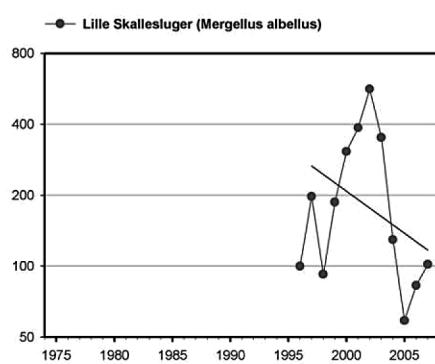
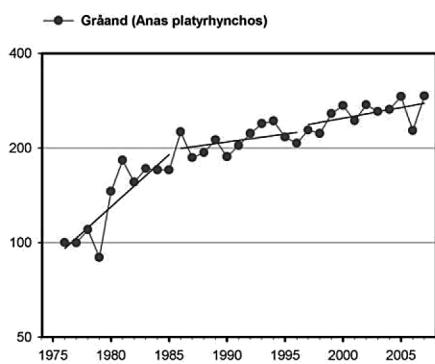
Appendiks 9. Bestandsudviklingen for vinterfugle i Danmark i 1975/76-2007/08

Bestandsudviklingen for 77 arter fugle i Danmark i vintrene 1975/76-2007/08. For hver art er angivet dens danske og videnskabelige navn. Indeks er sat til 100 i det første år med indeks for arten. Tendenser for udviklingen er vist for 11-årige perioder, når der er beregnet indeks for mindst fem år i perioden. Indeks og tendenser kan ses i appendiks 2 og 3.

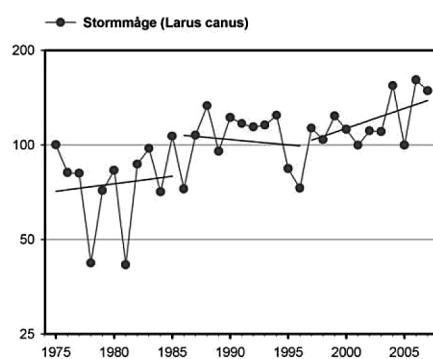
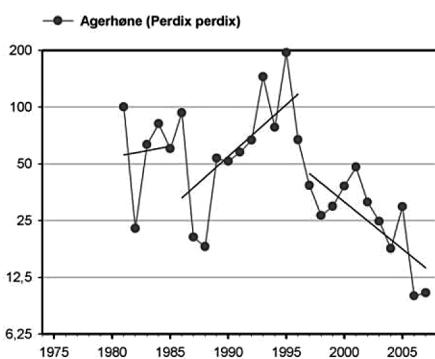
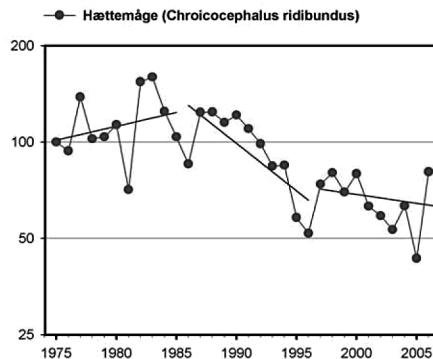
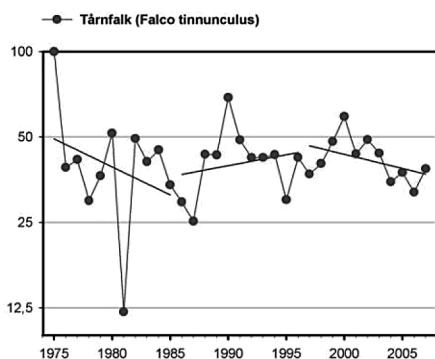
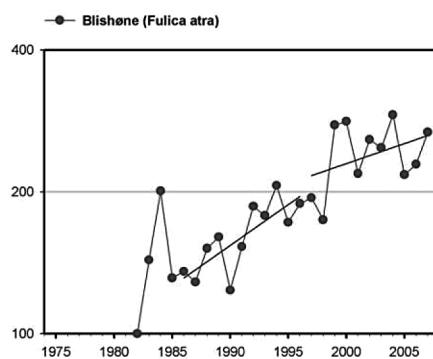
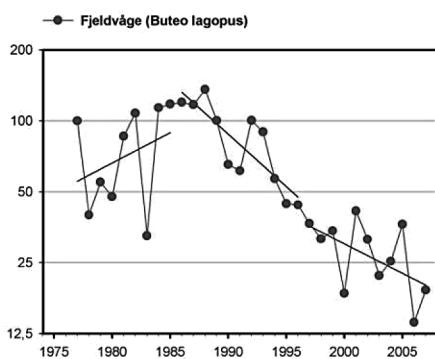
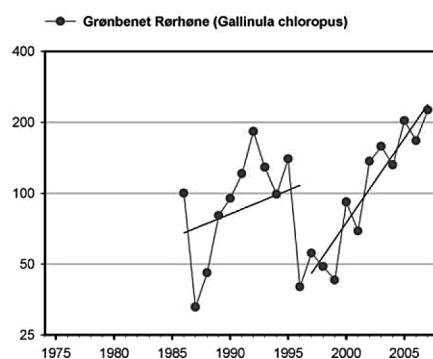
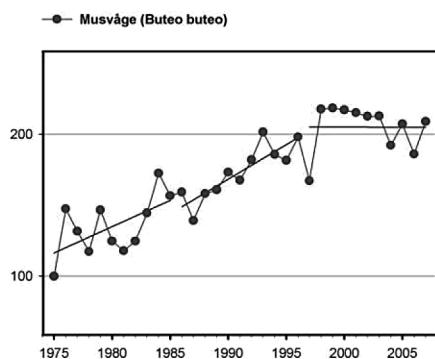
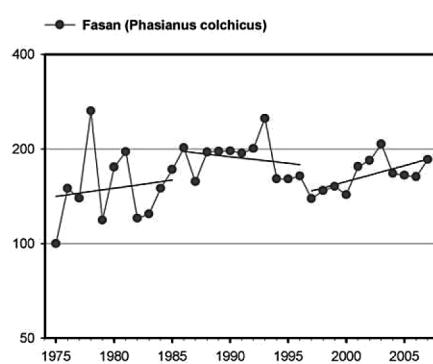
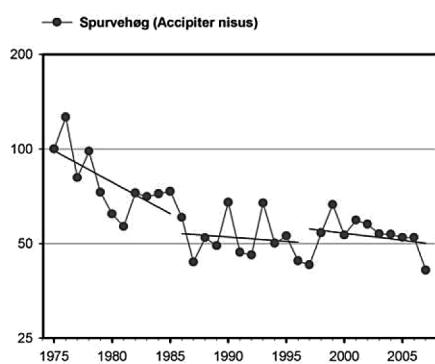
Wintering bird indices for 77 species in Denmark in 1975/76-2007/08. The population level in the first year is set to 100. Trends for 11-year periods are shown if indices are estimated for five or more years. Indices and trends can be found in appendix 2 and 3.

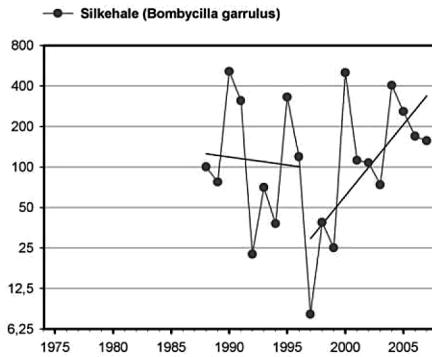
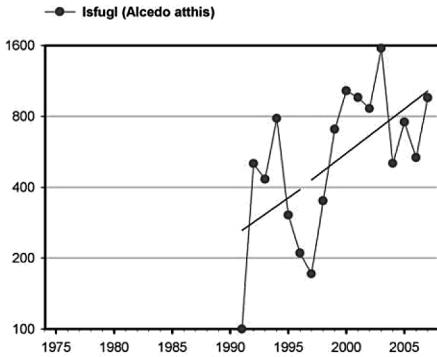
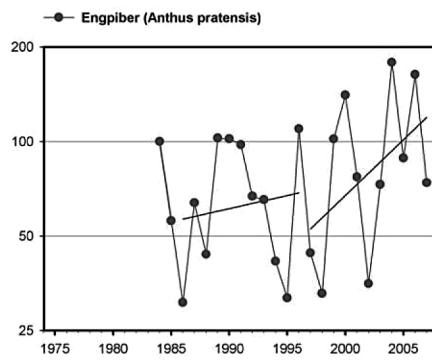
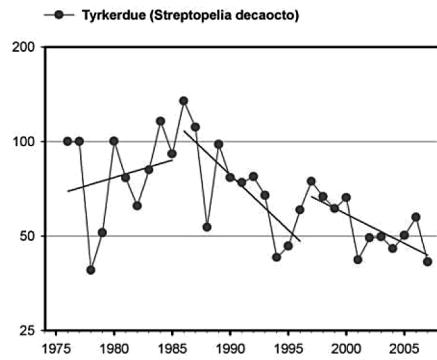
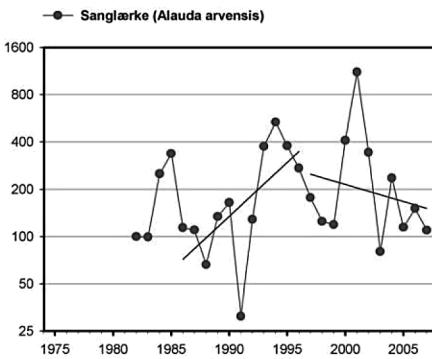
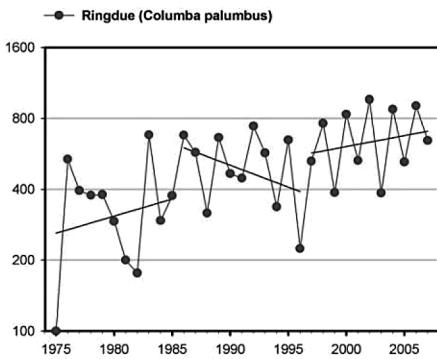
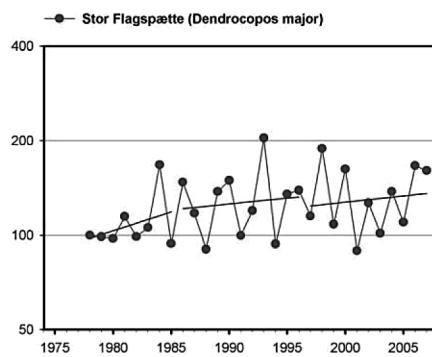
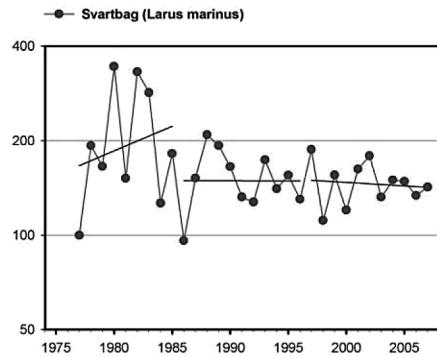
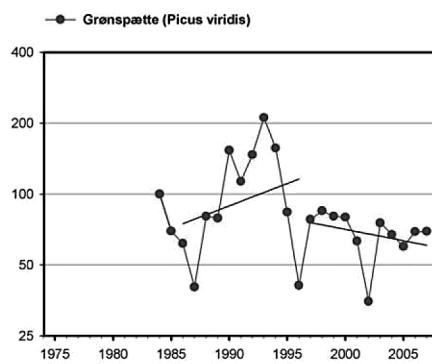
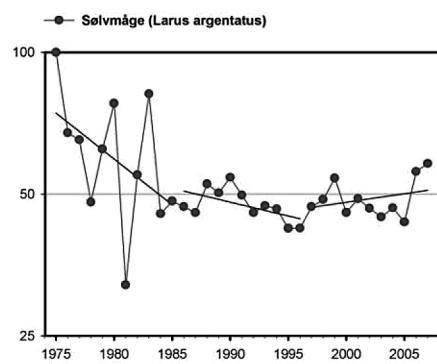
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008

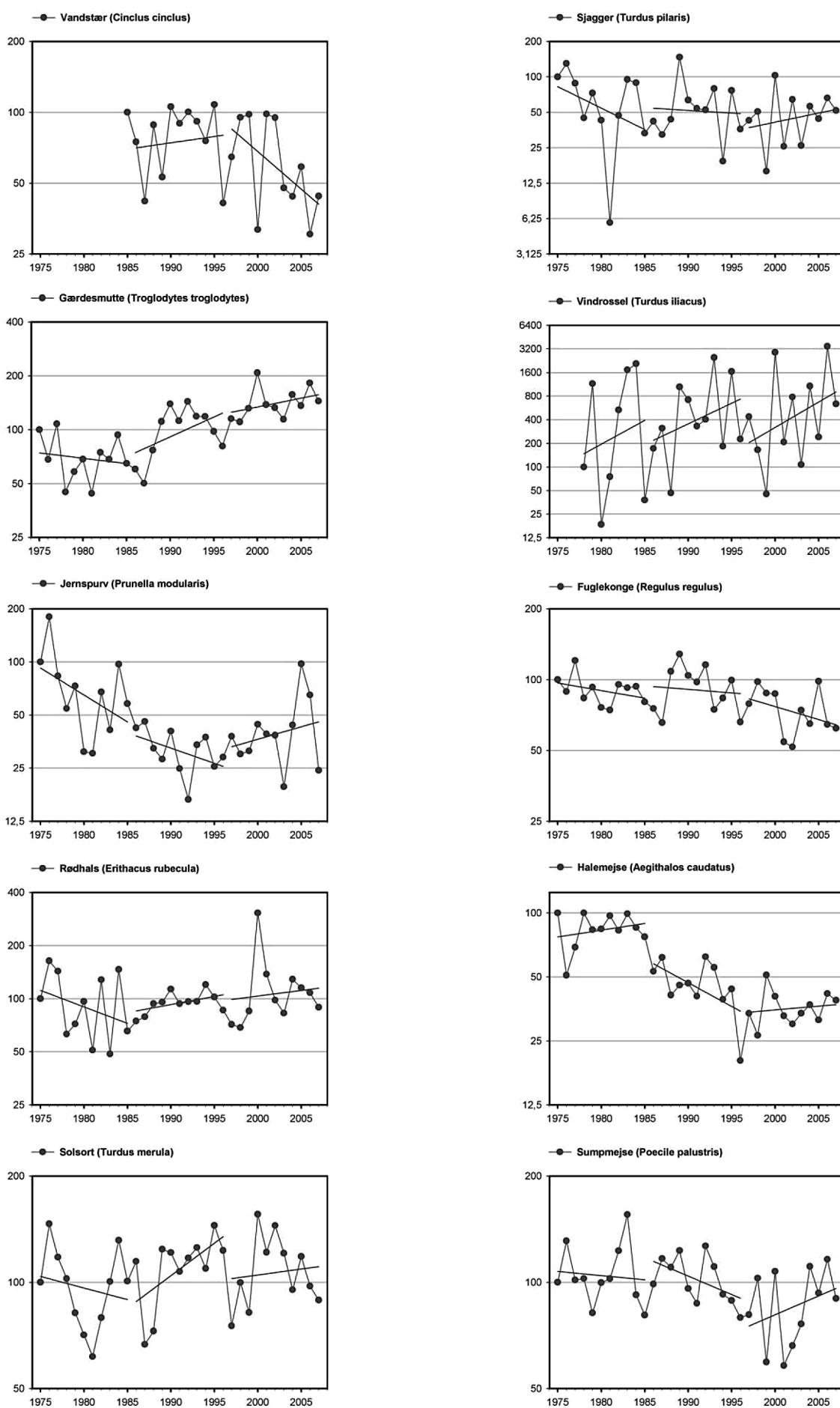
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008

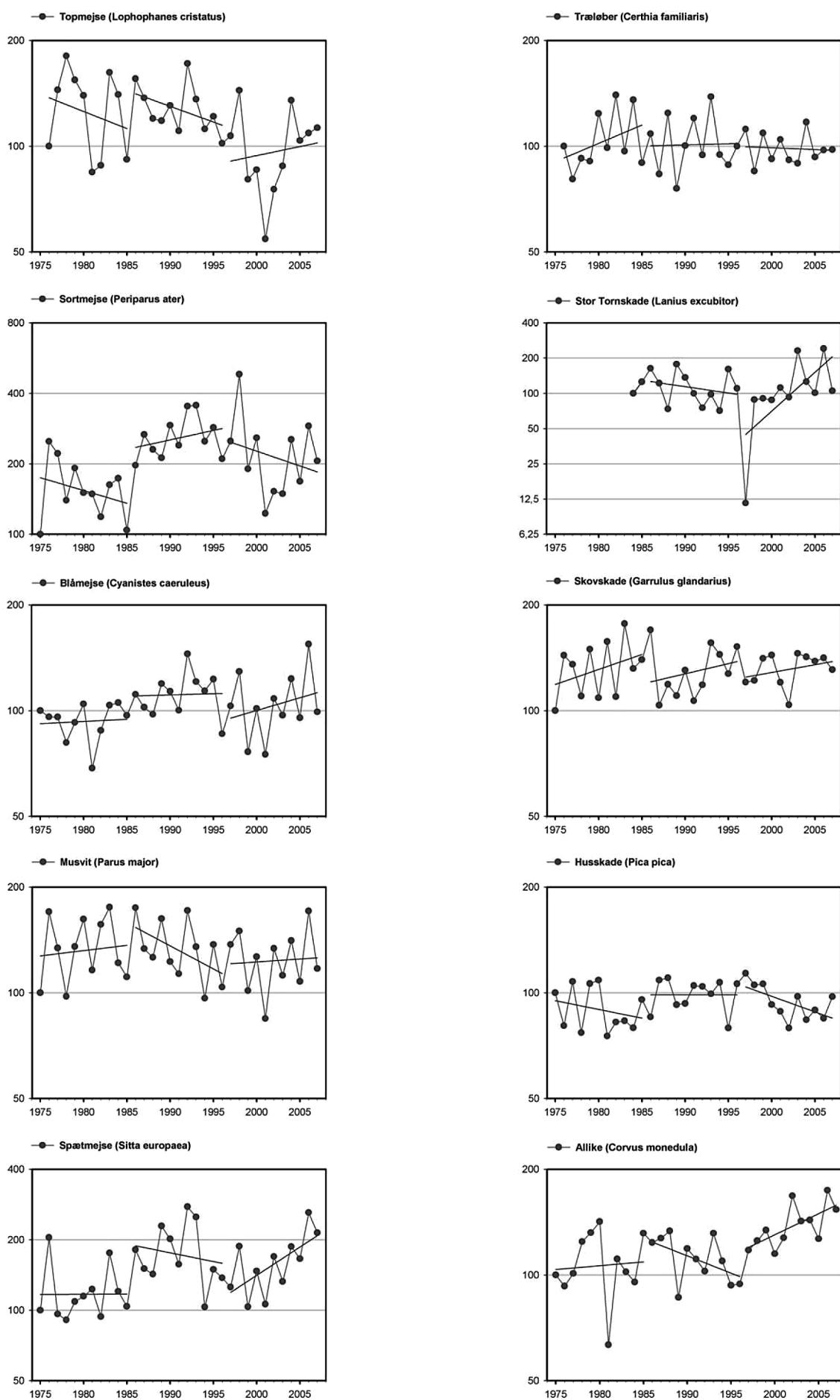
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008

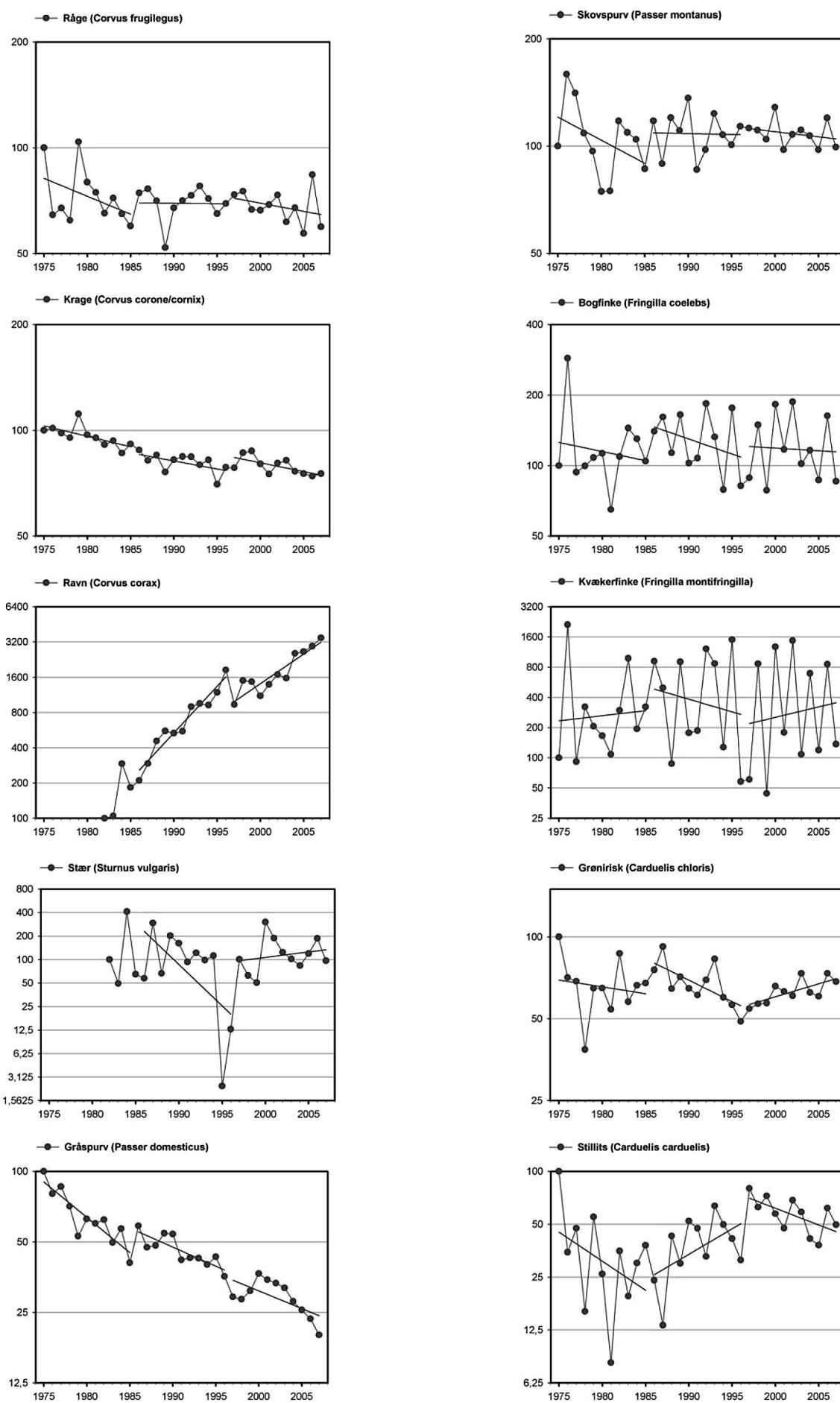
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008

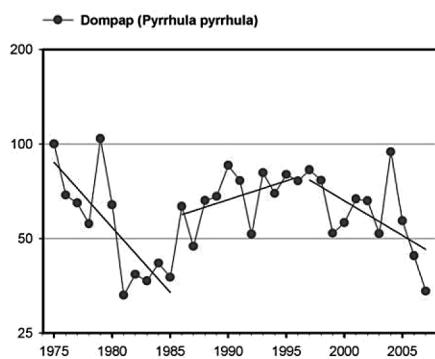
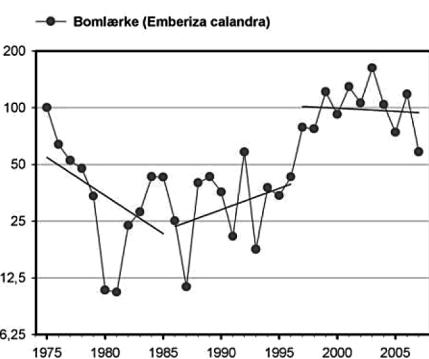
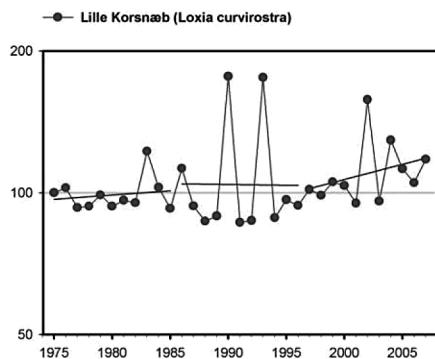
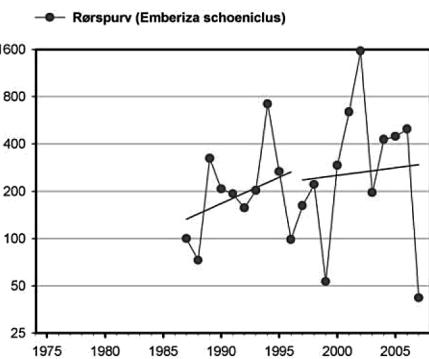
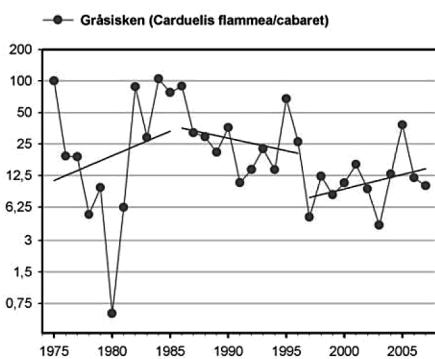
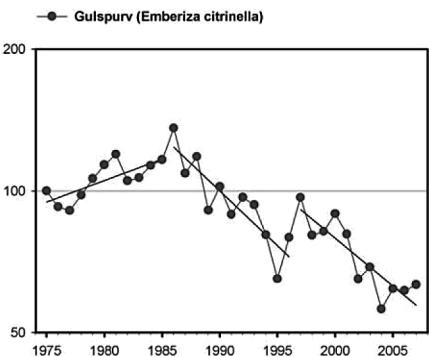
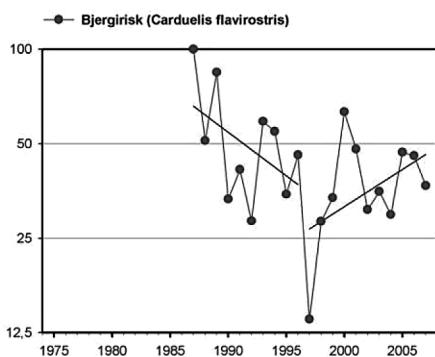
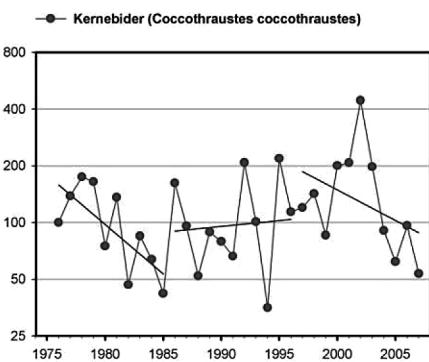
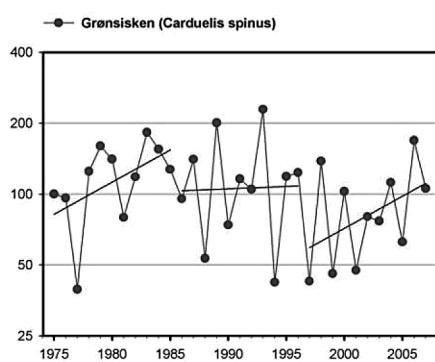
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008

Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008

Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2008

Bestandsudviklingen for de almindelige danske fugle

Dansk Ornitoligisk Forening har siden midten af 1970'erne fulgt udviklingen for de almindelige danske fugle. Denne rapport beskriver bestandsudviklingen for 105 arter af ynglefugle og 77 arter af vinterfugle i Danmark igennem 33 år samt den generelle udvikling i de udvalgte naturtyper.

Endvidere præsenteres her nogle resultater af, hvad variationen i vinterens fødeudbud og temperatur har af betydning for fuglene.

Resultaterne indgår i Dansk Ornitoligisk Forenings fugleovervågningsstrategi, der søger at sikre en systematisk og bredt dækkende dataindsamling med fokus på de tre grundelementer: arter, lokaliteter og levesteder.

▶ Læs mere på www.dof.dk

Dansk Ornitoligisk Forening · Vesterbrogade 138-140
1620 København V · tlf. 33 28 38 00 · dof@dof.dk

Dansk Ornitoligisk Forening

